

Dokumentasjon av fangsthytter på Svalbard

i fangstfelt 36 (Negerpynten)

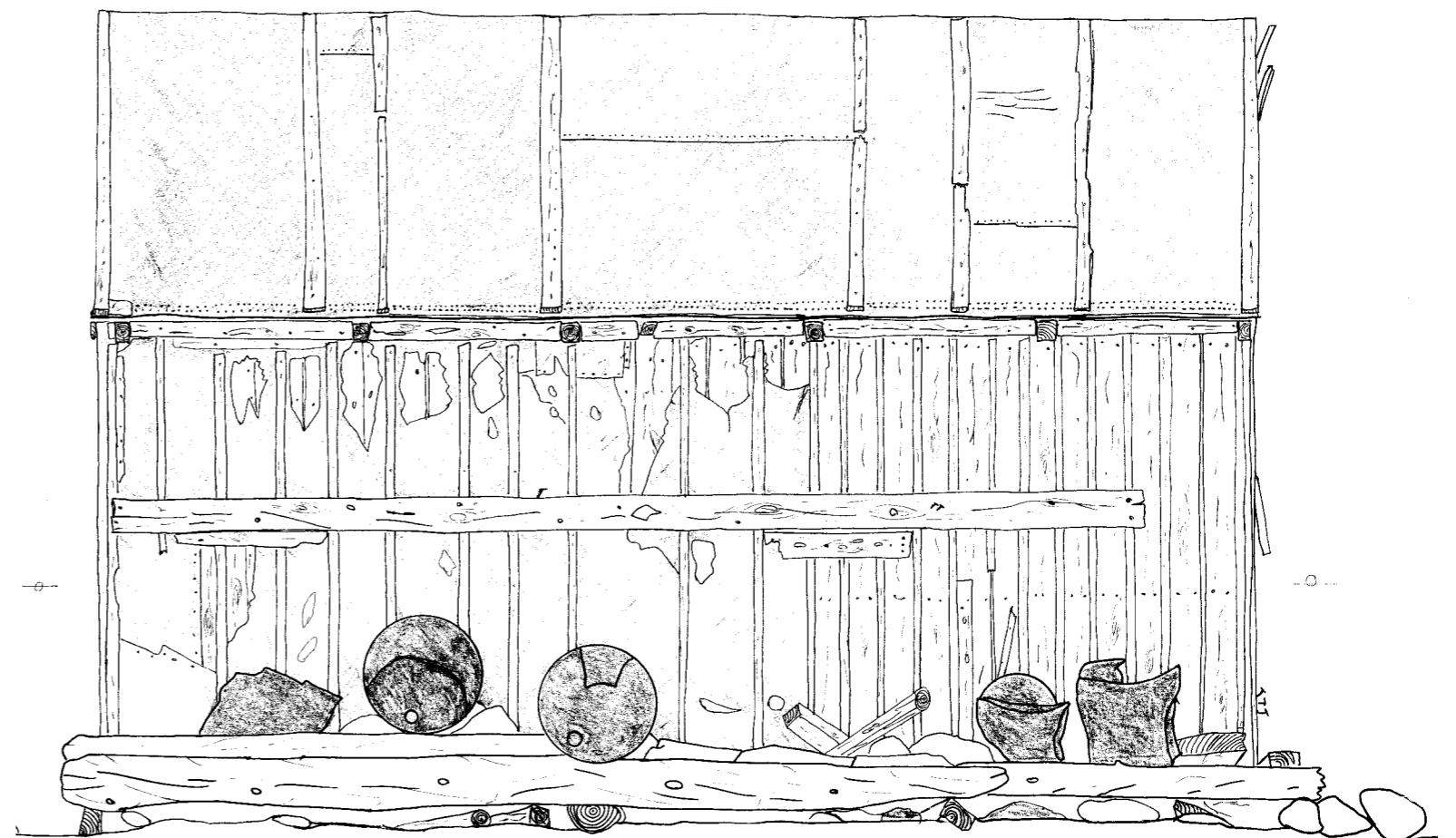
Sysselemanden på Svalbard / Miljøvernavdeling

Jörn Bohlmann og
Morten Hesthammer
2011

Sysselemanden på Svalbard

Ausform

BjørnEBORG UTHUSET, FASADE B, skruvedof
ESTATIV ER IKKE TATT MED

1:20

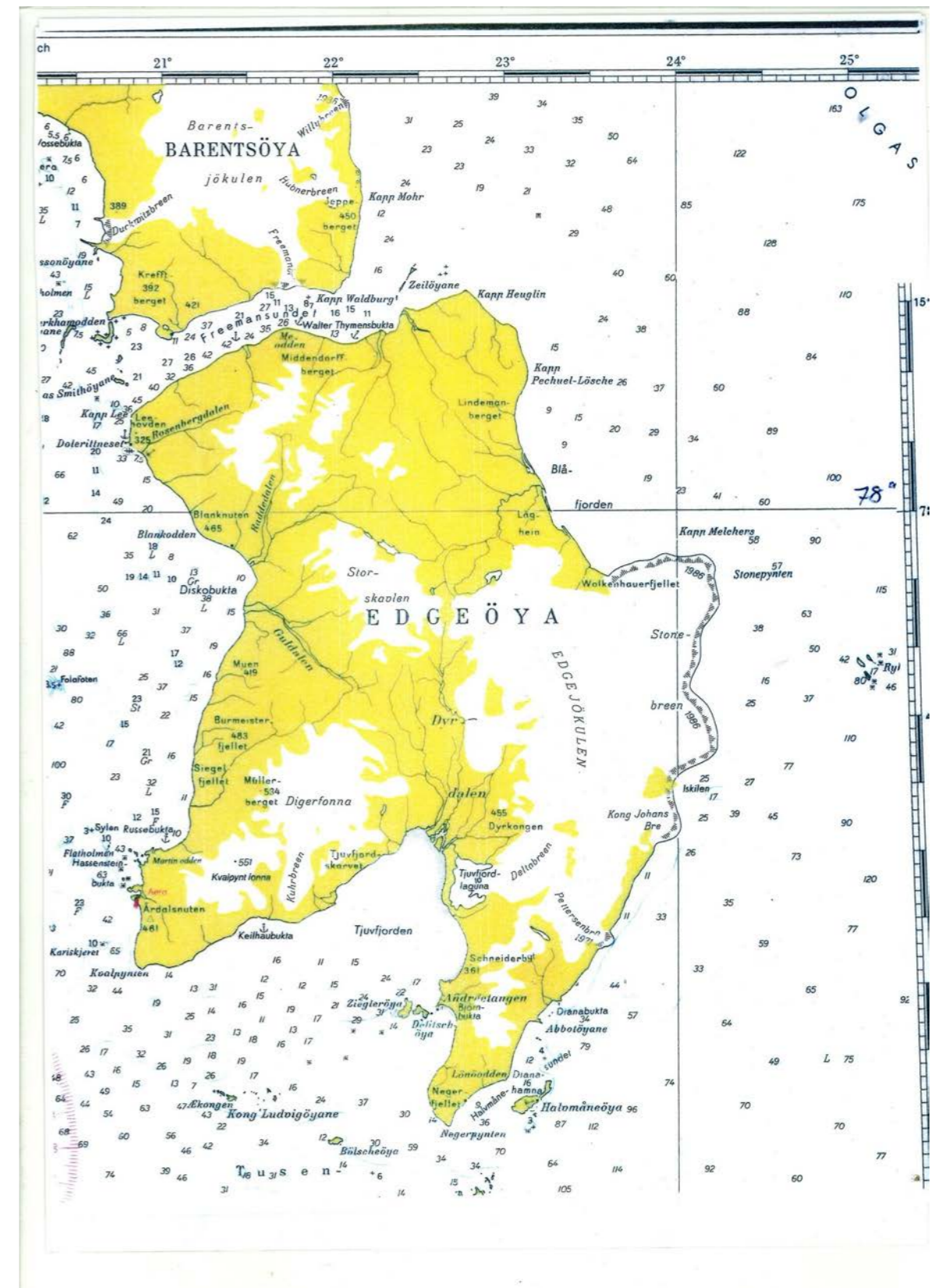
0 0.5 1m

07/08/11

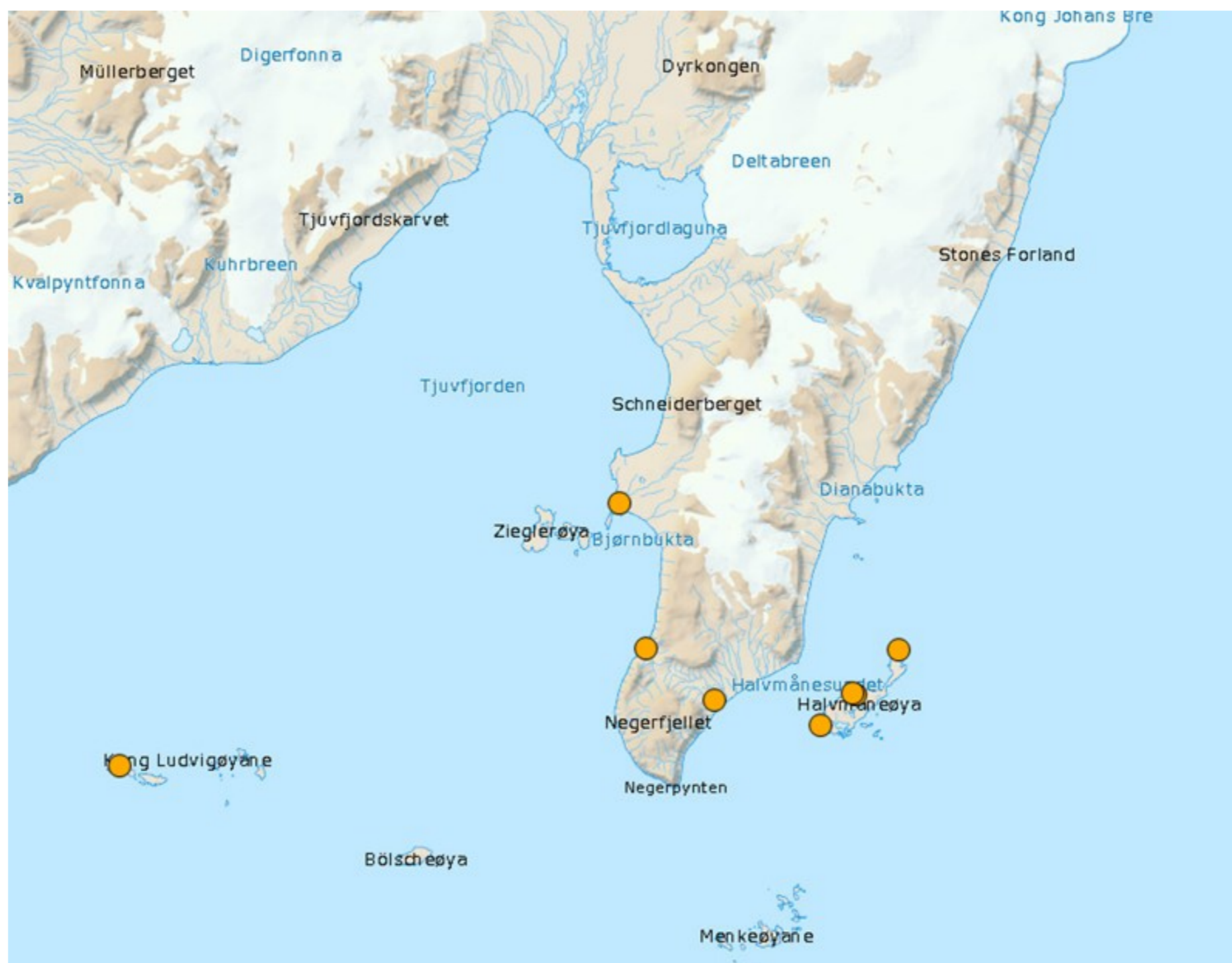
Register

Oversiktskartene	3
Detaljkart	4
Innledningen	
Historisk	5
Organisasjon av fangst	6
Verdiene	6
Målet	6
Fangst og fangstfelt	6
Fangstfelt 36	7
Oppdrag og metode	7
Feltarbeidet	8
Hvem er vi?	9
Russholmane	10
Bjørneborg/Halvmåneøya	21
Halvmåneøya uthus/arbeidshus	41
Båten ved Bjørneborg	50
Knudåheio	54
Halvmåneøya Nord	64
Mureflåto (Blåsebelgen)	69
Negerdalen	79
Andréetangen	82

Dette er den fjerde rapport som dokumentere fangsthytter på Svalbard i oppdraget av Miljøvernavdelingen hos Sysselmannen på Svalbard. Tegningens originaler på papir og alle elektroniske filer er lagret hos Sysselmannen på Svalbard.
Foreliggende dokument er oppsatt med Microsoft Publisher (3 kolloner, 1,449 cm sideavstand)
Henvendelser angående rapporten rettes enten til Sysselmannen på Svalbard, Helge Solli, rådgiver kulturminnevern, Miljøvernavdeling, telefon +47 79024317, hso@sysselmannen.no eller til forfatterne Jörn Bohlmann, jorn.bohlmann@gmail.com og/eller Morten Hesthammer, morten.hesthammer@fartoyvern.no

Til venstre et oversiktskart over Svalbard; tril høyre et utsnitt av sjøkartet over havområdet ved Edgeøya slik vi har brukt den for ferdselen med gummibåten. Den sørøstlige landmasse av Edgeøya bærer navn "Negerpynten". Øst for Negerpynten ligger Halvmåneøya som tjente som hovedbase for oss i to av tre uker.

Plasseringene av hyttene. På Halvmåneøya er det plassert tre hytter med Bjørneborg i midten. Turen til den sørlige hytte, Knudåheio, tok til fots en snau time, men turen til fots til den ruinen rett i nord tok oss ca. 75 minutter . Stranden ved Bjørneborg er rett utsatt for vind fra sørvest til nordøst ; med en værperiode med mye vind var ferdelsen med gummibåten svært begrenset for oss.

Andréetangen/Hvalrosstranden ligger ved Zieglerøyene i bjørnebukten. Dette var hovedstasjon for oss i en uke (etter to uke i Bjørneborg i forveien).

Kulturminnene på Svalbard er generelt sett av stor historisk verdi. De ekstreme naturforholdene gjør dem til minner om menneskelig virksomhet helt mot det muliges yttergrense. Svalbard har som 'terra nullius' fram til 1925 en helt forskjellig historie fra fastlands-Norge og dermed også kulturminner som er annerledes. Kulturminnene på Svalbard er ofte verdens nordligste av sitt slag.

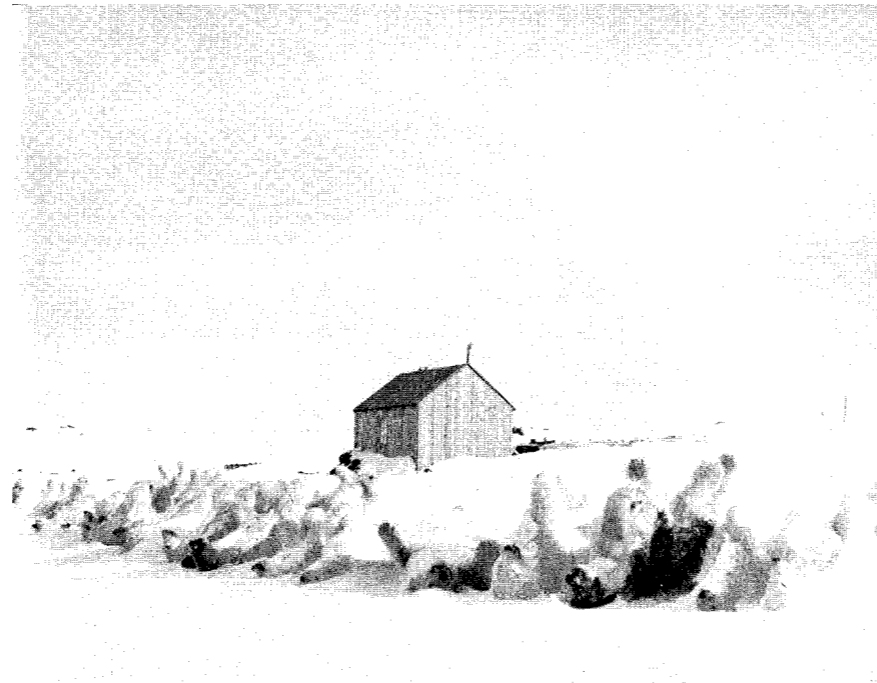
Kulturminneplan for Svalbard 2000-201
(Sysselmannen på Svalbard, nr. 2/2000 side 31)

Denne rapporten er et resultat av et tre ukers feltarbeid på Edgeøyas sørlige område; Negerpynten fangstfelt 36. For å gi en kort bakgrunn for dokumentasjonen, forklares strukturen i den historiske fangstvirksomheten på Svalbard med noen få ord om fangstfeltene. Deretter introduseres fangstfelt 36 der hyttene er plassert. Avslutningsvis omtales metodikken i det praktiske arbeidet vi utførte i feltet. Vi håper at dette gir et innblikk også for de lesere som ikke hadde gleden av å oppleve den storslagne arktiske natur, og de skjøre kulturminnene på Svalbard.

Historisk

Mange av kulturminnene på Svalbard forteller historien om jakt og fangst både på hval, sel, hvalross, rev, isbjørn, rein osv. Enkelte av disse kulturminnene er opp til 400 år gamle. Ulike typer kulturminner bevitner ulike epoker i Svalbards historie. Spekkovnene og hustuffer på Smeerenburg og gravfelt på Likneset og Gravneset vitner om en svunnen tid og forteller mye om hollendernes og engelskmennenes liv og arbeid som hvalfangere; det finnes blant annet mange hustuffer fra pomortiden (rundt 1700). Kjent er dessuten restene

av ulike oppdagelsesekspedisjoner fra rundt 1900 hvor menn fra ulike nasjoner har prøvd å nå Nordpolen blant annet med ballong og luftskip.

I fangstfelt 36 har isbjørn vært i fokus hos fangstmennene. På bildet ser man over 100 stivfrosne isbjørnkadaver foran Bjørneborg Kilde: (Sørensen, 1958:176)

Fangsthytter og bistasjoner som er dokumentert i denne rapporten stammer fra den siste store epoke av jakt og fangst på Svalbard; **den norske overvintringsfangst**. Denne perioden strekker seg fra rundt 1895 til den brått tok slutt da fangstmennene ble evakuert til England, etter Tysklands okkupasjon av Norge; i 1941.

Den første norske overvintringsfangst vi har kunnskap om fant sted i 1795-96. Ved denne overvintring var fire russere (pomorer) læremestre for nordmenn som etter hvert ble selvstendige nok til å drive egen fangstvirksomhet. Denne første fasen av norsk overvintringsfangst var hovedsakelig etter hvalross og rein, men også dun ble sanket. Bestanden av hvalross ble betydelig redusert omkring 1830; noe som førte til at den første fase av norsk overvintringsfangst dabbet av.

Helt mot slutten av 1800-tallet startet en ny bølge med overvintringsfangst. Det var pelsdyrene – med vinterskinn av rev og bjørn – som da ble det viktige i

tillegg til egg og dun. Det ble også fanget sel og rein. De faste ekspedisjonene ble utrustet av utredere i Tromsø. Etter hvert ble ekspedisjonene mindre, ofte bare 1-2 mann, og fangstmennene står selv som utredere. (Kulturminneplan for Svalbard 2000-2010, Sysselmannen på Svalbard, rapportserie nr.2/2000, side 22).

Med tidens framskritt heves også standarden for den siste bølge av overvintringsfangst på Svalbard; blant annet ble et par av hovedstasjonenes hytter større. Noen av de mest erfarne overvintringerne tok med seg kona på overvintring i hovedstasjonene.

Det var også en kvinne som drev jakt og fangst på Svalbard i denne perioden. Som nevnt satte Tysklands okkupasjon av fastlandet en brå stopper for denne

siste epoke av norsk jakt- og fangstvirksomhet i 1941. I dag er det kun tre-fire mann på Svalbard som driver jakt og fangst med økonomiske hensikter.

Ikke I fangstfelt 36, men et flott bilde som beskriver fangstmennenes syssel. Birger Larsen viser frem sin fangst av hvitrev og blårev på Kapp Humboldt, 1950. Foto: Norsk Polarinstitutt

Oganisering av fangsten

For innkvartering av overvintringsekspedisjonene ble det bygd ut fangstfelt med hytter på strategiske steder i terrenget. Ut fra en sentralt plassert hovedstasjon oppførte fangstfolkene mindre bistasjoner som ble benyttet til kortere opphold på rundturene, for å etterse de utlagte fellene. På denne måten kunne et større område bli utnyttet mest mulig effektivt. Et fangstfelt består altså av en hovedstasjon med bistasjoner, og med feller plassert i terrenget mellom stasjonene. Til sammen dannet disse elementene en funksjonell helhet for at fangstfeltene skulle kunne røktes. Installasjonene ligger i et visst forhold til nødvendige ressurser som bra havneforhold, strender der vind og strøm skyller opp rekved til brensel og byggematerialer, ferskvann, reveterreng, fuglefjell, egg- og dunvær, reinsdyrbeiter, bjørnetrekk, gåse- og rypelokaliteter mm. Fangstvirksomheten knytter seg uløselig til egenskaper ved naturmiljøet. Den sterke affiniteten mellom fangstinstallasjonene og det landskap de inngår som del av, tjener derfor i stor grad til å belyse det økologiske og fysiske aspekt ved næringsvirksomheten. (Rossnes, Gustav: Norsk Overvintringsfangst på Svalbard, 1895-1940, Norsk Polarinstitutt, meddelelser nr. 127, Oslo 1993)

Verdiene

Fangsthyttene med bistasjoner er av høyt historisk verdi. Sammen med rapporteringer om fangsten, noen dagbøker og private notater av fangstmennene er hyttene de viktigste fysiske levninger som forteller om den norske overvintringsfangst på øygruppen – hyttene bærer en verdi *sui generis*.

Alle hytter som er bygget før 1946 er automatisk fredet i henholdt til verneplanen for Svalbard. Men som alle andre ting gjennomgår også disse, ofte svært avsideliggende hytter, endringer som skyldes både naturlig forfall, vær- og isbjørnskader eller ved istandsettingstiltak. Hver forandring, også en restaurering; reduserer nødvendigvis den historiske kildeverdi, idet originalt materiale fjernes. Dessuten vil hver forandring gå ut over hyttens autenticitet. Hver forandring, restaurering eller forfall, forandrer nødvendigvis hyttenes verdi som primærkilde til

kunnskap om fangstmennenes liv, byggeskikk osv.

Mange av hyttene som har kommet gjennom tiårene er i dag i dårlig forfatning; en eventuell restaureringsprosess vil nødvendigvis medføre omfattende utskiftning av den originale bygningsmasse, slik at kildeverdiene forsvinner. Dessuten er de fleste av hyttene nå ikke i bruk; kun et fåtall mennesker om året har mulighet til å se hyttene i det langstrakte og mennesketomme landskapet på Svalbard. I tillegg er mange av hyttene plassert innenfor nasjonalparken der ingenting kan forandres. Derfor er naturlig forfall et vedtatt vernetiltak for de fleste av hyttene. For å sikre kunnskap for ettertiden, vil et omfattende dokumentasjonsarbeid sikre den kildeverdien som hyttene representerer i dag.

Målet

Målet med prosjektet er å dokumentere flest mulig fredete hytter på Svalbard. Med hensyn til en krevende infrastruktur på Svalbard, sikkerhetsmessige betenkeligheter med feltarbeid i fjerntliggende og isbjørnrrike områder, anses det imidlertid som hensiktsmessig å finne et representativt utvalg av hytter som dokumenteres; fortrinnsvis hytter som kan knyttes til ulike fangstfelt. Utover sikring av kildeverdien som hyttene har, vil en dokumentasjon av helhetlige fangstfelt medføre en forståelse for terengutnyttelse, plassering av hyttene i landskapet osv. Dette vil også gi grunnlag for utsagn om den struktur fangstmennene la til rette for en økonomisk fangstvirksomhet i et så vanskelig terreng som på Svalbard.

Fangst og fangstfelt

Fangsthyttene er organisert i et nettverk av 45 fangstområder med hovedstasjoner og bistasjoner som dekker det meste av de tilgjengelige arealene på Svalbard.

Grensene for hvert felt er lagt etter utstrekning av det område fangstpartiene kunne drive effektiv fellefangst på, ut fra hovedstasjonen med bistasjoner. Etter hvert utviklet det seg en slags tradisjon eller hevd for den

praktiske størrelsen av de forskjellige fangstlokalitetene. Delelinjene i innlandet er avsatt av karttekniske hensyn, da det er fjordene og kyststrekningene som er av betydning for fangstvirksomheten. De inntegnede grensene må imidlertid ikke oppfattes absolutt. Hvis et tilgrensende område var ledig en sesong, kunne feltet god forskyves. En må skille mellom fangstpartier og overvintringsekspedisjoner. En fangstekspedisjon kunne bestå av flere partier som la seg i forskjellige områder. Noen ganger kunne disse partiene skifte felt i

løpet av vinteren. Likeledes ble fangstterritoriet betraktelig utvidet visse deler av sesongen når det gjaldt enkle fangstressurser som rein og sel, samt for egg- og dunsanking. (Rossnes,1993:12)

Kart over Svalbard med inndeling av fangstfeltene. Det er svært viktig å forstå, at inndelingen baseres på fangstmennenes erfaringer; grensene er på ingen måte absolutt, men har vært flytende. Ulike fangstpartier har

Det var vanligvis en praktisk grense for størrelsen av terrenget en fangstmann kunne røkte effektivt og regelmessig. Fellene trengte tilsyn; ble byttedyret liggende for lenge i fellen, kunne skinnen bli ødelagt av kannibalisierende artsfrender eller andre åtseletere. Fangstfeltene begrenses derfor ofte naturlig av topografiske forhold som hindret ferdsel; lange distanser over frosne fjorder med dårlig is, fjell, breer osv.

Fangstfelt 36

Negerpynten tilbyr for det meste tilgang til de nødvendige ressurser som trengs for å arbeide og overleve på Svalbards høye breddegrader: mulige havneforhold, strender hvor vind og havstrømmer skyller opp rekved til brensel og byggemateriale, tilgang til ferskvann og ikke minst mange byttedyr i nærheten. I rapporten tok vi derfor med en kort beskrivelse av terrenget hytten står i, slik at de ovenfor nevnte faktorer går inn som en del av hyttens kildeverdi.

Fangstfelt 36, Negerpynten, er preget av snøfattig kystland og en sparsom vegetasjon. Området ligger ubeskyttet til fra naturens side. Kysten kan virke lite gjestmild, men der hyttene er plassert er det strender hvor det i godt vær er mulig å komme i land. Å ligge i Barentshavets kalde favn betyr at man ikke får mye hjelp fra sjøen for å få temperaturen opp. Det er fast is i Tjuvfjorden om vinteren, men den bryter ofte opp under storm. Om vinteren fryser Halvmånesundet ikke ordentlig til, slik at ferdsel på isen om vinteren kan være vanskelig.

Oppdrag og metode

I henhold til Kulturminneplanen for Svalbard var dokumentasjon av hyttene i fangstfelt 36 høyt prioritert, siden det ikke tidligere er utført gjennomgripende dokumentasjonsarbeider i dette fangstfeltet. Bjørneborg på Halvmåneøya ble målt opp og skissert i 1988, og denne tegningen er et fint supplement til vårt arbeid nå i 2011.

Med denne bakgrunn har vi gjennomført en dokumentasjon av enkelte hytter i fangstfelt 36. På grunn av værforholdene og knappe tidsressurser rakk vi ikke å dokumentere så mange hytter som vi hadde håpet på. Dokumentasjonen innbærer tegning av alle fire fasader samt et vertikalt snitt og en plantegning av hyttene. Om nødvendig tok vi dessuten noen detaljtegninger med, eksempelvis dører, sammenføyninger og lignende. Detaljtegninger varier i målestokk.

En særstilling inntar hovedstasjonshytta Bjørneborg på Halvmåneøya. Hytta er i god stand og er fullt brukbar. Dessverre er det originale interiøret borte, men med sin rike historie er hytta svært interessant. Andre hytter i området, med unntak av Andréetangen og Knudåheio, er i falleferdig eller sammenrast stand.

Prinsipielt er alle tegninger, med få unntak, utført i målestokk 1:20. Formateringen av rapporten for eget utskrift via internett medfører, at tegningene varier i gjengitte størrelse. Derfor er det på hver tegning en

meterskala i den angitte målestokk.

Været har i en lengre periode vært fordrårlig for å ferdes i den lille gummibåt. Foto: K. Sigvaldsen

Det praktiske dokumentasjonsarbeidet ble utført slik som det er beskrevet i kompendiet av Kjeld Magnussen. Det vil si at vi strakk en vannrett snor rundt hele hytta, og loddrette snorer. Ut i fra snorene tok vi mål, og kunne således tegne hytta med sine skeivheter og særtrekk på en nøyaktig måte. Magnussens bok er også referansegrunnlag for alle bygningsspesifikke termer vi bruker i rapporten. (Magnussen, K., Lowzow, I.: Hus, studiehefte nr.2, Institutt for folkegransking, Universitet Oslo, 1977) I tillegg til tegningene har vi beskrevet hyttens oppbygning. For det meste skilles det mellom konstruksjon, tak, interiør og eksteriør samt nødvendige tilleggopplysninger.

Alle tegningene ble utført **før** vi fotograferte hyttene. Grunnen til dette er at tegningen fanget oppmerksomheten på spesielle og mindre markante byggetekniske detaljer. Framfor fotografiet skal tegningene fremheve hyttens konstruktive karakter. I tegningene gjelder ikke plasseringen av spiker og pappstift på millimeter, men å tydeliggjøre markante spikerplasseringene der disse forteller noe om konstruksjonen av hyttene.

Billedokumentasjonen skal utfylle tegningene og gi tilleggsopplysninger om tilstanden, rester av interiøret osv. Noen av bildene er overeksponert. Dermed er bildene mindre vakre for det estetiske øyet, men viser flere bygningstekniske detaljer som ellers ikke ville være tydelig på tegningene.

Mens alle bilder og bildelister blitt produsert av Jörn Bohlmann har Morten Hesthammer skrevet teksten om hyttene. Tegnearbeidet og innledningen er utført av begge.

Alle skisser i felt ble utført på millimeterpapir og senere rentegnet i Sysselmannens administrasjonsbygg etter avsluttet feltperiode. Vi har brukt ulike millimeterpapir; vanlig 80g/kvm og 120 g/kvm. Begge papir utvidet seg betydelig i felt; i regnvær var det rett og slett håpløst å tegne. Vannfast millimeterpapir har vist seg ubrukelig

På grunn av utvidelse av millimeterpapiret har vi forholdt oss til papirets rutenett, ikke til reduksjonslinjalen, slik at feil grunnet papirets hydroskopiske egenskaper minimeres.

Vi har valgt å omtale fasaden med døren som fasade A i rapporten. Alle andre fasader blir kalt B, C og D i retning med klokka rundt hytta. Denne benevningen på fasadene tar ikke hensyn til plassering i forhold til himmelretninger. Likevel omtales de ulike fasader ofte som vendt mot vest, nord osv. For at leseren skal kunne plassere hyttene i forhold til himmelretning er alle plantegninger forsynt med en pil som peker mot nord, slik at alle fasader kan plasseres i terrenget. Dessuten har vi valgt å gjengi et kartutsnitt, som plasserer hytta i forhold til strandlinjen. Vi mener bestemt at plassering i terrenget er en betydelig faktor i fangstmennenes kunnskap og viten om naturforholdene, fremherskende vindretninger osv. For de spesielt interesserte er det mulig å sette plantegningen og kartutsnittet med hyttens plassering i terreng i forhold til hverandre. Dette vil tillate en nøye plassering av hyttens fasader i forhold til strandkanten respektive terrenget generelt.

Feltarbeidet

Etter ankomst Longyearbyen hadde vi en snau uke på å forberede feltarbeidet. Dette inneholdt opplæring i bruk av politisamband, skytetrening og opplæring i forhold til isbjørn, klargjøring av utstyr, proviant og båt osv. Etter en rolig sjøreise med *Nordsyssel*, tjenestefartøyet for myndigheten på Svalbard, ble vi satt i land med helikopter på Russholmene. Her tilbrakte vi én dag hvor vi tegnet og fotograferte ruinen av hytta der. "Nordsyssel" seilte omkring i området og ventet på at vi skulle bli ferdige med tegningene slik at de kunne få oss om bord igjen og føre oss og utstyret vårt til Halvmåneøya. Dagen på Russholmene var nydelig med høy sol, som faktisk avga varme. Med et visst tidspress på oss var vi svært konsentrerte på å bli ferdige med tegningene, og komme om bord igjen. Et tykt tåkebelte kom drivende mot oss fra havet i øst, og da vi ble flydd tilbake til *Nordsyssel* lå denne halvt innhyllet i tåke. Det var på høy tid å komme i land på Halvmåneøya hvor vi skulle ha vår hovedbase den første tida i felt. *Nordsyssel* lå bi vest om Halvmåneøya, mens

*Syssele*mannens folk hjalp oss å få proviant og utstyr i land, og ikke minst å finne Bjørneborg. Den dukket ikke ut av tåka før vi kom helt inn på stranda rett foran hytta. Etter en rask tur i hytta forsvant *Syssele*mannens folk, og vi var aleine og i gang med oppdraget. Foruten Bohlmann og Hesthammer som dokumentatorer, besto laget av bjørnevakt Kjetil Sigvaldsen. Å være tre personer i laget var flott. Vi som dokumenterte kunne konsentrere oss om å tegne og ta mål, uten tanke på at en isbjørn plutselig skulle puste oss i nakken. I tillegg til dette blir også fritida mer sosial med 3 enn med 2

personer. Vi mener det var et smart trekk å være 3 i felt.

Fra venstre til høyre: Jörn Bohlmann og Morten Hesthammer; helt til høyre er bjørnevakten Kjetil Sigvaldsen. Foto: Morten Hesthammer

Etter at vi kom til Halvmåneøya var vi klar over at vi måtte planlegge felttida slik at vi på fine dager kunne "seile" med Zodiac'en til Edgeøya hvor det var hytter som skulle dokumenteres. De fine dagene lot vente på seg. Nordavind sendte is og bølger inn mot stranda hvor Zodiac'en lå. Endelig en dag roet vinden seg, og det meste av drivis var borte. Vi hakket is og laget en renne ut i sjøen, og skøyv gummibåten optimistisk ut i de små bølgene. Endelig skulle vi komme over sundet til landet der. Mureflåto lå bare et par nautiske mil unna, og vi hadde speidet over dit på klare dager. Nå

var tiden inne. Gummibåten lå med akterenden ut i sjøen, som brutalt brøyt og klasket båten opp mot stranda igjen. Etter noen få dasker fra sjøen var båten full av sjøvann, og sjømannsstoltheten til Bohlmann og Hesthammer var heller laber. Sigvaldsen hevdet hele tida at båtliv hadde han ikke greie på. Smart!

Båten ble tømt for en del vann, og sendt med baugen ut igjennom brenningene. Sigvaldsen kom seg om bord og kjørte rundt utenfor brenningene slik at båten ble tømt gjennom selvlensing. Deretter lå han rett utenfor brenningen, og mellom bølgenes hvite skumskavler kom han raskt inn på grunna slik at vi andre to fikk hivd alt pikkpakk om bord. Så var vi fri Halvmåneøyas tentakler for en dag. Hytta på Mureflåto ble dokumentert, og seinere samme dag var vi tilbake på Halvmåneøya. Det var den eneste gangen vi fikk brukt den åpne gummibåten, som i planene skulle frakte oss svært mange nautiske mil rundt sørvestkysten av Edgeøya. Var det for optimistisk, eller var vi bare pysete og dårlige sjøfolk? Slik vind og værforholdene var i det tidsrommet vi på Halvmåneøya mener vi gummibåten var lite egnet for ferdsel over havstrekninger.

Vel, nå skulle det flys med helikopter i nærheten og i det samme tidsrommet som vi var på Halvmåneøya. For å flytte fra Halvmåneøya og over til Andréetangen ble vi derfor flydd raskt og smertefritt. Her var det ikke tåke, og værforholdene var på det jevne mye enklere. Den siste perioden i feltet ble derfor HST Andréetangen vårt hjemsted. Herifra gikk vi langs sjøen ut til Negerdalen hvor ruinen etter bistasjonen ble fotodokumentert. Noe mer å ta tak i der var det ikke. Ved de to hovedstasjonene ligger det en båt ved hver stasjon, og disse ble dokumentert.

Vi hadde den store glede – og spenning i den arktiske hverdag – å oppleve både hvalross og isbjørn i sitt naturlige miljø. På Andréetangen, som fangstfolk kjente som Hvalrossanden, lå det en koloni på omkring 100 dyr kun et par titals meter unna hytta. Mens besøket av disse store og ikke vel luktende dyr etter hvert ble mer hverdagslige for oss, var møtene med isbjørn alltid spennende. Nærheten av isbjørn er meget distraherende dersom man egentlig er opptatt av

Og hvem er vi?

Jörn Bohlmann er født i Hamburg /Tyskland. Med bakgrunn i to tradisjonelle håndverksutdanninger, seilmaking og trebåtbygging, skriver han for tiden en doktorgrad innen *teknisk bygningsvern og restaurering* ved Høgskolen i Sør-Trøndelag.

Morten Hesthammer er født i Larvik, og vokst opp i Langesund. Utdannet navigatør og skipstømrer. Jobber for tiden som verftsformann ved Hardanger Fartøyvernsenter i Norheimsund.

Kjetil Sigvaldsen kommer fra Askøy, og er for tida bosatt i Longyearbyen. Er i ferd med å avslutte en mastergrad ved Høgskolen i Bø i Telemark. Fuglekikker når det ikke er isbjørn i nærheten.

Etter en intens periode i felt på Sukkertoppen i Longyearbyen: Sigvaldsen, Hesthammer og Bohlmann; privat bilde Jörn Bohlmann

Avslutningsvis vil vi takke alle støttespillere som var involvert i prosjektet; Magnus Wammen og Jakob Fink for nyttige tips angående tegne- og feltarbeidet; kulturminnerådgiver for Sysselmannen, Hilde Tokle Yri, som engasjerte oss og ikke minst alle andre ansatte hos Sysselmannen på Svalbard som hjalp oss før, under og etter feltarbeidet. Organiseringen av prosjektet var ikke bare eksemplarisk god på alle plan

– deres mottagelse og vennlighet var også en ren fryd og glede og gjorde prosjektet til et godt minne for oss.

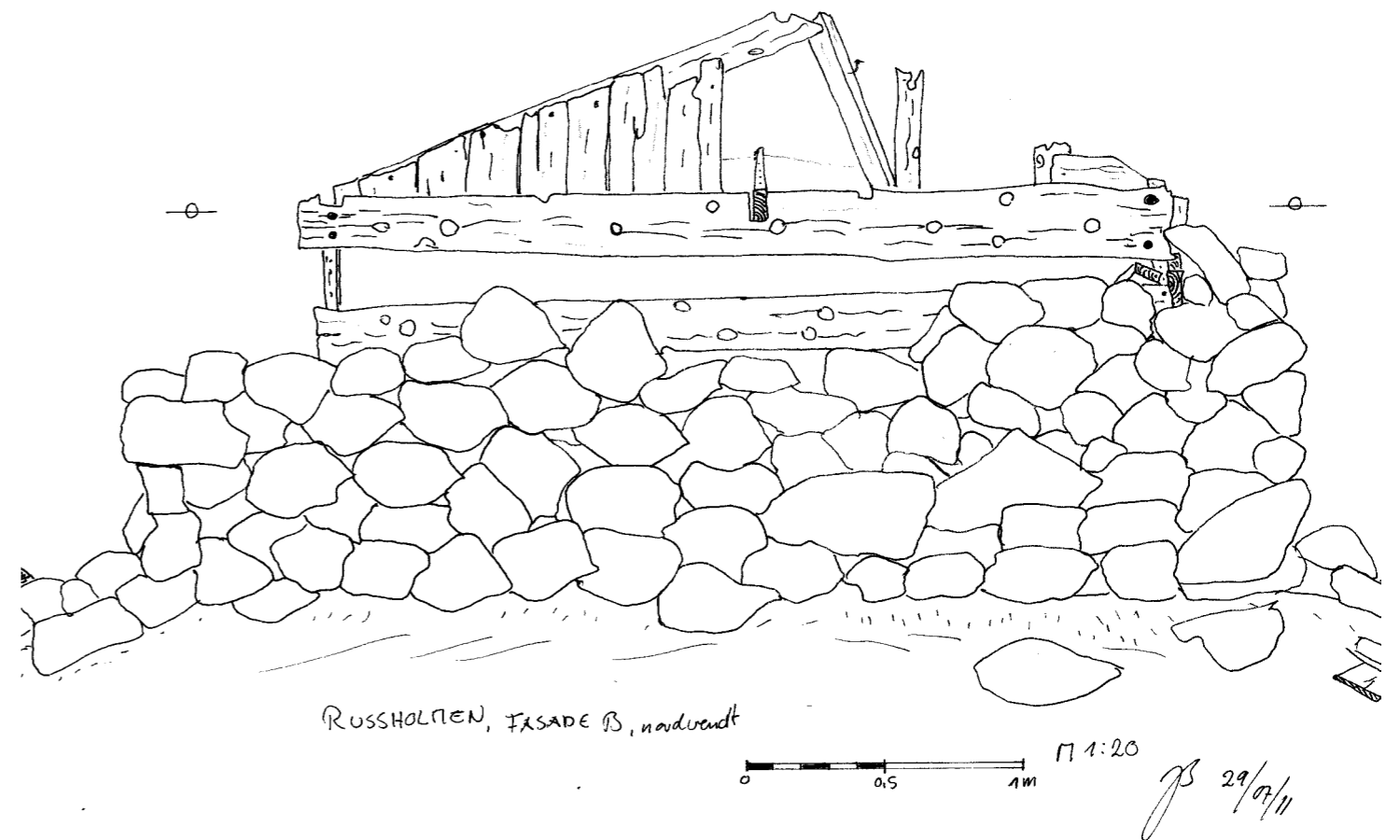

Andréetangen som akvarell; tegning J. Bohlmann

Russholmane (Kong Ludvigs øyene)

N 77° 17,294', E 021° 18,012'

Oppmålt 29.07.2011

Historikk

Martin H Eckroll dreiv i 1894/95 fangst i lag med 4 mann med HST Anderssonøyene. De måtte tilbringe et par måneder i nødly på Russholmane, og skal da ha bygd en hytte der (Rossnes 1993;167). En av de 4 mennene skal ha vært harpuner Brynjulf Johannesen fra Balsfjord (Tromsø Skipperforening 1929; 58). Materialene til hytta stammer fra seiljakta "Berntine" av Tromsø, som Nils Johnsen eide og førte (Tromsø Skipperforening 1929;.80). Berntine forliste i området i 1888/89. Vraksrester fløt rundt om til øyene i området etter forliset, og hud- og dekkplanker fra fartøyet danner basis i hytta. Skipper Nils Johnsen fikk etter forliset bygd et nytt fartøy i Tromsø, og det er jakta "Berntine" som i dag har hovedbase i Tønsberg (jakt "Berntine's" hjemmeside).

Arvid Moberg skriver at Johannesen og fire andre ble satt i land på Russeholmene hvor de bygde en tilsvarende hytte som på Anderssonøyane vest av Barentsøya. De var alle en del av Martin Eckroll sin ekspedisjon, og blei satt i land med skonnerten "Willem Barents" (Moberg 1960;192).

I 1898 overvintret Ole Engvik sammen med en kar som heter Henrik , etternavn ukjent, i hytta etter at den var noe utbedret. De var del av en ekspedisjon hvor 2 andre menn lå på Halvmåneøya (Rossnes 1993;168).

Den siste overvintringen på Russeholmane var i 1906 da Ole Hogstad var der. Et fotografi viser at hytta har hatt et tilbygg med saltak, men dette er det kun avtrykk på bakken igjen av.

Ifølge Oddleif Moen skal ikke hytta ha vært i bruk etter 1908.

Våre forhold

Vi ankom Russeholmane med helikopter 29 juli 2011. Været var helt strålende, og det var svært gode forhold på alle mulige vis. Som en start i årets oppmålinger var det ypperlig med en slik strålende dag.

Plassering

Hytta er plassert på en flat mosegrodd slette ca 150 m fra sjøen på nordsiden av den flate øya. 7 – 8 meter til øst for hytta ligger en 1 meter høy fjellknaus Selv om hytta ligger på et av de høyeste punktene på øya, er den ikke mer enn omkring 8 m.o.h. Det ser ut til at man ved bygging har laget et lite fundament av jordsmonnet og stein fra området omkring, som hytta så er bygd på. Hytta ligger derfor litt forhøyet i forhold til sletta, og i tett nærhet til hytta er det groper og forsenkninger. På sørvestsiden av hytta, i en avstand av ca 2,5 meter er en fordypning i bakken som er 30 – 40 cm dyp og tett på 4 meter bred i diameter. Vi regner med at det er jord og stein som er tatt herifra til fundamentet.

Så vidt vi har kunnet se finnes det ikke ferskvann på øya, og ved hardt vær vil saltvann føye over hele øya. Ca 60 meter vest for hytta står en steinvarde.

Bilde DSC 0005. Inngangsbyggingen av tre er helt forsvunnen.

Teknisk stand

Hytta er i dag en ruin hvor taket har kollapset helt, og hvor veggene delvis er borte. Kun deler av den originale sylmuren rundt hytta er i dag inntakt. Delvis har den rast ut, men store deler har presset innover, og således trykt veggene inn eller knust dem helt. Det ligger derfor et virvar av stein og treverk i det som tidligere har vært inne i hytta.

Hytta er delt inn i 2 rom, med en inngang mot vest. Mot

vest er det også noen rester i bakken som kan antyde et tilbygg, men av dette finnes kun en kraftig svill nesten helt dekket til av jordsmonn og mose. Et gammelt fotografi fra 1914 viser hytta med dette tilbygget, som har hatt saltak. Bjelkene som ligger inne i hytta viser at det har vært helvalmet saltak på hovedhytta.

Yttervegger

Ytterveggene i hytta er bygd opp av 2" (50 mm) tykke skipsplanker, som har en bredde på 8" – 10" (200 – 250 mm). Mellom plankene er det drevet/dyttet med grov hampefiber på samme vis som man tetter et kravellbygd trefartøy. Mange av de gamle 1 1/8" (28 mm) trenaglene som har holdt plankene til fartøyets spant står fortsatt på sin plass, men er selvsagt knekt eller hogd av på innsiden slik at plankene fremstår som hele og jevne. Trenaglene og plankene er av furu, og midt i de åttekantede trenaglenes endeved står det en firkantet kile, døytel, av eik. Døytelen har hatt til funksjon å utvide den åttekantede trenaglen slik at den utvider seg og således låses fast til planken. Avstanden mellom trenaglene viser at fartøyet har hatt en spanteavstand på 11" (275 mm).

Hjørnestolpene, som de liggende plankene er spikret til, er gamle 1 3/4" (45 mm) tykke dekkplanker, som på fartøyet har vært festet til dekkbjelkene med trenagler. Naglene har en diameter på 7/8" (21 – 23 mm) og viser en bjelkeavstand på 2 fot (630 mm). Med unntak av det øverste omfar med planker, som er festet til stolpene med grove skipsspiker, er plankene så langt vi kan se festet med trådspiker.

Skilleveggen

Skilleveggen består, som ytterveggene, av liggende hudplanker fra et fartøy. Dekkplanker er reist opp som beitskier og spikerslag ved siden av dør og i hjørner. Døråpningen er midtstilt i rommet. På vestsiden av døra ser det ut til at alle planker i veggen har vært liggende, mens på den andre siden av døra har man spikret korte stumper fra takbjelken og ned i veggen for å fylle opp trekanten som dannes mellom bjelke og veggghøyden. Skilleveggen er drevet, slik at bodelen har vært tett, og små rester av papp finnes på skilleveggen ut i

Røysmuren

Hele hytta har tidligere vært kledd med en steinmur viser det gamle fotografiet fra 1914. Denne er nå rast noe sammen, men den er til dels overraskende høy etter så lang tid uten bruk og vedlikehold. På det høyeste er den opptil 1,5 m over bakkenivå. Steinene varierer i størrelse, og har for det meste gode anleggsflater.

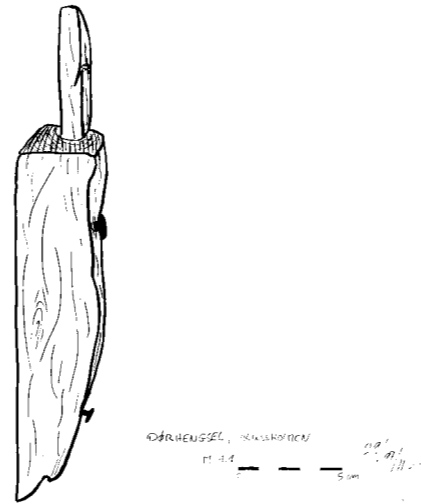
Hytten i 1914. bildekilde: Oddleif Moen

Dører og vinduer

Det finnes 2 døråpninger i hytta. Hovedinngangen mot vest, som fører inn i et ytterrom, og en ny dør som går inn i det vi tolker som et oppholdsrom/soverom. Dørene til disse to inngangene lå på marka noen meter fra hytta. Begge dørene er laget av skipsplanker som er satt sammen med utenpåliggende labanker på innsiden. Ingen av dørene har skråband. Labankene er spikret til plankene i døra med 6" skipsspiker som er nejet på plankene i dørene. På innsiden av innerdøra (altså inn i bodelen av hytta) er sprekken mellom plankene drevet/dyttet med hampefiber, og det har vært spikret smale lister over skjøtene. Kun rester av disse listene er tilbake. Ytterdøra mangler den øverste delen av de midtre plankene, og vi regner med at det her har vært en skyteluke.

På dørene er det spikret fast noen klamper som ligger

tett inn mot labankene. Klampene er knekt av ved kanten av et hull med diameter på ca 22 mm. Hullene har stått loddrett når dørene står på plass. På dørkarmene står motsatsen av hengslene, nemlig

klamper med avknekte eller helt nedslitte loddrette pinner. Alle klampene i hengslene er spikret fast med kraftige spiker.

Det finnes ingen vinduer i det gjenstående av hytta. I bodelen har både sør- og vestveggen rast sammen, så her er det ikke godt å si om det har vært noe, men det gamle fotografiet viser at disse veggene har vært kledd helt opp til mønet. I østveggen av ytterrommet er kledningen ganske skarp i avslutningen, så her kan det ha vært et vindu, men vi har ikke belegg for å konstatere det.

Taket

Som nevnt tidligere har det helvalmete saltaket rast sammen. Takbjelkene er dekkplanker som ligger på høykant, og disse er felt ned i det øvre omfaret i hytteveggene. Fotografiet fra 1914 viser at hele hytta inklusive taket har vært dekket med stein.

Panelbord som ligger strødd omkring viser at takbordene har vært 19 x 140 mm skyggepanelbord med skrå kant. Skyggen har vendt inn i hytta, og på utsiden finnes fortsatt rester av papp.

Panel og lignende innvendig

I den søndre delen av hytte finnes det noen perlestaffpanel på østveggen Rester viser at det også

har vært slike på sørveggen østlige del. Panelbordene er 21 x 87 mm. Videre bortover samme vegg finnes rester av 25 x 110 mm glattkantede panelbord. Panelen er lektet ut fra ytterveggen med noen få centimeter, og i dette sjiktet er det kledd 2 til 3 lag bjørkenever som vindsperre.

Innredning

I alt rotet med stein, løse bord og plankerester var det ikke lett å se rester av den gamle innredningen. Det eneste vi klarte å skille ut var en sammenrast benk langs den østlige veggen i bodelen av hytta. Benken har hatt en bredde av omkring 550 mm, og vært ca

Hjørnestolpe r, beitskier	1 3/4" tykke dekkplanker fra samme jakt.
Panelbord i oppholdsrommet	21 x 87 mm perlestaff 25 x 110 mm glattkantet panel
Takbord	19 x 140 mm skyggepanel
Yttervegger og skillevegg	2" x 8 - 9" hudplanker fra jakta "Berntine"

1,8 meter lang.

Materialliste:

Kilder

Moberg, Arvid (1960): *Svalbards sønner*, J.W. Eides forlag, Bergen

Rossnes, G. (1993): *Norsk overvintringsfangst på Svalbard 1895 - 1940*; Meddelelse nr.127, NPI, Oslo

Tromsø Skipperforening (1929) *Utdrag av Tromsø og omegns sjøfartshistorie*, 50 år jubileum, Dagbladet Tromsø's trykkeri

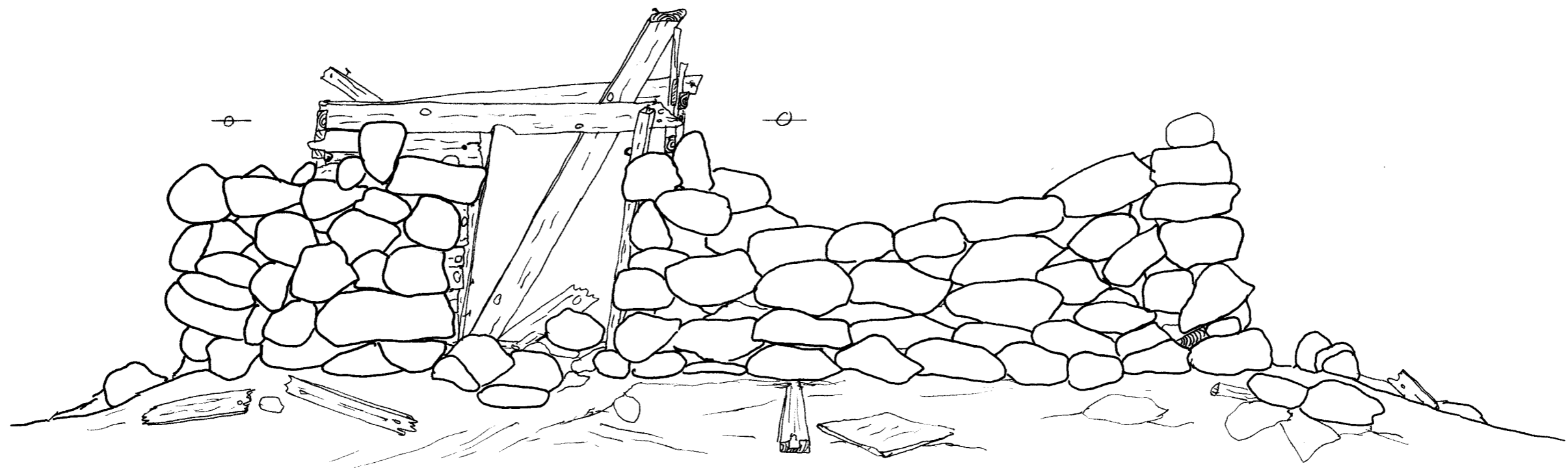
Bildeliste Russeholmene midtre/ Tusendøya

- DSC 0002 D-fasaden mot sør
- DSC 0003 D-fasaden mot sør
- DSC 0005 vest- og sørfasaden, A/D-hjørnet
- DSC 0006 A-fasen mot vest
- DSC 0008 B-fasaden, nordvendt
- DSC 0010 Fasadehjørnet B/C
- DSC 0011 C-fasaden, østvendt
- DSC 0012 Fasadehjørnet C/D
- DSC 0014 Stenderverk i høyere del av D-fasaden
- DSC 0015 Detalj bilde fasadehjørnet A/D
- DSC 0016 Stående panel av fasade A, sett innvendig
- DSC 0017 Tegelstein utenfor inngangsdøren
- DSC 0019 Teglstein utenfor inngangsdøren
- DSC 0021 Treverk og teglstein foran døren
- DSC 0022 Skilledøren mellom forrommet og hyttens varme del
- DSC 0023 Skilledøren mellom forrommet og hyttens varme del
- DSC 0024 Del av ovn
- DSC 0025 Sammenføringen av fasadedeler, her hjørnet B/A
- DSC 0026 Innfelling an takbjelken i toppsvill
- DSC 0027 Skråinnfelling av takbjelken for helvalmet sadeltaket
- DSC 0028 Skråinnfelling av takbjelken for helvalmet sadeltaket, sett ovenfra
- DSC 0029 Takbjelken som ligger på skilleveggen
- DSC 0031 Trenagle i planken bevitner materiales opprinnelse fra båten, her fra dekksplanken
- DSC 0032 Veggpanel av C-fasaden, sett ovenfra – båtmaterial, sannsynlig dekksp plank
- DSC 0033 Veggpanel av C-fasaden, sett ovenfra – båtmaterial, sannsynlig dekksp plank
- DSC 0034 stående panel som innvendig kledning av hyttens varme del, fasade C
- DSC 0036 stående panel som innvendig kledning av hyttens varme del, fasade C, legg merke til bjørkenever som isolering mellom svillen og panel

- DSC 0037 fasade C, konstruksjon, sett ovenfra
- DSC 0038 Neverlagene mellom svillen og panel
- DSC 0039 Skråinnfelling av takbjelken for helvalmet sadeltaket
- DSC 0040 hyttens varme del sett fra sør, synlige rester av skilleveggen
- DSC 0041 rester av papp innvendig
- DSC 0042 festingen av toppsvillen for skilleveggen ved fasade A
- DSC 0043 taksperrenes topp
- DSC 0046 Morten Hesthammer i arbeidet med snittet
- DSC 0050 Varden vest for hytten
- DSC 0052 Varden med hytten i bakgrunnen
- DSC 0054 Rester av bjørkenever i terrenget
- DSC 0055 mulige rester av et vindu i forrommet ved C-fasaden
- DSC 0056 mulige rester av et vindu i forrommet ved C-fasaden, sett innefra
- DSC 0058 A-fasadens steinrøys
- DSC 0060 Stenderverk ved fasadehjørnet B/C
- DSC 0061 hengsel lagt av treverk ved inngangsdøren
- DSC 0062 hengsel lagt av treverk ved inngangsdøren
- DSC 0064 hengsel lagt av treverk ved inngangsdøren
- DSC 0065 hengsel lagt av treverk ved inngangsdøren
- DSC 0067 inngangsdøren med hengselens motstykke som er knekt
- DSC 0069 inngangsdøren med hengselens motstykke som er knekt
- DSC 0071 detalj av hengselen av hyttens inngangsdør
- DSC 0072 inngangsdøren med skuteluken
- DSC 0074 i midten av bildet: dekkbjelken som tjener som bunnsville; ved inngangsdøren
- DSC 0079 Skilleveggen innvendig er tettet med drev

**Bilder i leserekkefølge:
DSC 0001, 00013 og 00027.
DSC 00027 viser gjenbruksmaterial fra "Bertine". I de store hull har det stått trenagler som festemiddel**

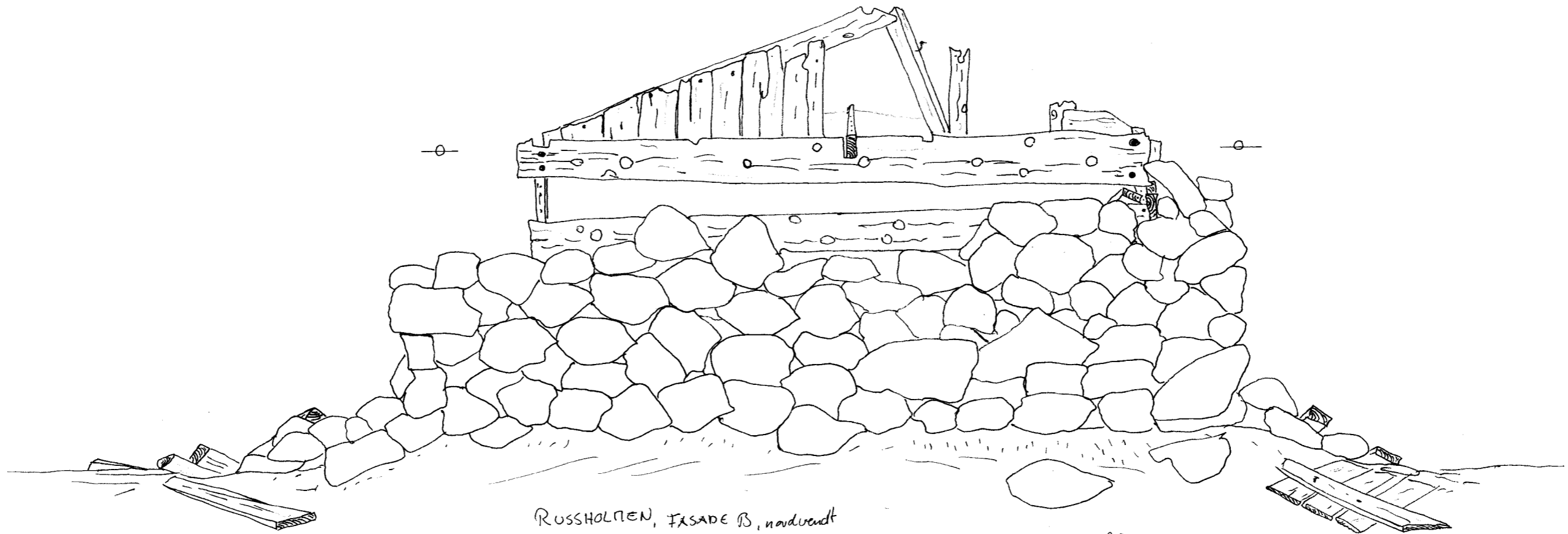
RUSSHOLNEN, FASADE A

0 0,5 1m

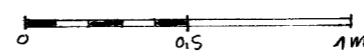
1:20

29/07/11

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized, cursive letter 'S'.

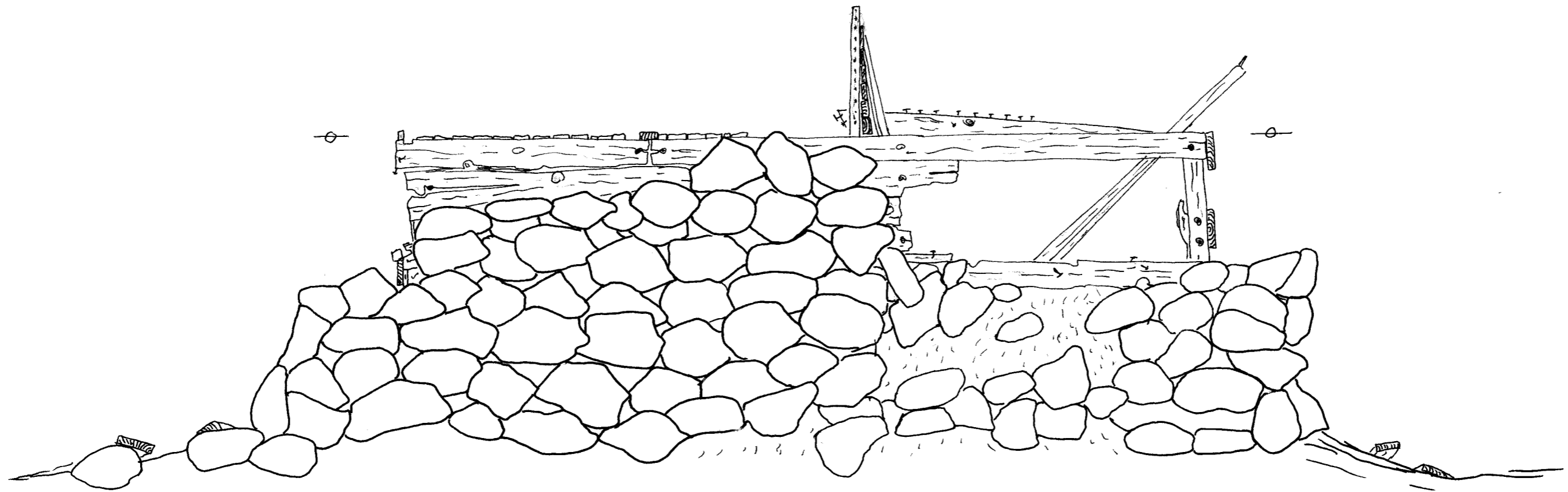

RUSHOLTEN, FASADE B, nordvest

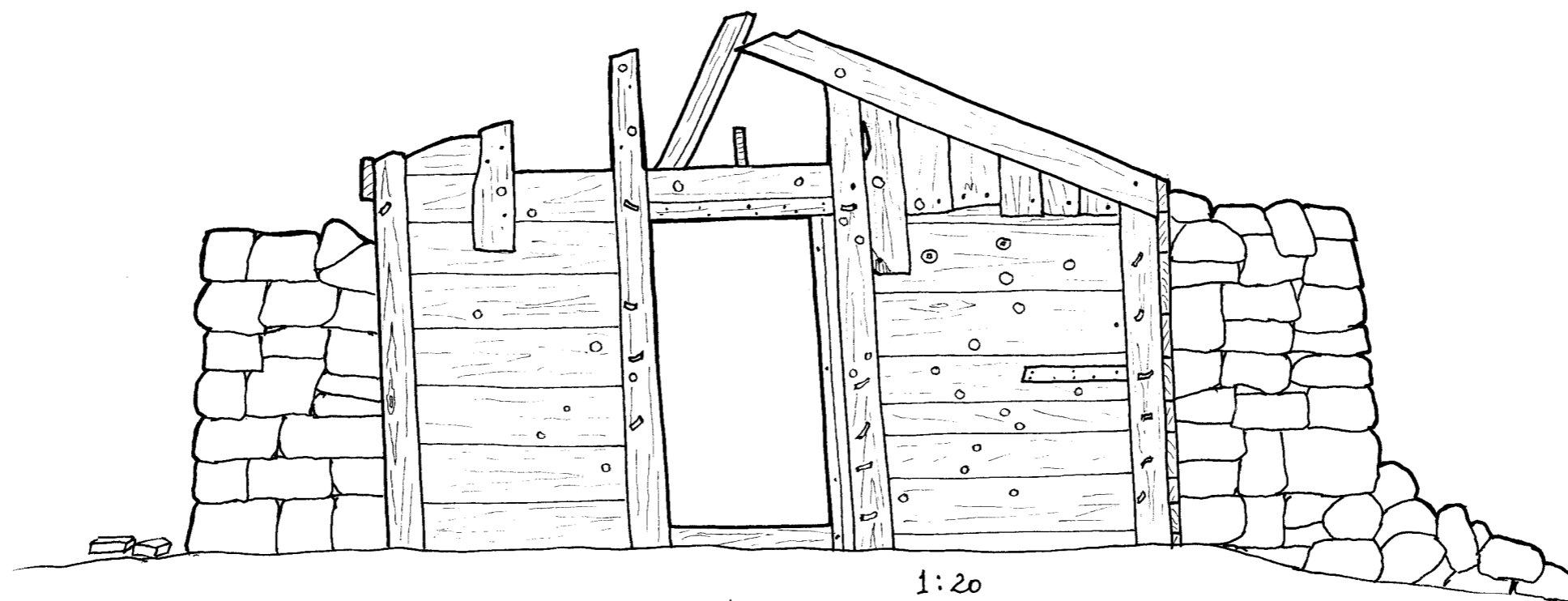
1:20

J 29/07/11

RÜSSHOLMEN, FASADE C, östvänt

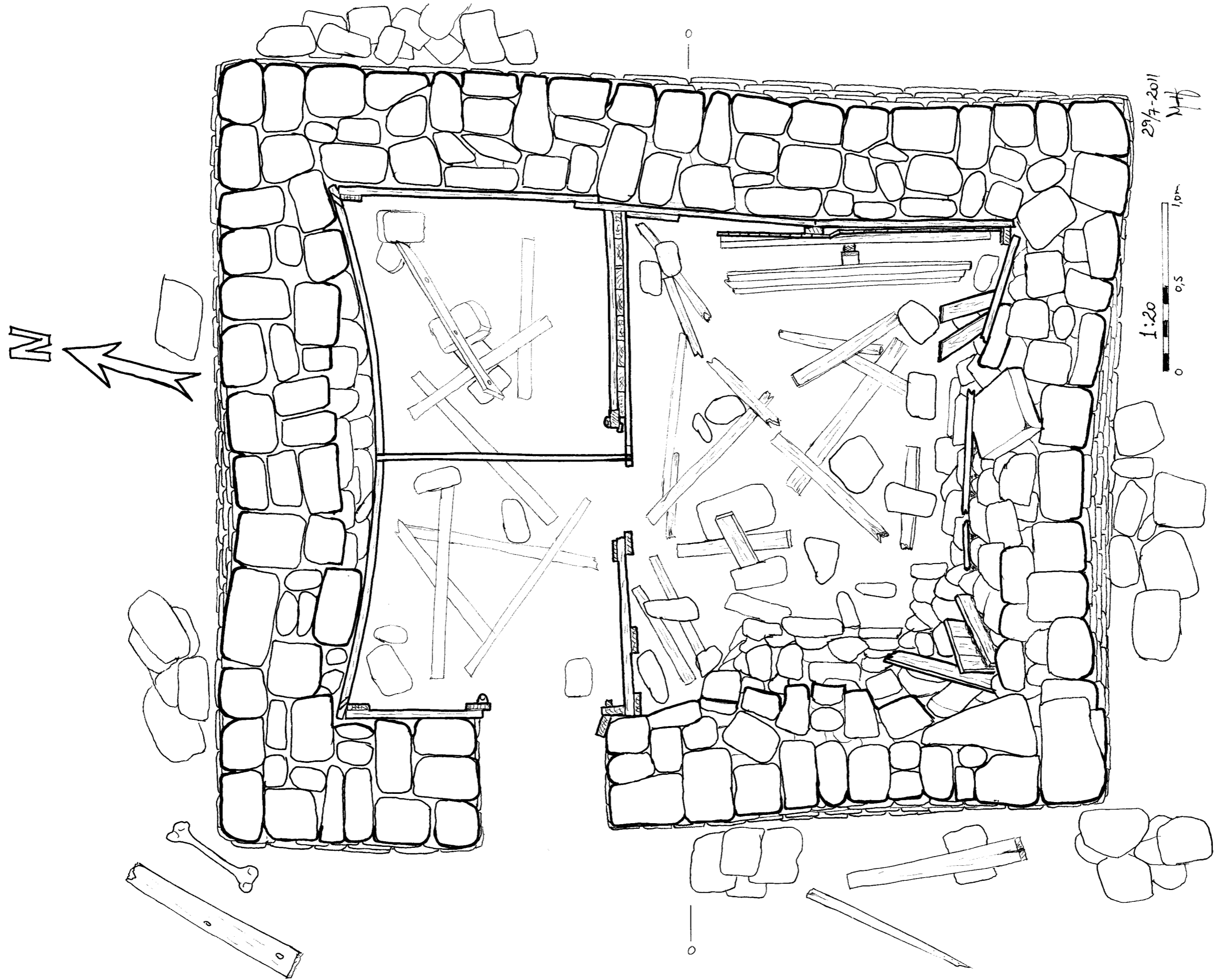
0 0.5 1m 1:20 29/07/11 B

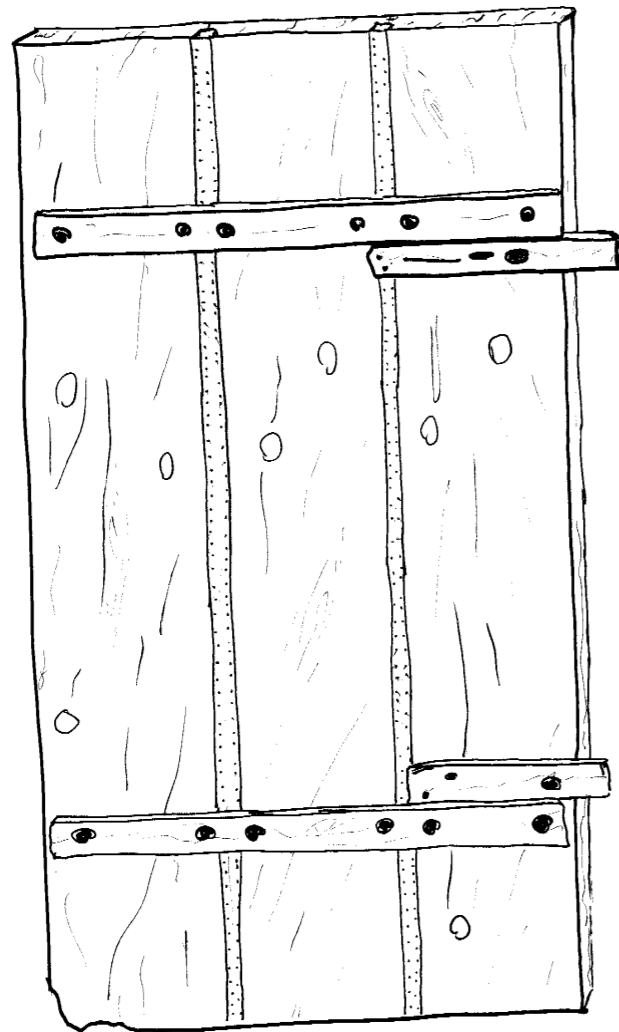
1:20
0 0.5 1.0m

23/7-2011 M.H.

RUSSHOLMANE
Skilleveg sett fra sør

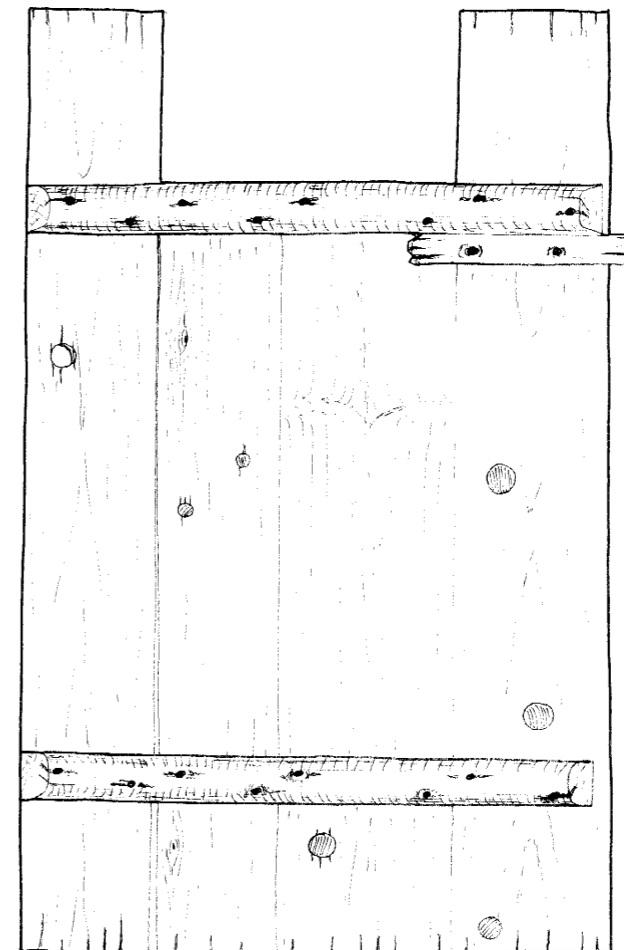

RUSSHOLMÄNE

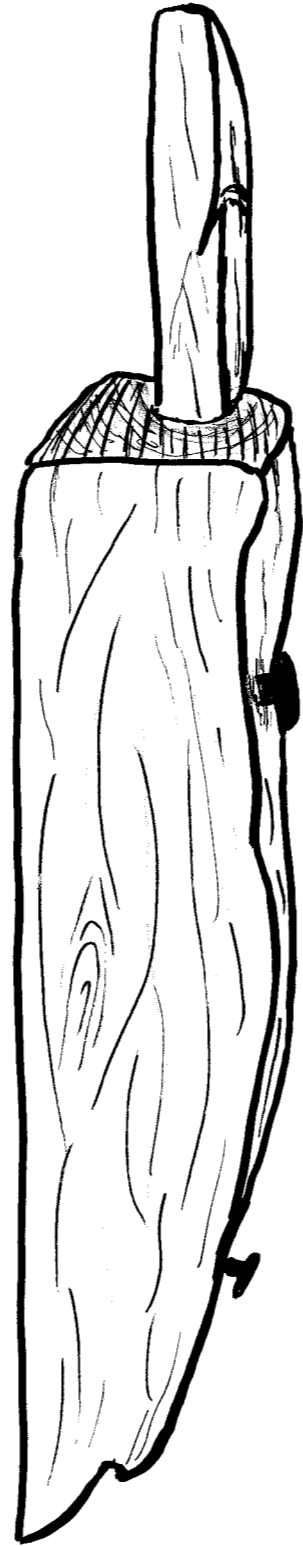

RUSSHOLMEN, INDREDÖR
1:5
0 5 10 15 20 25 cm

29/07/11 JS

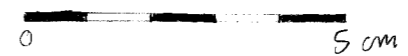

YTTERDÖR RUSSHOLMEN
1:5
0 0,25 0,5m
29/2-2011 HJ

DØRHENGSEL, RUSSHOLTEN

M 1:1

29/02/11 JS

Bjørneborg / Halvmåneøya

N 77° 16,725', E 023° 07,523'

Oppmålt 02.,03.,06. og 07. august 2011

Bilde: Norsk Polarinstitut

Bjørneborg,

- 1906 Hytte bygd av Petter Trondsen, 8 mann i ekspedisjonen, bl.a. Arthur Oxaas
- 1908/09 Karl J Bengtsen driver fangst herifra
- 1909/10/11 Peder Hansen Kjeldmo, Petter Pedersen Kjeldmo, Elias Broderstad driver fangst, og blir her lenger enn planlagt. De 2 førstnevnte dør av skjørbuk.
- 1935/36 Henry Rudi og Gunnar Knoph setter i stand hytta, og bygger til med egne materialer. De bygger da også uthuset.
- 1936/37 Henry Rudi og Bjarne Jacobsen driver fangst herifra
- 1937/38 Gunnar Knoph og Otinus Rasmussen driver fangst herifra
- 1939/40 Gunnar Knoph og Magnus Ottarsen driver fangst herifra
- 1946/47 Odd Lønø, Bjørvik Jakobsen og Knut Bjåen driver fangst herifra
- 1947/48 Knut, Jon, Sjur og Olav Bjåen driver fangst herifra og bygger utkikkspost på Knudåheio
- 1958/59 Frederik Rubach og Helge Nessan driver fangst herifra
- 1963/64 Andreas Bjørnsvik og Kjell Johannesen driver fangst herifra. De bygger et tilbygg mot nord på det nordøstlige hjørnet, størrelse ca 4 x 4 m. Lager også et rom med ovn i arbeidshuset hvor man kunne skinne dyrene.
- 1964/65 Andreas Bjørnsvik og Kjell Johannesen driver fangst herifra.
- 1966/67 Erik Forfang og Arild Strand driver fangst herifra
- 1969/70 Arild Strand og Svein Ytreland driver fangst herifra. Flytter sammen med Per Johnson liten bu fra Bjørneborg til nordpynten, hvor det fungerer som bistasjon.
- 1970/71 Siste fangstsesong. Per Johnson driver fangst. Tar kvoten på 25 isbjørn og reiser hjem
- 1987 Arktisk forening søker om tillatelse til å sette anlegget i stand.

- 1988 SMS avslår søknaden om istandsetting. Man frykter at en istandsatt hytte vil øke ferdselen i området. Anlegget blir målt og tegnet av Waling T Gorter Grønvik og Avid Sveen. Odd Ivar Ruud overtar Bjørneborg fra Frederik Rubach. SMS opplyser at tinglysning krever samtykke fra grunneieren, som er staten, og at det er liten mulighet til å få dette.

Bjørneborg i vinteren 1939-1940. Foto: Norsk Polarinstitutt

- 1991 Per Johnson søker om å sette i stand Bjørneborg, da anlegget har forfalt og er skadet av bjørn. Johnson føler en spesiell tilknytning til stedet og ønsker å bidra til at det kan bevares. Planlegger arbeidet utført sommeren 1992. SMS synfarer Bjørneborg og rydder noe opp, spikrer igjen vinduer som mangler, men fortsatt mangler dør og tak på en del av tilbyggene. Isbjørn har fortsatt adgang, skriver Lisen Roll, april 1992.
- 1992 Sysselmannen avviste søknaden til Per Johnson. Anlegget blir fredet, og i tillegg til hus og arbeidshus finnes en mengde utstyr som sleder, store stabler med selvskudd, burkasse for levende bjørnunger med mer.
- 1996 Tilbygget mot nord rives. Hytta settes i stand.
- 2011 Anlegget måles og tegnes av Jørn Bohlmann og Morten Hesthammer.

Historikk

Bjørneborg ligger omtrent midt på Halvmåneøya i lengderetning ut mot Halvmånesundet. Den eldste delen av hytta skal være bygd av fangstmann Petter Trondsen i 1906. En av deltagerne i Trondsens fangstlag var den 18 år gamle gutten Arthur Oxaas. Han skriver følgende om hytta:

"Hele huset var på 24 kvadratmeter, og i flukt med det førte vi opp et proviantskur på 4 x 4 meter. Inn i overvintringshuset slo vi opp fire køyer langs den ene tverrveggen. I kroken mot tilbygget plasserte vi en liten komfyr med stekeovn. På hver langvegg var det et vindu. Under det ene fikk vi plass til et bord, og under det andre et kjøkkenskap. Da vi så hadde fått inn et par benker, var huset ferdig til innflytting.....Det første vi gjorde, var å legge opp en tykk steinmur rundt huset. Vi fóret dyktig med mose mellom veggen og steinene. Ellers kledde vi både tak og vegger med russenever og torv (Oxaas 1955;23)."

Når Oxaas beskriver Bjørneborgs mål er det noe som skurrer. Er det samme hytte som står der i dag? Er målene tatt ut ifra en sviktende hukommelse? Oxaas skriver at *"huset var på 24 kvadratmeter, og i tillegg et proviantskur på 4 x 4 meter"*. Bjørneborg slik den står i dag har et oppholdsrom på ca 12 kvadratmeter, og med et like stort proviantrom inntil. Totalt altså omkring 24 kvadratmeter. I tillegg ble det slått opp fire køyer langs den ene tverrveggen. Lengden innvendig i dag er ca 3,10 meter, altså ikke nok til to køyer i lengden. Køylene kan selvsagt ha vært brede dobbeltkøyer, men det får vi ikke vite.

I 1935 reparerte Henry Rudi og Gunnar Knoph hytta, samtidig som de bygde til. Samtidig som Rudi og Knoph bygde på Bjørneborg satte de også opp et arbeidshus omkring 20 meter i fra sjøen. Hvor mye bygde Rudi og Knoph til? Sammenligner vi hytta som Oxaas beskriver og hytta slik Rudi og Knoph har etterlatt seg skulle man tro at de har bygd om hele hytta inklusive proviantrommet, men kanskje er det kun tilbyggene med pulttak de har bygd inntil Trondsens gamle hytte?

Etter den andre verdenskrig ble hytta en god del brukt, og Bjørvik Jakobsen, som overvintret på Bjørneborg i 1946 – 47 sammen med Odd Lønø og Knut Bjåen, beskriver hytta slik i sin bok Halvmåneøya: en fangstberetning fra Svalbard:

"Dype kratere noen meter fra hytta etter tyske bomber. Hytta hadde ellers fått hard medfart, ho var gjennomhullet av kuler fra mitraljøser og var fullpakket av is og snø. Veggene inne var dekket av mugg. Komfyren var slått i stykker. Vinduer og dører fantes ikke (ødelagt) (s.33). Hytta besto av to rom, ett til proviant og det andre til oppholdsrom. Det siste var tolv kvadratmeter. Fra proviantrommet gikk ei dør ut til et lite tilbygg på noen få kvadratmeter. Her skulle hundene holde til. Henry Rudi hadde ført opp hytta, og han hadde nok tenkt på dyrene (s 34) En annen utgang fra proviantrommet førte ut til et lite avtrede, og utrolig nok ei lita badstue. Vi sendte noen varme tanker til Rudi. Toalettet var gull verdt.

Vinteren var lang, og hytta var nærmest å betrakte som en kjøledisk. Veggene var panelingsbord med papp mellom, utenpå var de også beslått med tjærepapp. Så ble det kastet en mur av sand og torv rundt veggene. Denne skulle gi noe ly og hindre at hytta blåste på havet (Jakobsen 1986.:40)."

Knut Bjåen sier det på denne måten i sin private dagbok:

"Lat meg med ein gong gjeva ein beskrivelse av villaen vår. Sjølve romet som me bur i er 3.10 m x2.6 og er ca 1.80 høgt under taket. Eit vindauga mot sør og eit lite treruters mot nord. Skålen er ein enkel vegg med tjærepapp utanpå, den er inndela i 4 små rom. Eit stykke frå her har me arbeidsbua den er nokså stor, den brukar me foreløbig til proviant og utstyrsrom" (Knut Bjåen,9. sept 1946)

I 1963 bygde Andreas Bjørnsvik og Kjell Johannesen et oppholdsrom/soverom, med pulttak, i nordlig retning i det nordøstlige hjørnet av hyttekomplekset. Det ble da tatt ut en dør i veggen i den gamle hytta slik at de to delene hang sammen også innvendig. Per Johnson

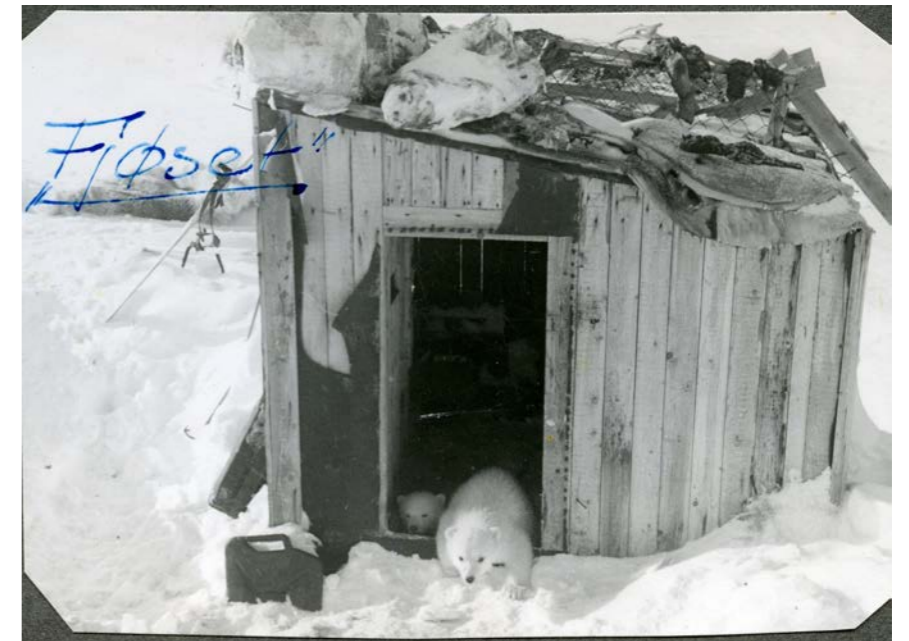
forteller at veggene i dette tilbygget var kledd med myk huntonitt, men at han fjernet platene da han var der i 1970. Waling T Gorter Grønvik og Arvid Sveen målte opp og tegnet hytta, som da var slik den hadde vært siden 1963, i 1988. Køyene var da blitt fjernet fra "den gamle stua", som da fungerte som kjøkken og spiserom. I tilbygget var køyene nå langs den nordlige og vestlige veggen. Før tilbygget kom til var det etasjekøyer i den gamle stua. I 1970 laget Per Johnson en peis i det sydøstre hjørnet av tilbygget, og den var der fortsatt i 1988.

Per Johnson sitter ved peisen. Privat bilde P. Johnson

Bjørneborg ble fredet i 1992. Tilbygget ble revet i 1995 da Bjørneborg ble satt i stand i regi av Sysselmannen, og i dag er det kun steinsettingen i bakken som viser hvor tilbygget har stått.

Fram til 24. mai 1970 sto det en liten bod på siden av hovedhuset. Boden blei flyttet fra Bjørneborg, av Per Johnson og Arild Strand, og plassert på den nordligste odden av Halvmåneøya. Se egen informasjon om boden under Halvmåneøya nord.

"Fjøsset" på Halvmåneøya i vinteren 1947/48. Foto: Svalbard Museum

Generelle kommentarer

Vi som har dokumentert Bjørneborg hadde hytta som base i de 3 ukene vi opererte i området. Dårlig vær gjorde at vi hadde rimelig god tid til å studere detaljer ved nettopp Bjørneborg, da vi ikke kom over til Edgeøya i gummibåt i denne perioden. Hele hytta er kledd med papp utvendig. Det er derfor ikke mulig for oss å lese noe ut av sporene som ganske sikkert finnes i bygningen under pappen.

Oppholdsrommet

Oppholdsrommet av hytta ble satt i stand i 1995; men tilsynelatende uten en streng antikvarisk tilnærming. Innredningen bærer preg av å være tilpasset dagens bruk, og sannsynligvis noen tilfældigheter. Blant annet er det ved istandsettingen brukt en del stjerneskruer, mens det utelukkende er brukt spiker fra gammelt av. Av gamle gjenstander finnes 2 sittekrakker, et bord og en hylle, mens etasjekøyene, kjøkkenbenken og vedovnen er ny, og av en annen type enn det som ble dokumentert i hytta i 1988. Da vi ikke vet hvilket år eller periode hytta skal representere i sitt uttrykk kan

I Arvid Moberg sin bok "Svalbards sønner" er det et fotografi fra Bjørneborgs oppholdsrom. Her står kaffekjelen på ovnen, en varmtvannstank er festet til veggene rett over ovnen osv. Vi tolker det som om ovnen står på samme sted som den gjør i dag, og fotografier fra Bjåen karene viser også et piperøret kommer ut i dette hjørnet. I det diagonalt motsatte hjørne er det en metallplate i taket innvendig som dekker over et hull fra et piperør. I hvilken periode dette har vært i bruk vet vi ikke.

Ovn i Bjørneborg. Bildkilde. (Moberg, 1960:128)

Tidligere innvendig tak/loft

I 1946 - 47 overvintret Odd Lønø i hytta, og skriver at hytta innvendig er 3,1 m x 2,6 m med et like stort rom bygd inntil. Det samme skreiv Knut Bjåen i sin dagbok (se sitat ovenfor). Vi får ikke målene til å passe med dagens hytte, men går ut ifra at det er en skrivefeil, for

3,1 m x 3,6 meter passer meget godt. Han skriver videre at dersom han står på tå hadde han hodet i taket. I dag er det ca 2,7 m til mønesåsen, så tidligere har det vært annerledes. Som vi kan se av dagboknotatene til Knut Bjåen skriver han at det er omkring 1,80 m under taket. I 1988 ble hytta målt opp og tegnet av Grønvik og Sveen, og deres tegninger viser at Lønø husker korrekt. Takbjelken midt i rommet viser også spor etter et innertak. Merkene viser et tak hvor tykkelsen på bordene har vært 22 mm.

Fyllingsdøren og stigen til venstre av den. Privat foto Per Johnson

På tegningen til Grønvik og Sveen vises at det har vært et loft som har vært i bruk på et eller annet vis i hytta. En stige festet til vegg ved siden av døra har ledet opp til en luke i taket. Merker etter stigenes ene vange kan ses 14,5 cm fra døra, og et fotografi som Per Johnson tok i 1970 viser et bilde hvor stigen er på plass. Johnson forteller at de brukte loftet til å oppbevare poteter og andre ting som ikke tålte streng frost. I og med at det ikke var isolert mellom

oppholdsrommet og loftet ville det ofte være plussgrader på loftets gulv (personlig meddelelse).

Panelen

Hytta er kledd med stående glattkantet panel fra drageren og ned til gulvet. Panelbordene i det sørvestlige hjørnet er delvis hvitmalte. Malingen er svært nedslitt, og ting tyder på at man ved en reparasjon/istandsetting har valgt å bruke panelbord fra hytta opp igjen enten de er fra den ene eller andre vegg i rommet. Til sammen har man kunnet kle hjørnet ved ovnen fra bjelken til døra. Ny panel dekker de andre veggene, og man har valgt å la denne være umalt. All panel er festet med ugalvaniserte trådspiker.

Takkonstruksjonen

Takkonstruksjonen i oppholdsrommet er annerledes enn tilsvarende i proviantrommet. I oppholdsrommet er takbjelkene lagt på innsiden av den øvre grimen, og kommer derfor ca 9 cm innenfor takbordene. Så vidt vi kan se oppholdsrommet vært en lavere hytte innvendig enn nivået er i dag. De som har bygd hytta har lagt en 80 mm drager ovenpå den gamle konstruksjonen, og således forhøyet ytterveggene. Takbjelkene står på den gamle tverrgående delen av grimen i endene av rommet, og på hanebjelken midt i rommet.

Materialliste i oppholdsrommet:

Gammel (avkappet) hanebjelke midt i rommet	2 ½" x 6" (63 x 152 mm)
Golvbord (pløyde)	28 x 88 mm (byggemål)
Panel (glattkantede pløyde bord)	13 x 88 mm (byggemål)
Takbjelker	3" x 3" (76 x 76 mm)
Takbord	1 1/8" x 5 ½" – 6 ½" (28 x 140 – 165 mm)
Ytterkledning	1" x 6" (25 x 152 mm) bord (målt på sørveggen) 22 mm x 140 mm mot vest (dvs i

Bjørneborg's proviantrom

Proviantrommet er det første rommet vi kommer inn i når vi går inn døra som vender mot sjøen (Nord). Rommet har én dør i hver vegg. Til venstre (altså mot øst) fører døra inn til oppholdsrommet, rett fram inn i det Jakobsen opplyser er til hundene, og døra i høyre vegg fører inn til et lite rom, hvor det nå finnes litt ved, og hvor det fører videre inn til en badstue og er en liten "vorte" på hytta til et toalett.

På østveggen ved siden av døra inn til oppholdsrommet finnes en høy benk med luker i lokket. Nede i benken ligger det nå klumper med kull. På sørveggen står en reol med store hyller.

Generelt om proviantrommet

Proviantrommet er ifølge dokumentasjonstegningene fra 1988, uforandret. Veggene består av stendere med enkel kledning på utsiden, og tjærepapp utvendig. Inne

i rommet er det kun østveggen, som er mot oppholdsrommet, som har rester av papp. Det er altså et kaldt rom vi står inne i. Kledningsbordene er delvis stående og delvis liggende, de skifter retning og skillene går ved dører og vindu.

Bjørneborg 1958. Foto: Norsk Polarinstitutt

Konstruksjonen i reisverket og takkonstruksjonen er noe annerledes enn i oppholdsrommet. Lenge tolket vi det slik at Trondsen hadde bygd oppholdsrommet og Rudi og Knoph proviantrommet. Etter å ha lest Oxaas sine memoarer er vi ikke sikre på hvem som har bygd hva. Grimene er skjøtet i hjørnet inn mot oppholdsrommet, hvor de har blitt lagt ovenpå en lavere grime.

Taksperrene ligger i proviantrommet ovenpå grimen, mens den i oppholdsrommet kommer under den samme. Dvs at sperrene i proviantrommet kommer helt ut til takbordene, mens det i oppholdsrommet er lagt lekter på tvers av sperrene for å komme til samme nivå. Dette har betydning for hvordan man har kunnet legge takbordene. Over oppholdsrommet ligger bordene med endene opp mot mønet, altså stående, og i proviantrommet ligger takbordene. Taksperrene i proviantrommet er av samme dimensjon som i oppholdsrommet, men ser ut til å være svært dårlig tilpasset i toppen. Ser vi nøyer etter kan vi se at det er ganske gjennomgående, og at sperrene har kommet fra

et tak med en annen vinkel. For å forsterke sammenføyningen er det lagt på et bord på hver side av toppen.

I taket i proviantrommet har noen bord vært knekt, og reparert ved at et par bord lagt er lagt på tvers for å holde det hele sammen igjen. Hullet kom som en følge av at Svein Ytreland ønsket seg en skrustikke da han var på Bjørneborg i 1969/70. Ønsket ble oppfylt da Sveins bror på Sunnmøre fikk sendt en stor skrustikke oppover før jul 1969. I desember fløy "juleflyet" fra Sysselmannen over hyttene der det var fangstfolk. Post og lignende ble droppet ned til dem, og Sysselmannen fikk også bekreftet at de hadde det fint. Over Halvmåneøya kom juleflyet i lav høyde, og droppet lasten på samme vis som et bombefly. Skrustikka fór gjennom taket i proviantrommet som et prosjektil, og landet i esken med lampeglassene til parafinlampene. Utover vinteren blei det lite lys og mye sot ettersom man måtte bruke "avkortede" lampeglass når de lange

var sprukket eller knust (Per Johnson, muntlig).

Fangstmennene Bjåen foran hytten i vinteren 1947-48. Foto: Svalbard Museum

Elektrisk anlegg

I taket i oppholdsrommet henger det noen meter ledning med et par lampesokler og lyspærer. Noe fungerende elektrisk system har aldri vært installert, men den oppfinnsomme Svein Ytreland hadde planer om å få godt lys i hytta i fangstsesonen 1969/70. Med seg fra fastlandet hadde han en 12 V generator som han hadde blitt kassert på Svinøy fyr i Sunnmøre. For å drive generatoren laget han en vindmølle, hvor vingene ble bøyd til av aluminiumsplater. Vindmølla ble plassert på taket av fangshytta. Ved vind sveiv propellen riktignok rundt i god vind, men da bladene ikke var avbalanserte ristet mølla så voldsomt at bøker og andre ting som sto på hyllene falt i golvet når vinden var god. Noen suksess kan ikke dette forsøket sies å være, da det knapt nok ble glød i lampetrådene når de bøyd aluminiumsplatene føyk rundt og rundt i voldsom fart (Per Johnson, muntlig). Restene av dette forsøket henger altså i taket, mens vindmølla og generatoren er sporløst borte.

DSC 00240: Bjørneborg som den ser ut i dag

Dørene

Med unntak av døra til oppholdsrommet er alle dørene enkle labankdører uten skråband. Det er godt mulig også denne er en labankdør, men da den er kledd på begge sider er det ikke til å si. Et fotografi som Per Johnson tok i 1970/71 viser at det var en fyllingsdør her på den tid.

Dørene er hengslet med moderne kaldgalvaniserte hengsler, og det finnes rester etter flere eldre hengsler på dørene. Dørene mot nord og sør har begge skyteluker som er hengslet med skinnbiter i nedkant av lukene. Døra mot sør går inn i hunderommet, så skyteluka her viser bare at tilbygget har kommet til noen år etter at proviantrommet ble bygd.

Materialliste i provianrommet:

Golvbord (pløyde)	22 x 102 mm
Hanebjelke	22 x 75 mm
Stendere, grime og taksperr	80 x 80 mm
Takbord	22 x 115 mm og 22 x 125

”Hunderommet” på Bjørneborg

Proviantrommet og oppholdsrommet henger i sammen som en stor hytte med saltak. Mot sør og vest er det laget rom utover dette, og da med pulttak. Mot sør, midt på veggen, fører en dør ut til ”hunderommet”. Golvet i hunderommet ligger ca 10 cm lavere enn golvet i proviantrommet. Hunderommet måler 1,5 x 1,94 m, og høyden i rommet går fra 1,86 m til 1,57 m innvendig. Veggene i rommet er enkelt satt opp, uten bruk av stendere. Det er kun en ramme oppe og en nede som kledningen er spikret i, og dette holder taket oppe. Innvendig ser man rett på ytterkledningen, med unntak av veggen mot proviantrommet som har rester av papp. Det, og at døra til proviantrommet har skyteluke, kan tyde på at hunderommet er bygd på etter at hytta har vært tatt i bruk. På den sørlige veggen i hunderommet finnes nok en inngangsdør med skyteluke. Denne er ikke hengslet som de to i proviantrommet, men er en luke som ligger i fals og kan løftes ut.

Av innredning har hunderommet kun 1 arbeidsbenk av 3 bord. Benken er på vestveggen rett under rommets eneste vindu.

Materialliste i ”hunderommet”:

Bord i benkeplate	32 x 130 mm
Golvbord (pløyde)	22 x 94 mm
Ramme oppunder taket	35 & 40 x 80 mm
Takbord (pløyde bord)	13 x 88 mm (byggemål)
Tverrstiver midt i taket, forbinder alle bord	24 x 80 mm
Ytterkledning	20 x 180 mm

Toalett, vedskjul og badstu

Som tidligere nevnt er det et siste tilbygg på proviantrommet mot vest. Tilbygget er delt i to, hvorav det mot nord er en liten badstue. I hjørnene av hele tilbygget, samt på hver side av utgangsdøra mot vest i rommet er det stendere. Ovenpå stenderne ligger enkle sperrer som er festet til veggen mot proviantrommet i motsatt ende. Dette er skjelettet av tilbygget som er kledd med liggende kledning mot vest, og stående mot nord og sør.

Vi går fra hytten og sikrer den for isbjørn. Synlig er A-fasaden med inngangen. Privat bilde J. Bohlmann

I hjørnet av sør- og vestveggen er det laget et lite toalett som stikker ut som en liten "vorte" med pulttak når man står utenfor hytta. Toalettet har en sittebenk med hull i, som et klassisk utedo. Forskjellen er at her må man sette en bøtte under hullet slik at man kan tømme innholdet på sjøen etter bruk. Toalettet er kledd med en bit av et liggeunderlag, men så bekvemt har nok ikke de tidligste brukerne hatt det. De har sannsynligvis låret enden ned på bart treverk.

En vegg som går skrått mellom dørkarmene fra proviantrommet og ytterdøra, som er blendet av, danner et skille mellom vedskjulet og badstua. Gulvet i vedskjulet er lagt med pløyde bord, mens det inne i badstua er 80 mm tykke planker. Der gulvet i vedskjulet ligger øst – vest ligger plankene i badstua nord – sør. Midt i badstugulvet er det et stort firkantet hull. Kantene i hullet skrår, slik at hullet er mindre nede enn oppe. Hva dette er til vet vi ikke.

Materialliste i tilbygg mot vest:

Golvbord i vedskjulet (pløyde)	22 (?) x 102 mm
Golvplanker i badstue	80 x 205 mm
Skillevegg	17 x 185 mm + 4 pløyde bord
Takbord	20 x 100 mm
Taksperr	82 x 82 mm
Ytterkledning	20 x 100 mm

Kilder:

Jacobsen, B. (1983) *Halvmåneøya*: en fangstberetning fra Svalbard –Oslo, Tiden

Oxaas, A.: (1955) *Svalbard var min verden*, Oslo, Aschehoug,

Moberg, A.:(1960) *Svalbards sønner*, Bergen,Eide,

Andre informasjon med Per Johnson muntlig til morten Hesthammer, september/oktober 2011

Bildeliste Bjørneborg

- DSC 0236 hjørnet fasade A/D
- DSC 0237 A-fasade med dagens inngang
- DSC 0238 hjørnet fasade B/A
- DSC 0299 fasade B, som vender mot øst
- DSC 0240 hjørnet av fasadene C/B
- DSC 0241 fasade C, som vender i sørlig retning
- DSC 0242 hjørnet av fasadene D/A
- DSC 0243 fasade D, som orienterer seg i vestlig retning
- DSC 0244 takets gavli i vest, fasade D
- DSC 0245 fasade D, nærbilde
- DSC 0246 veggen av bislaget av fasade A, her vises vinduet til badstuen
- DSC 0247 Dagens inngangsdør i fasade A
- DSC 0258 inngangsdøren øverste del
- DSC 0249 inngangsdørens lås som skjøves til siden
- DSC 0250 stuens utsikt vindu i fasade A; met utsikt ut mot strandkanten
- DSC 0252 steinvollrundt hytten, her ved hjørnet av fasaden B/A
- DSC 0253 fasade C med steinrøys og kjøkkenvinduet
- DSC 0254 hull i papp ved fasade C, rett til venstre av kjøkkenvinduet
- DSC 0255 kjøkkenvinduet i fasade C
- DSC 0256 utgangsdøren av vinkelbislaget i fasade C, her med isbjørnsikring

- DSC0257 vinduet i vinkelbislaget av fasade C som vender mot vest; her med påspikret isbjørnsikring
- DSC 0258 sagkrakk utenfor fasade A, plassert mellom hytten og uthuset
- DSC 0259 rester av flaggstang (eller signalåte) foran fasade A
- DSC 0260 buret for en isbjørnunge noen meter vest for hytten
- DSC 0261 isbjørnburet noen meter vest for hytten
- DSC 0262 hytten sett fra avstanden, her fra nordøst
- DSC 0263 mast omtrent 50 m øst for hytten
- DSC 0264 hytten sett fra avstanden med masten litt øst for hytten
- DSC 0265 fasade A, sett fra stranden
- DSC 0266 rester av en mast omtrent 50 m nordøst for hytten
- DSC 0267 ovsrester nordvest for hytten
- DSC 0268 avstandsbilde, sett fra nordøst
- DSC 0269 avstandsbilde tatt fra en østlig retning som viser hytten og uthuset
- DSC 0271 låsemekanisme som stenger stuens dør, sett fra forrommet
- DSC 0271 låsemekanisme som stenger stuens dør, sett fra forrommet, høykantbilde
- DSC 0273 gavlen i forrommet, sett i vestlig retning, dvs. gavli over pulttakbislaget mot vest (som rommer også badstuen)
- DSC 0274 stenderkonstruksjon i forrommet hjørne til venstre for inngangsdøren, altså innvendig bilde av fasade A, nordvest-vendt
- DSC 0275 som bildet 0274, med stenderverket i fokus
- DSC 0278 sperrebind i taket av forrommet, dvs. gavli over pulttakbislaget mot vest (som rommer også badstuen)
- DSC 0280 sammenføringen av gavlen tyder bevitner at materialet har vært i bruk i en tak med en annen helling
- DSC 0281 detail av sperrebinds sammenføring
- DSC 0282 forrommet som vi har brukt den i vårt fesltopphold; døren mot bislaget mot sør i fasade C til venstre.Døren til høyre fører til doen og badstuen i hyttens vestlige del

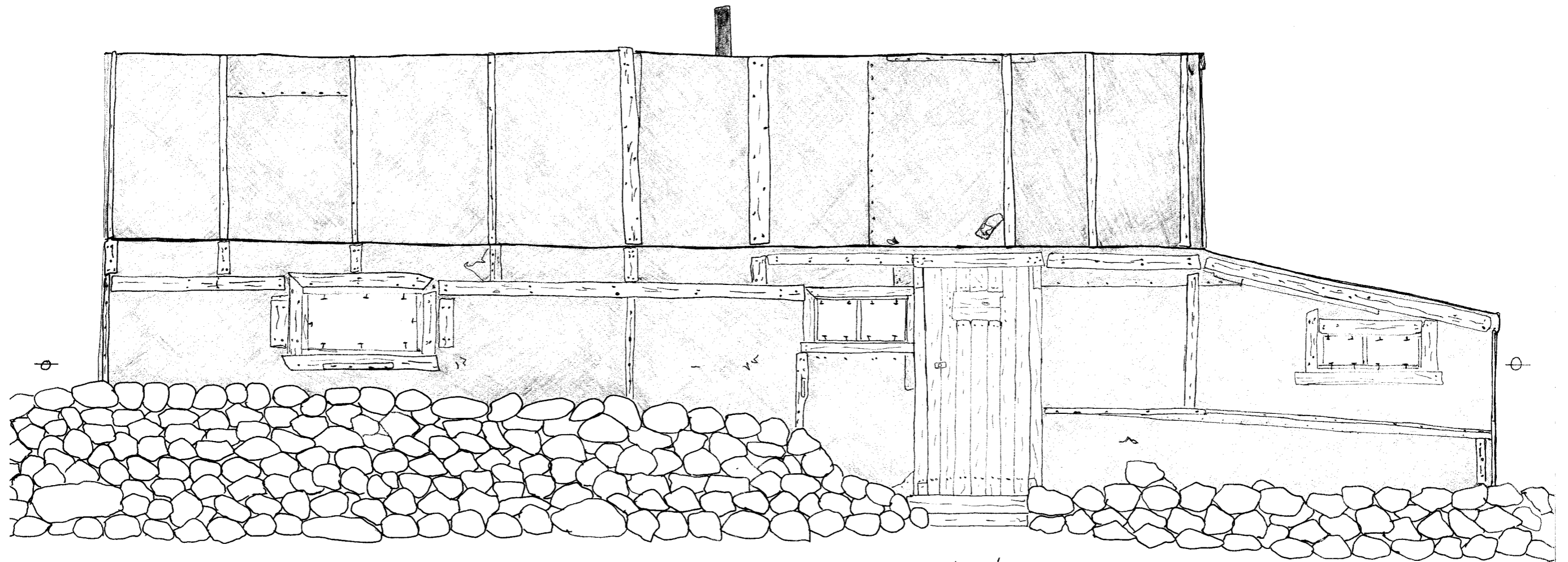
DSC 0283	Døren til utgangsbislaget i sørlig retning (fasade C) – skutelukan forteller at døren mest sannsynlig har fungert som ytterdør før. NB hengsel av skutelukan og døren som er lagt av skinn	DSC 0307	sammenføringen av takbjelker inni i stuen	DSC 0411	legg merke til metallstangen i toppen termometeret rett over inngangsdøren i fasade A
DSC 0284	Skilleveggen mellom stuen og forrommet. Bruk av papp på veggen. Påfallende er en toppsville som stikker ut veggen g bærer toppsvillen til forrommet	DSC 0308	sammenføringen av takbjelker inni i stuen	DSC 0590	forrommet med lagringsbenken i forrommet østlige del, rett mot skilleveggen til stuen
DSC 0285	Rester av kledning med papp (av pappkasser) på fasade A, til høyre av inngangsdøren (sett innafra)	DSC 0309	taktekningsmaterial hviler ikke på takbjelker – fyllstykker i bruk	DSC 0591	utgangsdøren ti vinkelutgang i sørfasade C, stengt
DSC 0287	toppsvillen peker ut over stuen inn i forrommet også på den sørlige C-fasaden	DSC 0311	luftingsluke i taket sett fra innsiden – her med en påspikret trostykke på utside for å minimere trekk under våres opphold i hytten	DSC 0592	utgangsdøren ti vinkelutgang i sørfasade C, åpnet; isbjørnsikring er synlig
DSC 0288	Skutelukan i døren til inngangsbislaget i fasade C som er hengsel med skinnstriper	DSC 0312	gjennomføring av ovnsrør i taket. Bruket av den moderne isolasjonsmaterial er midlertidig så lenge vi har opphold oss i hytten for å minimere trekk	DSC 0593	vinduet i vinkelutgangen mot sør; vinduet ser ut i vestlig retning
DSC 0289	to generasjoner hengsler ved døren til inngangsbislaget i fasade C	DSC 0314	korrodert vindusbeslag på innsiden av kjøkkenvinduet i fasade C	DSC 0594	dørsville til utgangsrommet mot sør
DSC 0291	Doen	DSC 0315	korrodert vindusbeslag på innsiden av kjøkkenvinduet i fasade C	DSC 0595	stengsel av utgangsdøren mot sør som vi har slått på plass
DSC 0292	Taket over doen	DSC 0317	rester av et elektrisk anlegg høyt opp i taket av stuen	DSC 0596	soppskade i pulttakbislaget på den sørvendte vegg
DSC 0293	vinduet i D-fasaden – utsiktvinduet fra doen	DSC 0318	taket er lappet innvendig	DSC 0597	soppskade i pulttakbislaget på den sørvendte vegg
DSC 0294	døren som fører til bislaget med pulttak i vet, som rommer også doen, sett fra bislaget innside	DSC 0319	sperrebind av taket i hyttens varme del	DSC 0598	soppskade i pulttakbislaget på den sørvendte vegg
DSC 0295	døren sett fra veggen til badstuen, men også fra innsiden av bislaget	DSC 0320	taket i stuen	DSC 0600	taket i forrommet
DSC 0296	vinduet i pulttakbislaget mot vest, do-vindu og badstuens vegg skillevegg til bislaget	DSC 0321	døren til forrommet, sett fra stuen	DSC 0601	hyttens stue sett gjennom inngangsdøren – kjøkkenbenk i den sørlige vegg
DSC 0297	vinduet i badstuen, sett fra innsiden	DSC 0322	krakken i hytten	DSC 0611	den avsagte toppsville i midten av stuens fasader
DSC 0298	ovn i badstuen	DSC 0323	krakken i hytten	DSC 0612	gjennomføringen av onvrør gjennom taket
DSC 0299	ovn i badstuen	DSC 0325	dagens ovn i hytten, modellen som er i bruk av de fleste hytter som Sysselmannen tar vare på i dag	DSC 0613	dagens ovn
DSC 0300	sjakkbrett funnet i badstuen	DSC 0326	ovnsrør og spade ved C-fasaden	DSC 0614	køyesenger på østsiden; legg merke til klossen som holder reolen
DSC 0301	ting vi fant i badstuen	DSC 0327	ovnsrør plassert ved fasade C og skilleveggen til forrommet	DSC 0615	hytten i bruk; vi er avreiseklar og venter på helikopteret
DSC 0302	ting vi fant i badstuen, blant annet en del bein	DSC 0328	avsagt bjelke i stuen; sperrebindet i midten av stuens tak er plassert på den avsagte bit, her ved sørfasaden C	DSC 0616	hytten i bruk; vi er avreiseklar og venter på helikopteret
DSC 0303	vinduet i badstuen	DSC 0329	avsagt bjelke i stuen; sperrebindet i midten av stuens tak er plassert på den avsagte bit, her ved sørfasaden C		
DSC 0304	sittebenk i badstuen	DSC 0330	motstykket av den avsagte bjelke i fasade A (se bilde 0328 og 0329)		
DSC 0305	dørsville mellom forrommet og pulttakbislaget er forbausende høyt, sett fra innsiden av bislaget	DSC 0404	ovnsringer i bruk som spill rett på utsiden av hytten		
DSC 0306	bruk av moderne tetnings- og isolasjonsmaterial inne i stuen ved hjørnet B/C	DSC 0405	hvalbein rett ved hytten		
		DSC 0407	reser av et fat omtrent 70 m sør for hytten		
		DSC 0408	avstandsbilde av hytten, sett fra sør		
		DSC 0409	avstandsbilde av hytten, sett fra sør		
		DSC0410	vettet mast omtent 50 m sør for hytten –		

Bildene til venstre: A-Fasaden; Morten Hesthammer og Jørn Bohlmann snekrer på taket; dagligliv i hytten. Alle bilder: K, Sigvaldsen

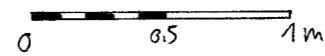
Bilder nedenfor i leserekkefølgen: DSC 242—fasadehjørnet D/C; DSC 253—stuevinduet i C-Fasaden; DSC 615—innretning i dag; DSC 329—en avkappet bjelke i hyttens varme del og DSC 307— takbjelker med innfelling

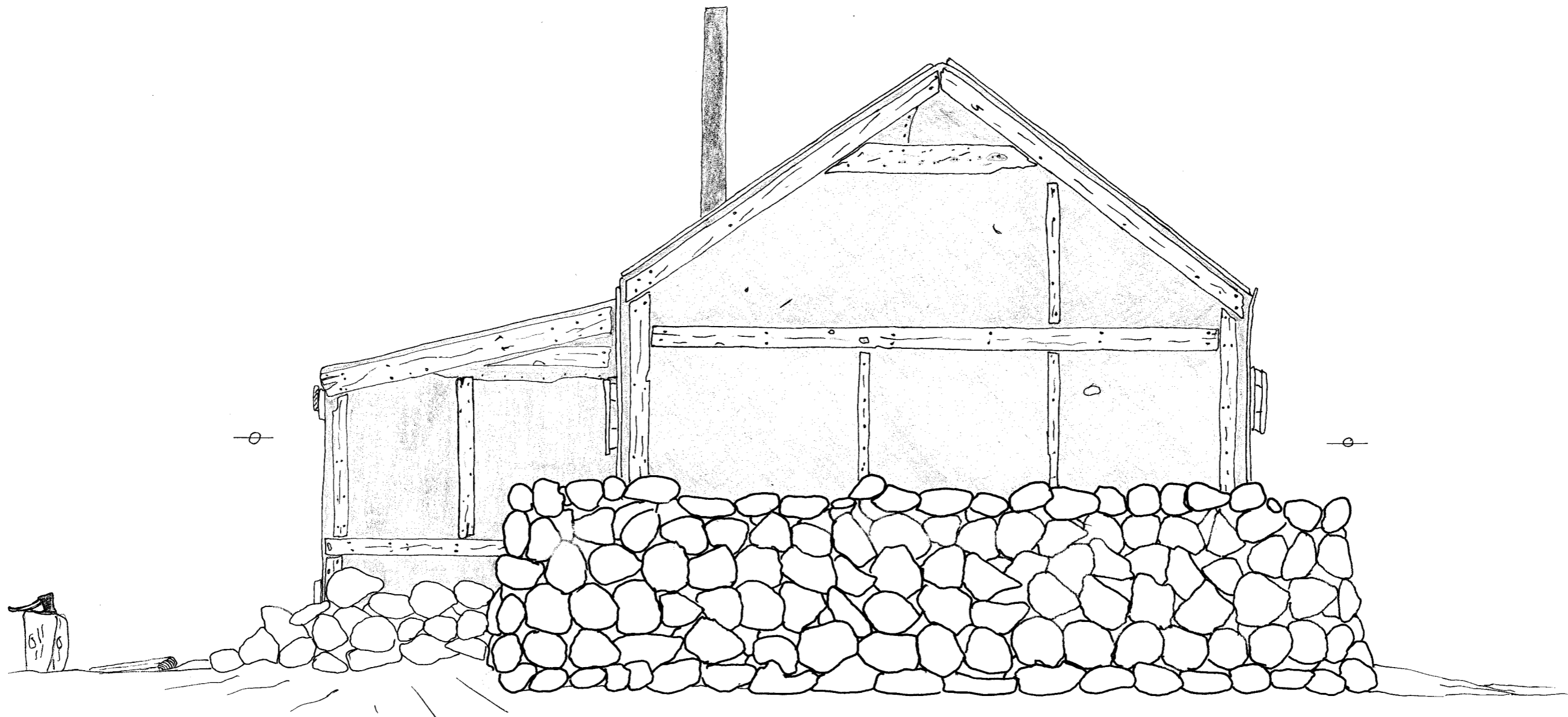

Björneborg, A-Fassade, mot Nord

M 1:25

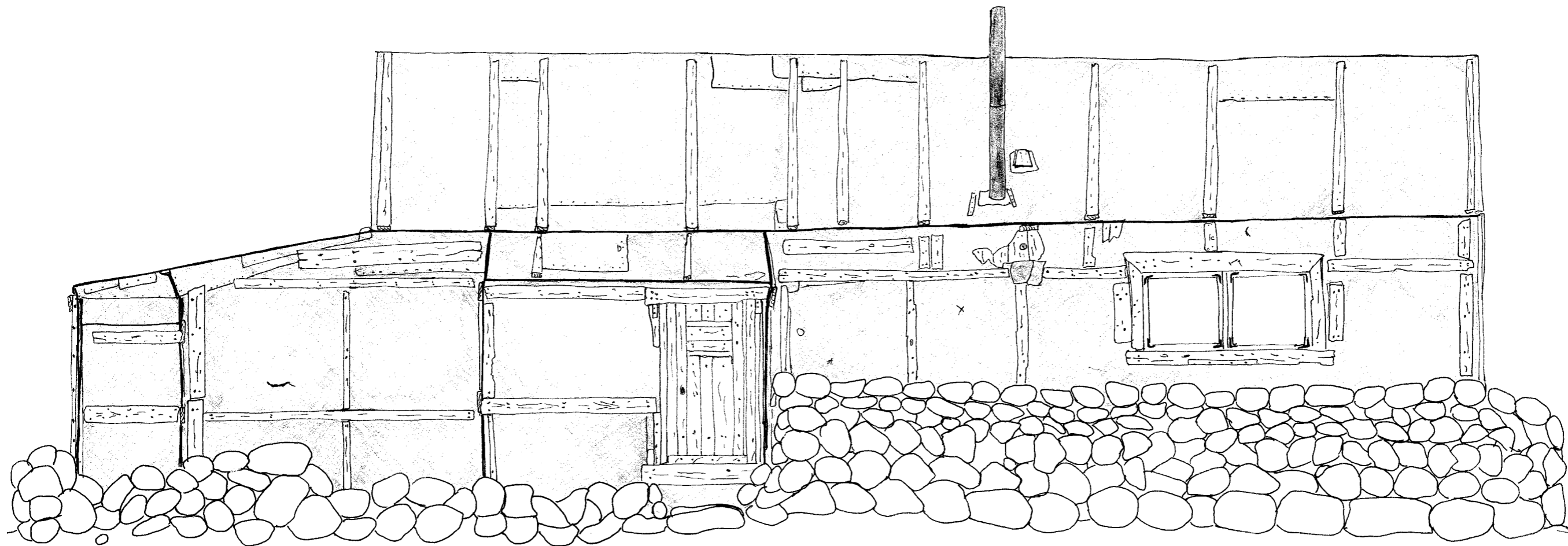
02/08/11 JS

BJØRNEBORG,
FASADE B,
østvendt

0 0,5 1m 1:20

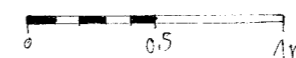
02/08/11 JS

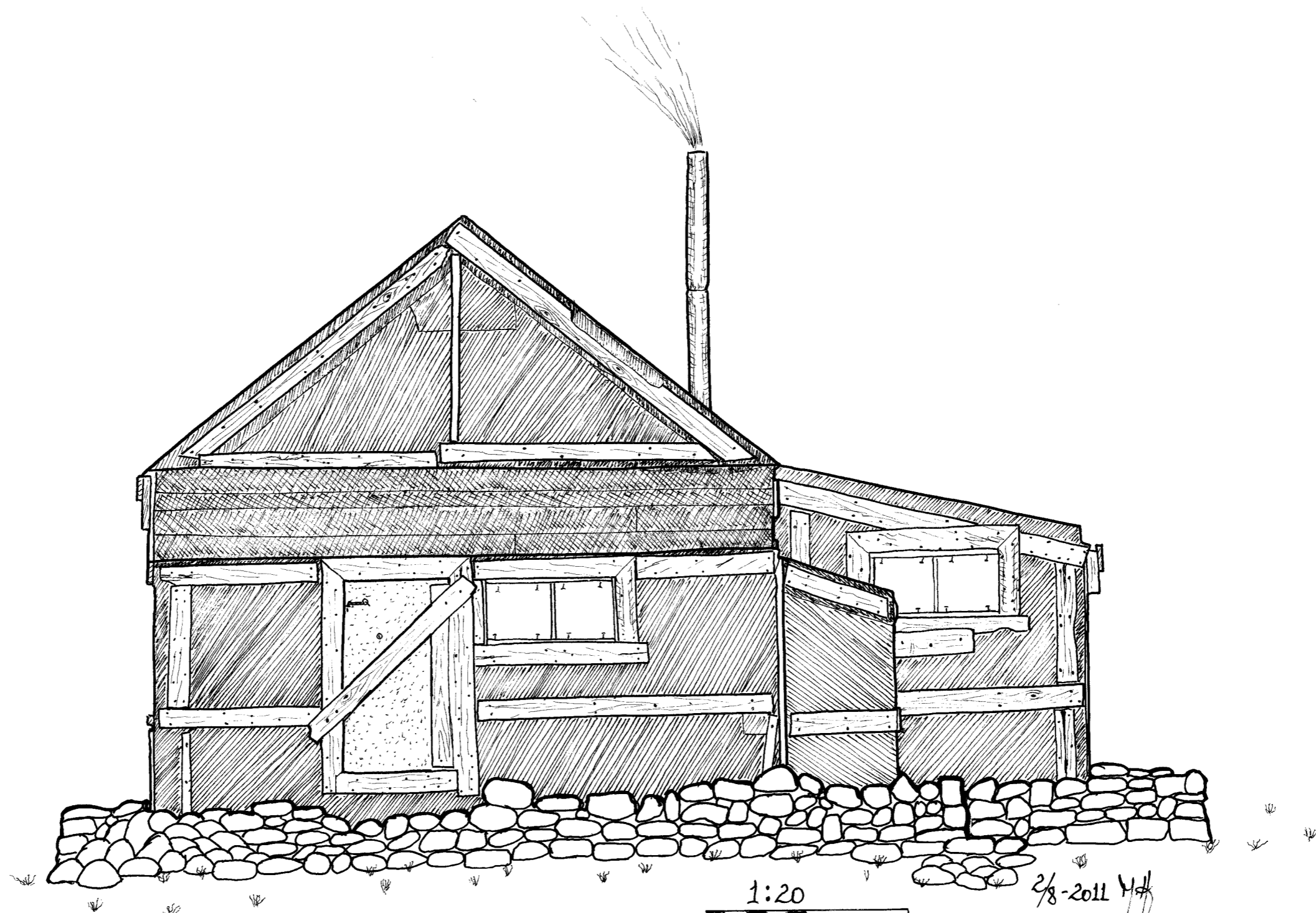
Björneborg

SÖR-FASADE C

M 1:25

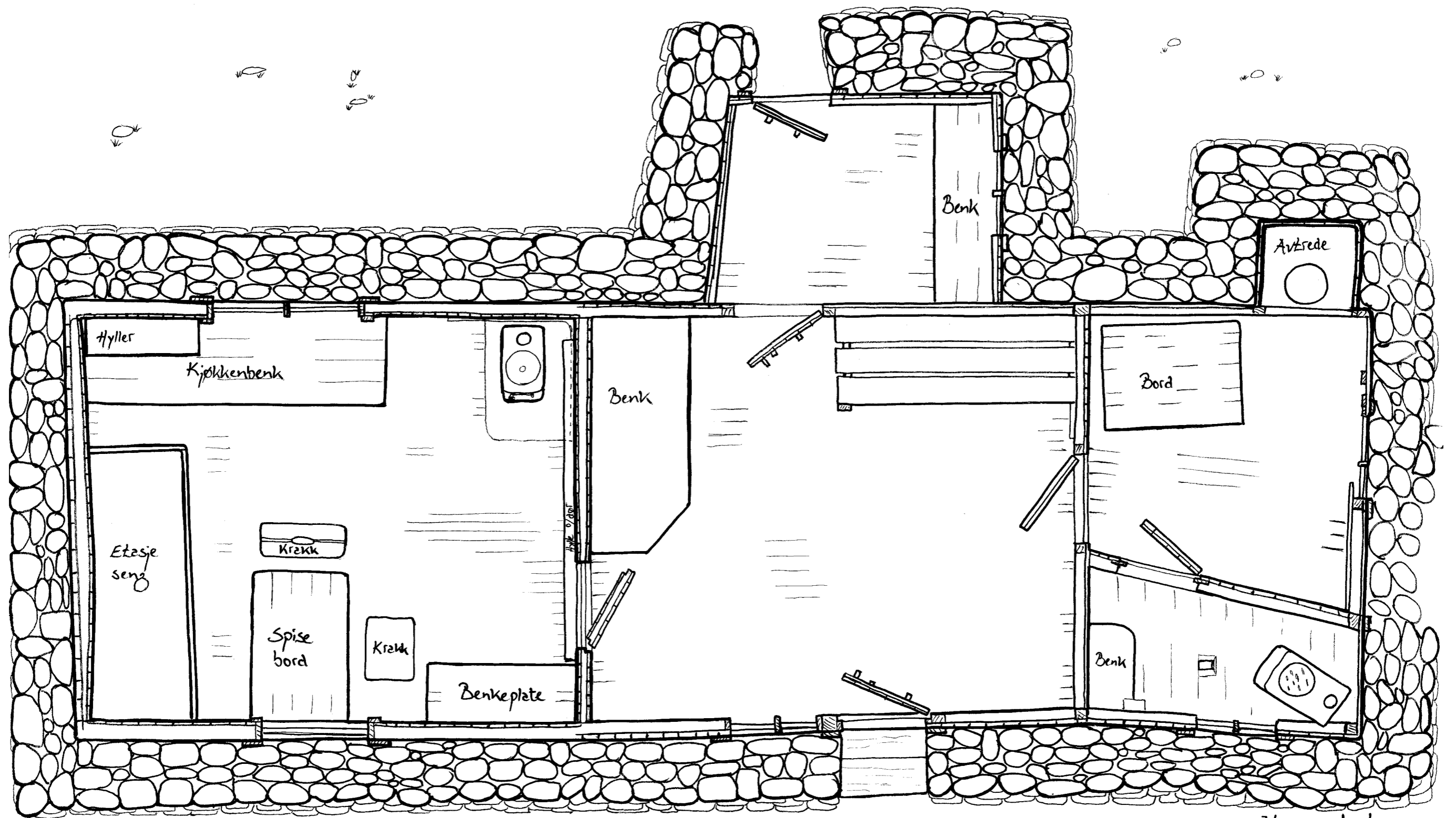
02/08/11 JB

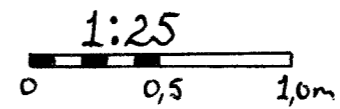
BIØRNEBORG
FASADE D (VEST)

1:20
0 0,5 1,0m

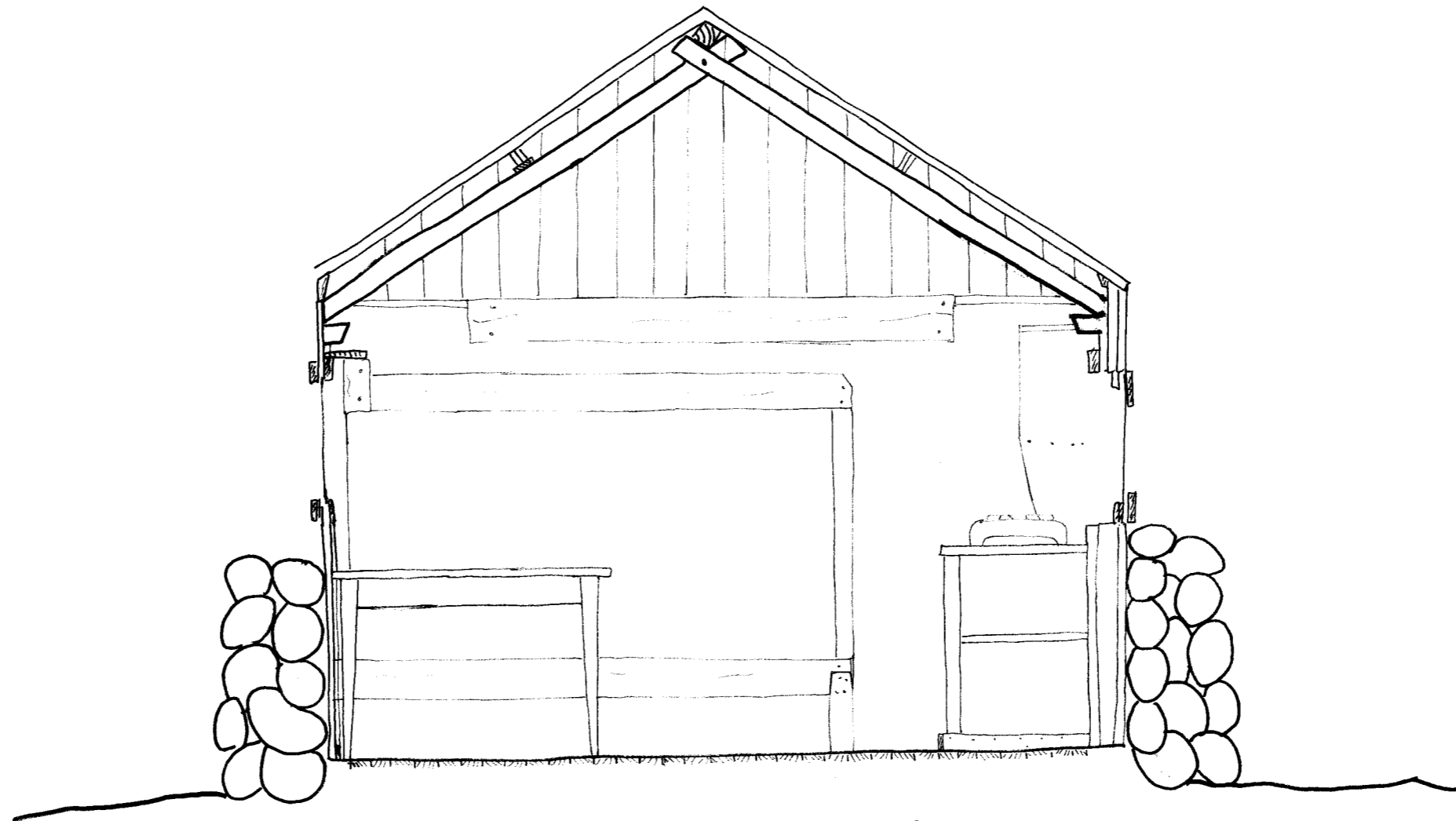
2/8-2011 YH

BJØRNEBORG

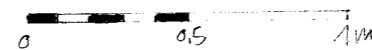

3/8-2011 Hf

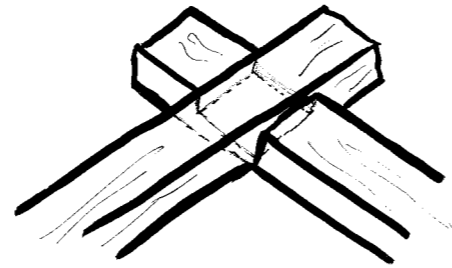

BJØRNEBORG, SNITT,
SETT NOT ØST

M 1:20

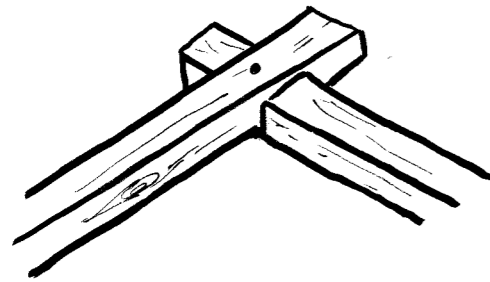

03/08/11 *β*

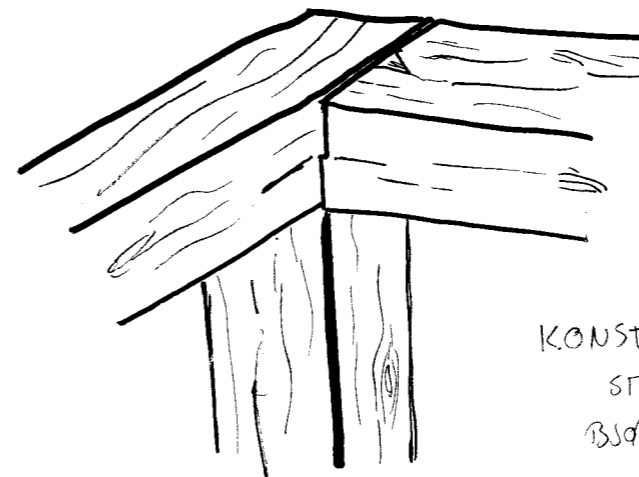
MØNEBJELKENE BJØRNEBORG;
1/2 om 1/2 INNPELLING

23/08/11 *JB*

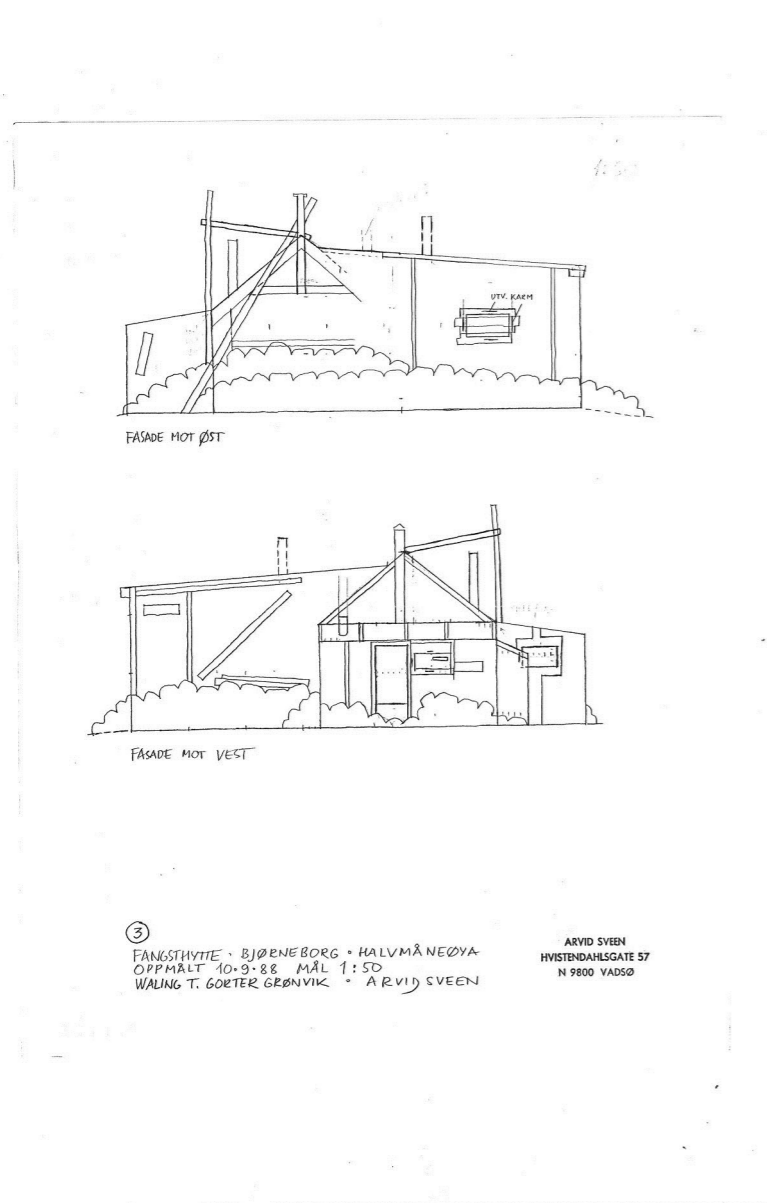
Øverst: Prinsippskisse av sammenrøringene i takbjelkene.

Til høyre: Prinsippskisse av stenderverkskonstruksjonen i hytten

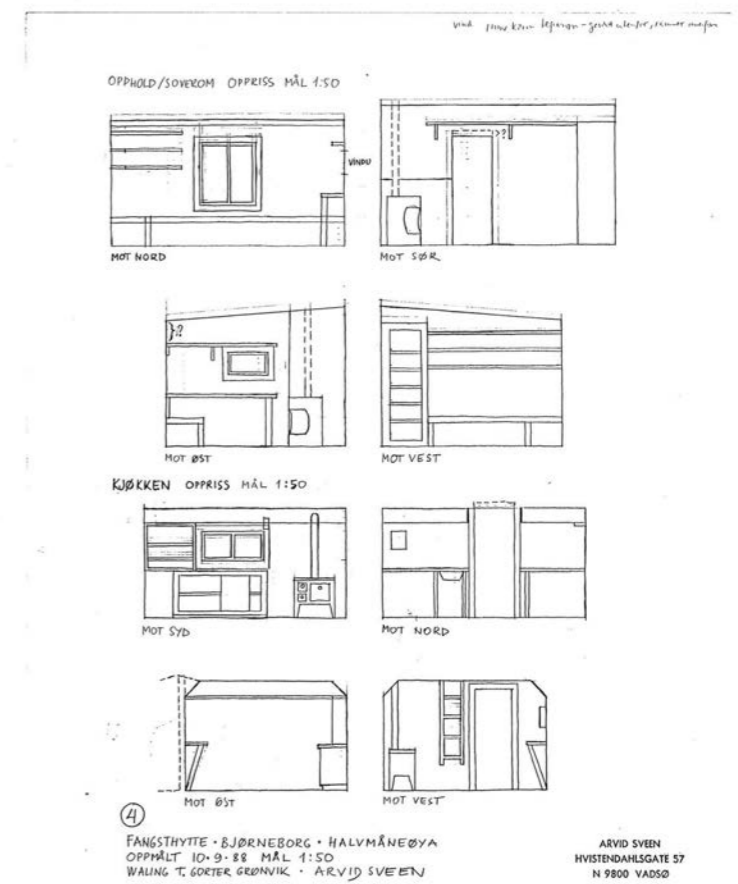

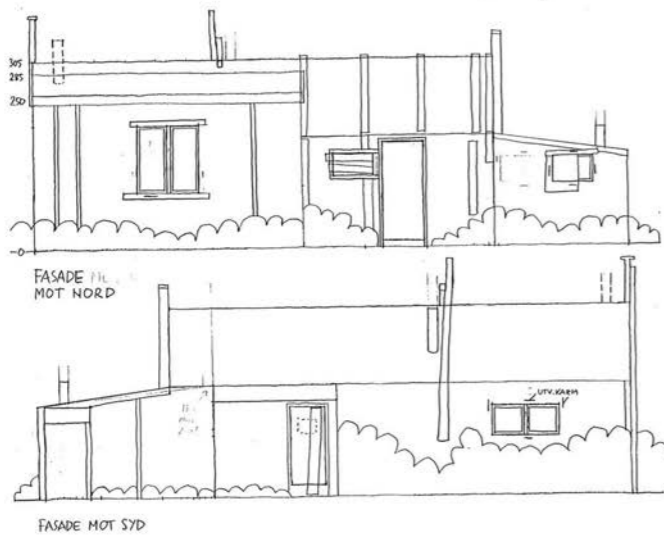
KONSTRUKSJONSPRINSIPP
STENDERVERK/TOPPSVILLER
BJØRNEBORG FORRON

23/08/11 *JB*

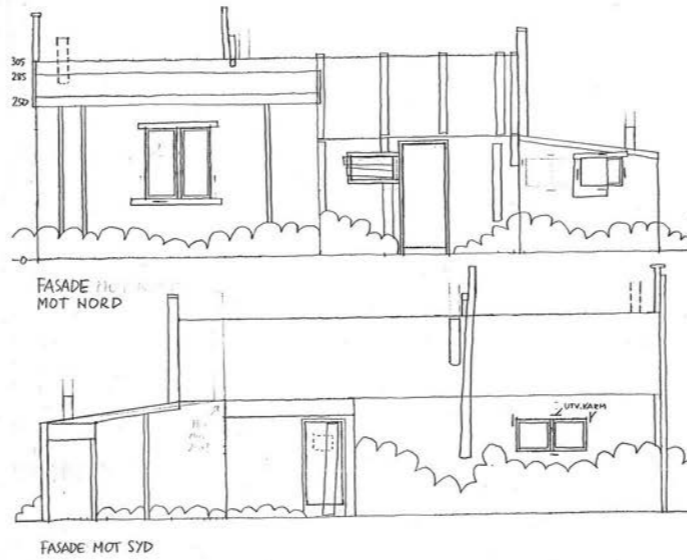
Arkitekttegningene av hytten fra 1988,
 produsert av A. Sveen
 Kilde: Sysselmannen på Svalbard

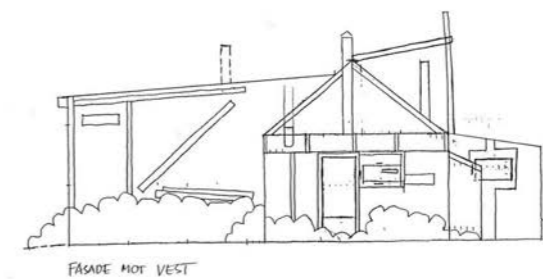
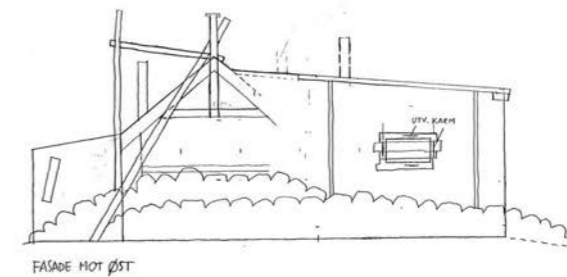
②
 FANGSTHYTTE • BJØRNEBORG • HALVMÅNEØYA
 OPPMÅLT 10.9.88 MÅL 1:50
 WALING T. GORTER GRØNVIK • ARVID SVEEN

ARVID SVEEN
 HVISTENDAHLGATE 57
 N 9800 VADSO

②
 FANGSTHYTTE • BJØRNEBORG • HALVMÅNEØYA
 OPPMÅLT 10.9.88 MÅL 1:50
 WALING T. GORTER GRØNVIK • ARVID SVEEN

ARVID SVEEN
 HVISTENDAHLGATE 57
 N 9800 VADSO

③
 FANGSTHYTTE • BJØRNEBORG • HALVMÅNEØYA
 OPPMÅLT 10.9.88 MÅL 1:50
 WALING T. GORTER GRØNVIK • ARVID SVEEN

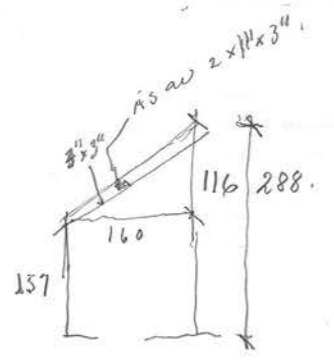
ARVID SVEEN
 HVISTENDAHLGATE 57
 N 9800 VADSO

Arkitekttegningene av hytten fra 1988,
 produsert av A. Sveen
 Kilde: Sysselmannen på Svalbard

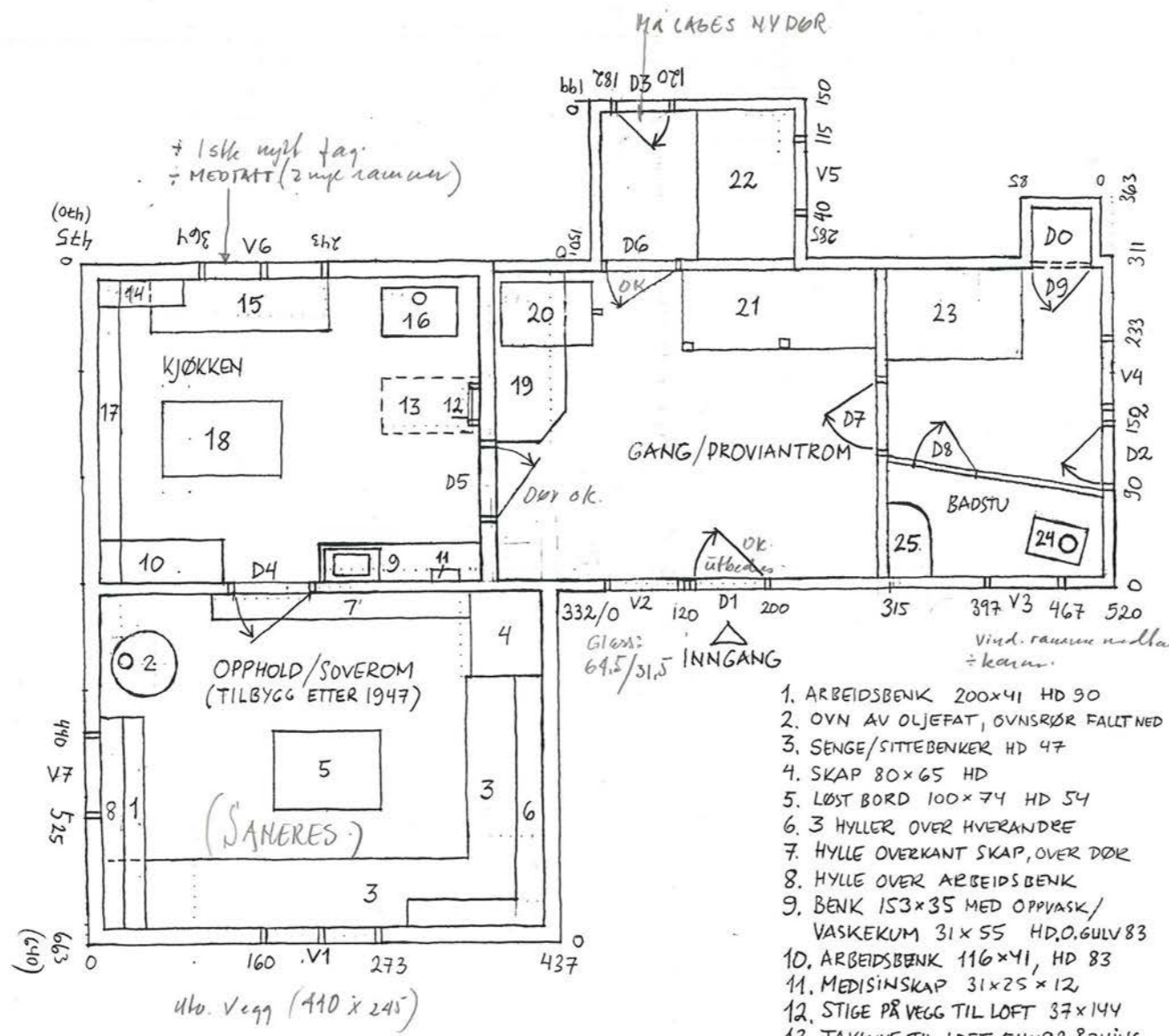
2.05
 16.1.6 1.2.1.2
 96 2.9
 16
 236
 1.94

All gulv papp avdekket.

- Hindring kj. demoverne
- Vindu kj. fall over.
- Ovn og pipe.

Vegg
 lang (1.7.10) 2 = 34
 bred (3.5.2) 2 = 14
 → 58 m²
 Tole
 (10.2) 2 = 40

VINDUER CIRKAMÅL !!!

VINDUER	UTVEND. KARM	LYSÅPNING
BR x HD	BR x HD	BR x HD
V1	113 x 110	
V2	75 x 40	63 x 35
V3	70 x 40 (?)	
V4	81 x 35	63 x 30
V5	GJENSPIKRET 75 x 40	64 x 33
V6	121 x 60	
V7	85 x 50	

DØRER - CIRKAMÅL !!!

D1	80 x 170	65 x 157
D2	62 x 100	56 x 97
D3	63 x 126	63 x 119
D4		70 x 190
D5		66 x 174
D6		62 x 167
D7		68 x 144
D8		55 x 138
D9		63 x 119

1. ARBEIDSBENK 200x41 HD 90
2. OVN AV OLJEFAT, OVNSRØR FALLT NED
3. SENGE/SITTEBENKER HD 47
4. SKAP 80x65 HD
5. LØST BORD 100x74 HD 54
6. 3 HYLLER OVER HVERANDRE
7. HYLLER OVERKANT SKAP, OVER DØR
8. HYLLER OVER ARBEIDSBENK
9. BENK 153x35 MED OPPVASK/VASKEKUM 31x55 HD, O. GULV 83
10. ARBEIDSBENK 116x41, HD 83
11. MEDISINSKAP 31x25x12
12. STIGE PÅ VEGG TIL LOFT 37x144
13. TAKLUKE TIL LOFT 54x92 ÅPNING
14. HYLLER/SKAP BR 80 HD... DYB 26
15. KJØKKENBENK M HYLLER/SKAP 49x168 HD 82
16. OVN 43x67 HD 69

17. HYLLER UNDER TAK
18. LØST BORD 110x69, HD 74
19. BENK/SKAP
20. PARAFINTØRNE M. KRAN
21. 3 HYLLER (TIL HØYDE MED DØR) 182x75
22. BENK, HD 77
23. BENK/BORD 86x122 HD 76
24. OVN 33x51 HD 66
25. SITTEBENK 71x38

OBS: PÅ GRUNN AV MANGEL-FULLT UTSTYR, DÅRLIG TID OG SURT VÆR MÅ TAS FORBEHOLD OM ENDEL DETALJMÅL!

Arvid Sveen
 ARVID SVEEN
 HVISTENDAHLSGATE 57
 N 9800 VADSØ

1
 CA. NORD (MOTSJØEN)
 FANGSTHYTTE • BJØRNEBORG • HALVMÅNEØYA
 OPPMÅLT 10.9.88 MÅL 1:50
 WALING T. GORTER GRØNVIK - ARVID SVEEN

Arkitekttegning av Bjørneborg fra 1988, tegnet av A. Sveen. Tegningen viser tilbygget som var blitt revet i 1996 (nederst til venstre)
 Kilde: Sysselemannen på Svalbard

Oppe: Fangstmennene Bjåen i hytten (1947-1958); vinduet er tett og isolert. Foto: Svalbard Museum

Til høyre: Bjørneborg sett mot Nord (fremdeles står uthuset synlig til venstre i bildet). Foto: Norsk Polarinstitut

Halvmåneøya's uthus

(ca. 40 m nord for hytten)

Dokumentert 08., 09. og 11. august 2011

Kilde: Sørensen, L.N.: (1958:176)

Nede på stranda foran Bjørneborg bygde Henry Rudi og Gunnar Knoph et naust eller uthus, for reder W. Holmboe, samtidig som de satte i stand og utvidet Bjørneborg. Altså er naustet bygd i 1935/36. Naustet ligger plassert parallelt med strandlinja, dvs. mer eller mindre øst-vest, og har døråpning midt på den østre gavlveggen. Døra som er i bruk i dag er en løs konstruksjon som løftes opp og ut, mens fotografi fra 1970, tatt av Per Johnson, viser at døra var hengslet på dørkarmen lengst vekk fra sjøen. Over døra henger det et skilt hvor det står W. Holmboe, og bokstavene er i dag så slitt at man må nesten vite at det står der for å

oppdage det.
Privat bilde Per Johnson

Utvendig er omkring halve naustets vegger kledd med

papp. Dette er den vestre delen av hytta, mens resten av hytta kun har kledningsbord med lister over skjøtene. Eldre fotografier viser at naustet helt har vært uten papp på veggene tidligere. Grunnen til denne inndelingen kan være at man på 1960-tallet isolerte naustets østre del for å ha et oppvarmet slakteri hvor man kunne tine og flå isbjørnskrottene.

Innvendig er naustets vegger kledd på forskjellig vis. Den østre delen av nordveggen er kledd med 90 x 200 mm planker fra golv til drager. Dette er planker som Per Johnson satte opp i 1970. Videre bortenfor vinduet er veggen kledd med et felt løs 10 m.m. huntonitt, og deretter med materialer fra diverse emballasjekasser. Her står det stemplet "Line", Kopervik, Margarinentralen og Middagspølser. Mellom ytterkledningen og huntonitten og kassebordene er det fylt opp med glavamatter.

Vestveggen er kledd med 10 m.m huntonitt med plast og isolasjon ut mot kledningen, og sørveggen er kledd halvveis, dvs 2,7 m nordover med kassebord og isolasjon. Videre nordover står stenderverket uten innvendig kledning.

Oppunder hanebjelkene sitter det mange stifter igjen som viser at det har vært kledd med 10 mm huntonitt. Ute langs veggene sitter fortsatt listene igjen, og på vestveggen en liten rest løs huntonitt.

Oppunder hanebjelkene henger en I-bjelke 60 x 125 m.m fra ytterdøre og forbi siste hanebjelke. Spor på vestveggen tyder på at bjelken har gått helt til veggen tidligere. Per Johnson kan meddele at han hengte opp bjelken i 1970, og at den ble brukt med en kjettingtalje i en løpekatt. Da kunne han aleine hive opp den frosne isbjørnskrotten og transportere den inn i slakterhuset. Skilleveggen som har stått midt i rommet er nå borte, men langs nordveggen ligger en stor dør. Døra er isolert og kledd med 10 mm løs huntonitt.

Inne i "slakterhuset" er det et stort bord. Det strekker seg fra nordveggen og 3 m mot sør, og står mot gavlen og er 2 m bredt. Høyden over gulvet er 65 cm.

DSC 396—skiltet henger i dag, men skriften er nesten usynlig

Materialliste:

Golvbjelker	80 x 80 m.m
Golvbord	35 x 130 m.m
Kledningsbord	20 x 180 m.m
Stendere	80 x 80 m.m
Takbord	25 x 90 m.m

DSC 573: Morten Hesthammer og Kjetil Sigvaldsen i solen foran uthuset

Bildeliste Bjørnberg Arbeidshuset

DSC 0331 fasaden mot sør
 DSC 0332 fasaden mot sør
 DSC 0333 hjørnet C/B
 DSC 0334 vinduet i fasade C
 DSC 0335 fasade C
 DSC 0336 hjørnet av fasade C/B
 DSC 0338 hjørnet av fasade D/C
 DSC 0339 hjørnet av fasade B/A
 DSC 0340 fasade A med inngangen
 DSC 0341 fasadehjørnet A/D med stativet
 DSC 0342 stativet
 DSC 0351 avstandsbilde som viser begge hus; arbeidshuset til høyre, sett fra øst
 DSC 0353 avstandsbilde sett fra sørvest
 DSC 0355 avstandsbilde sett fra sørvest
 DSC 0356 huset sett fra sørvest
 DSC 0358 selvskudd på utsiden
 DSC 0359 vinduet i fasade C med rester av papp; stående listverk over kledningen
 DSC 0360 gavlen i fasade A
 DSC 0361 papprester på fasaden i gavl
 DSC 0362 småskade i fasade C; moderne tetningsmaterial i bruk
 DSC 0363 fasade C, sett fra nordvest
 DSC 0364 oljefat, wire osv. som lagrer ved fasade B
 DSC 0365 oljefat, wire osv. som lagrer ved fasade B
 DSC 0366 sperrebindbjelke stikker ut under taket, fasade B
 DSC 0367 lagringsstativ og oljefat osv. ved fasade B, sett fra nordøst
 DSC 0369 navnskilt ved fasade A (Holmbu)
 DSC 0370 selvskudd ved fasadehjørnet B/C
 DSC 0371 fasade A med åpent dør
 DSC 0372 inne i huset, sett fra inngangsdøren
 DSC 0374 inne i huset, sett fra døren med løftet blikk
 DSC 0377 blokk på veggen, inne i fasade A
 DSC 0378 konstruksjonsdetalj fasade A/B
 DSC 0379 vinduet i fasade D, sett fra døren
 DSC 0383 vinduet i fasade D, sett fra fasade C, altså vis a vis inngangen
 DSC 0385 sett mot inngangsdøren

DSC 0386 margarinkasser som innvendig kledning på B-fasadens østlige del
 DSC 0387 detaljbilde av varemerke fra margarinkasser
 DSC 0388 detaljbilde av varemerke fra margarinkasser
 DSC 0390 skade på fasade A ved siden av døren (mot sør)
 DSC 0393 sperrebind med gamle treski
 DSC 0394 A-fasade
 DSC 0395 fasadehjørnet B/A
 DSC 0397 fasade B, takbjelker på rekke, sett fra utsiden
 DSC 0399 endeveden av en takbjelke
 DSC 0400 utsiden av fasade D
 DSC 0402 utsiden av fasade D
 DSC 0403 en av mange selvskudd på utsiden av fasadene
 DSC 0501 avstandsbilde, sett fra vest
 DSC 0521 fasade D
 DSC 0524 hjørnet A/D
 DSC 0525 hjørnet A/D, sett fra avstand
 DSC 0526 hjørnet A/D
 DSC 0527 fasade A i solen
 DSC 0528 fasade A i solen, stativen på fasade B er synlig
 DSC 0529 i solen; fasade B/A
 DSC 0530 fasade B
 DSC 0534 fasade C/B
 DSC 0536 fasade B i solen
 DSC 0539 tak og kledningen
 DSC 0540 takhjørnet ved B/A
 DSC 0541 fasade B, sett fra sørvest
 DSC 0543 transportkasser som innvendig kledning, her ved fasade D, nordvestlig
 DSC 0544 transportkasser som innvendig kledning, her ved fasade D, nordvestlig
 DSC 0545 veggen innvendig, fasade D, nordøstlige del, er satt sammen av store stokker, som avslutter ved vinduet
 DSC 0546 kjøttkvernkniv på veggen
 DSC 0548 del av kjøttkvernet
 DSC 0550 på lagringsbordet, innvendig av fasade C
 DSC 0551 vinduet i fasade C, sett innefra
 DSC 0553 gamle aviser fra 1970

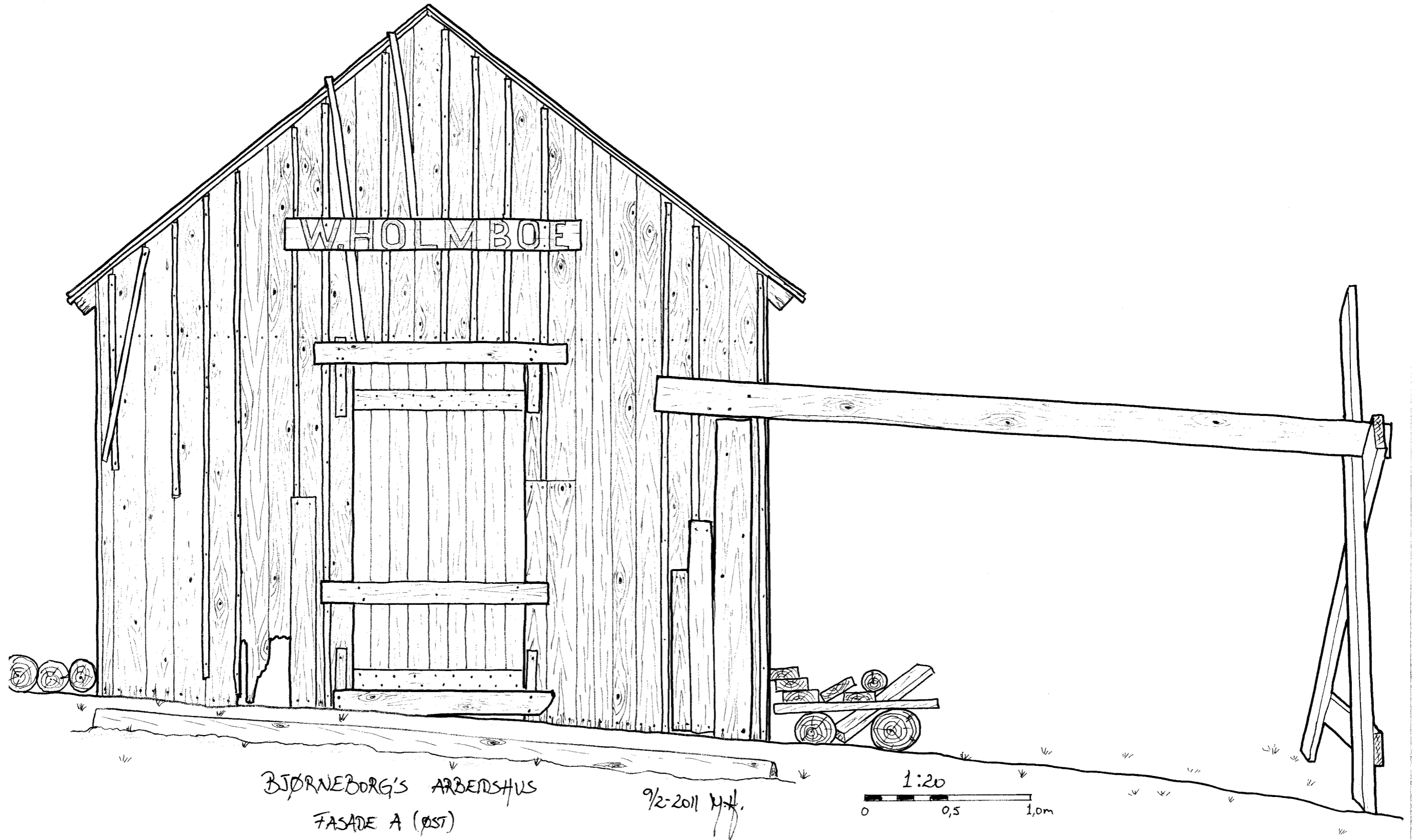
DSC 0554 gamle aviser fra 1970
 DSC 0555 padleåre, som ligger over sperrebind
 DSC 0556 sperrebind som lagringsplass
 DSC 0557 sperrebind som lagringsplass
 DSC 0558 Morten Hesthammer i arbeidet, sett fra lagringsborde ved fasade C
 DSC 0559 hjørnet D/A, sett fra innsiden
 DSC 0563 sperrebind som lagringsplass
 DSC 0565 overkanten av vinduet i fasade D
 DSC 0566 takbjelker
 DSC 0567 jernkrok under taket
 DSC 0569 jernbjelke som løpekatt
 DSC 0570 gavl i fasade A
 DSC 0571 gavl i fasade A
 DSC 0572 Bjørnberg sett fra arbeidshuset
 DSC 0573 Horten Hesthammer i inngangen av arbeidshuset

DSC 0333, - uthusets lagerplass ve den sørvednte B-fasaden

DSC 0371—K. Sigvaldsen står i inngangen; DSC 384: innvendig, til venstre vegg D.
DSC 0395, DSC 0537 og DSC 0569 som viser en jernbjelke for en løpekatt i vegg, her montert til vegg C.
Helt til høyre DSC 0551 og 0566. DCS 551 vider vinduet i D-fasaden; bildet 566 takbjelkene med et kraftig jernkroke som er festet i taket.

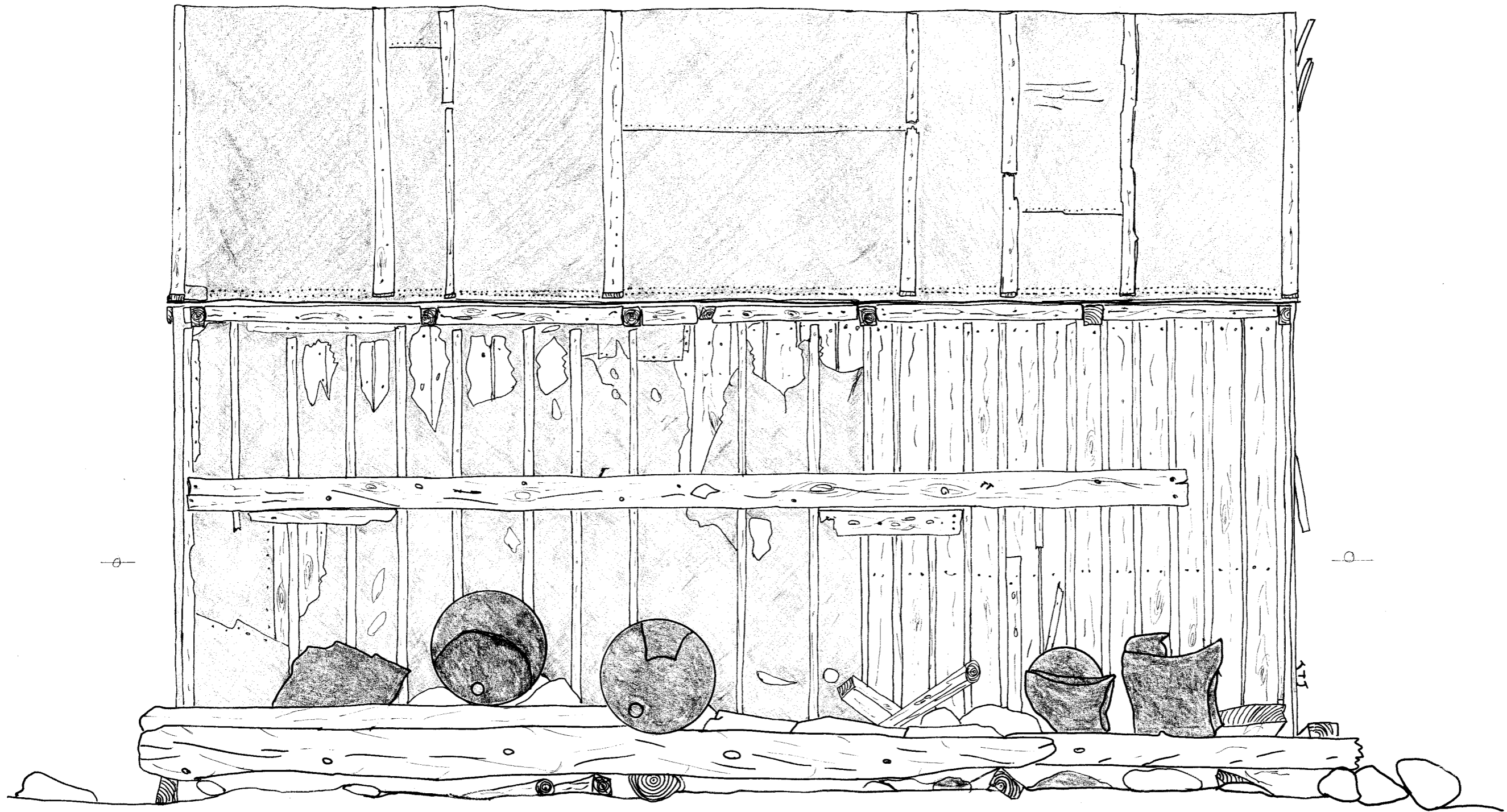

BJØRNEBORG'S ARBEJDSHUS
FASADE A (ØST)

9/2-2011 M.H.

1:20
0 0,5 1,0m

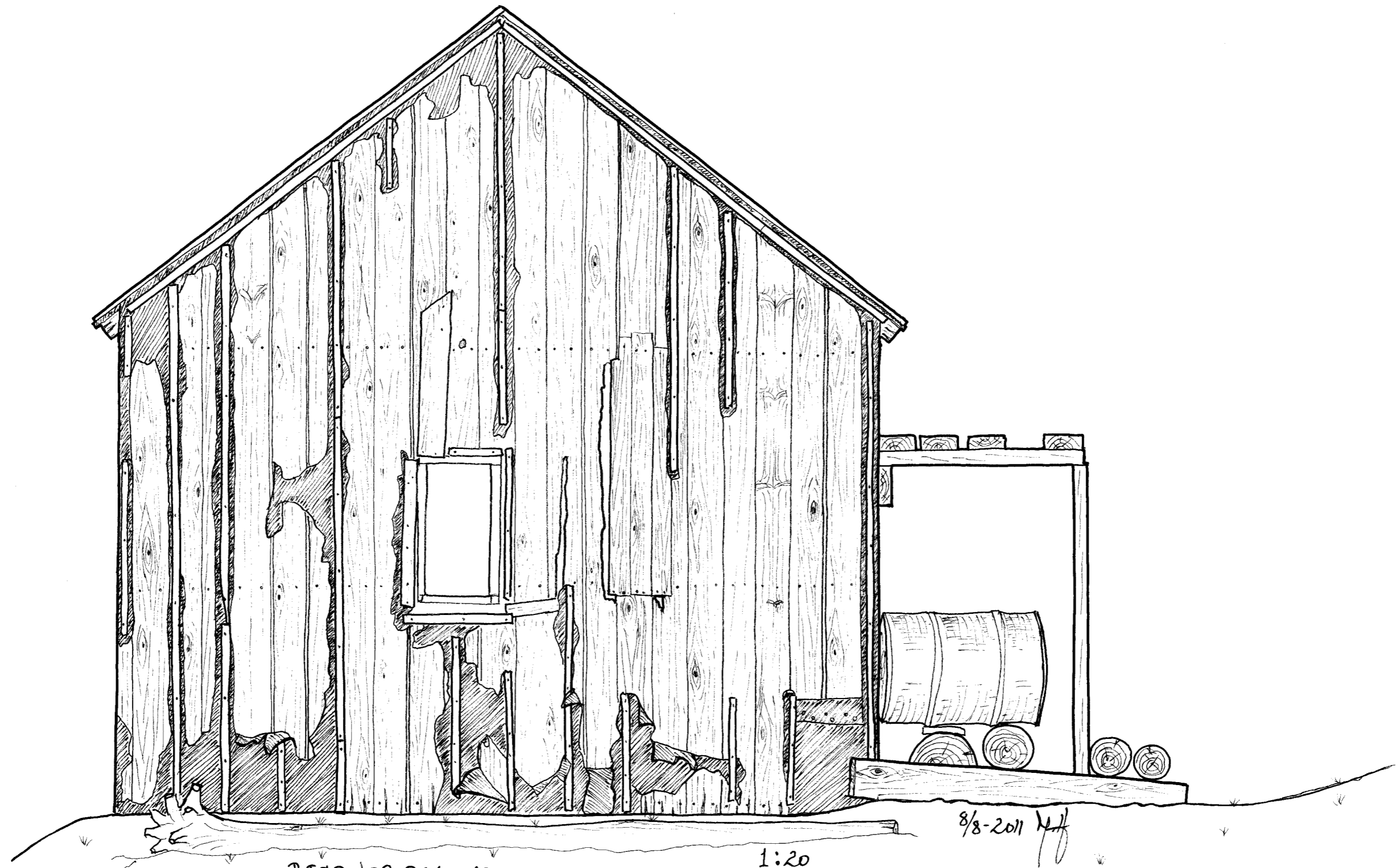
BJØRNEBORG UTHUSET, FASADEB. STRUKTUR

[STATIV ER IKKE TATT MED]

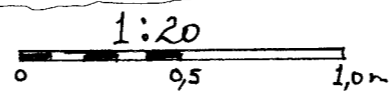
1:20

0 0.5 1m

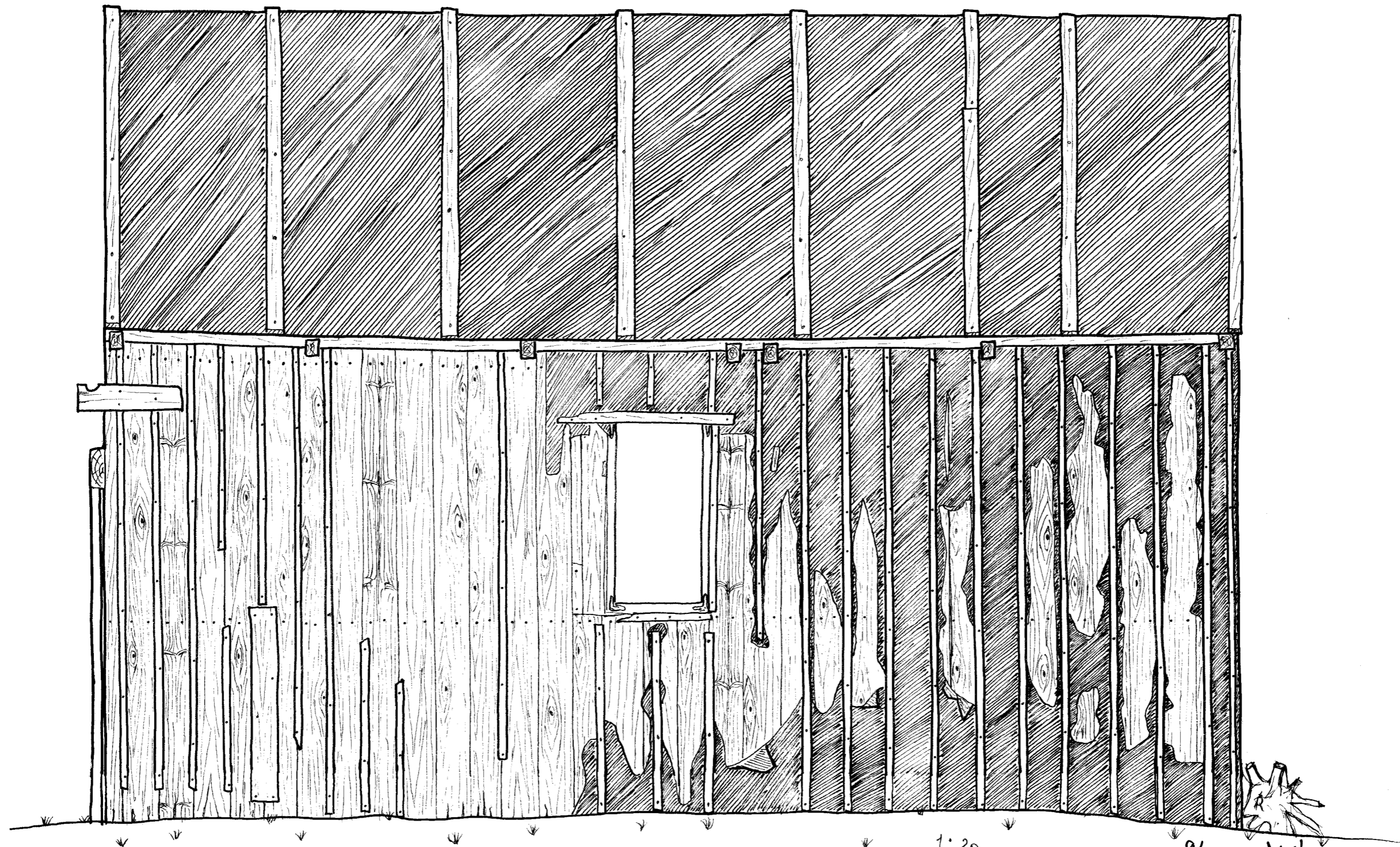
07/08/11

BJØRNEBORG'S ARBEIDSHUS
FASADE C (VEST)

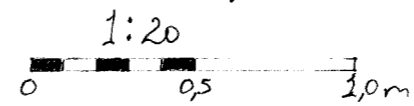
8/8-2011 *MJ*

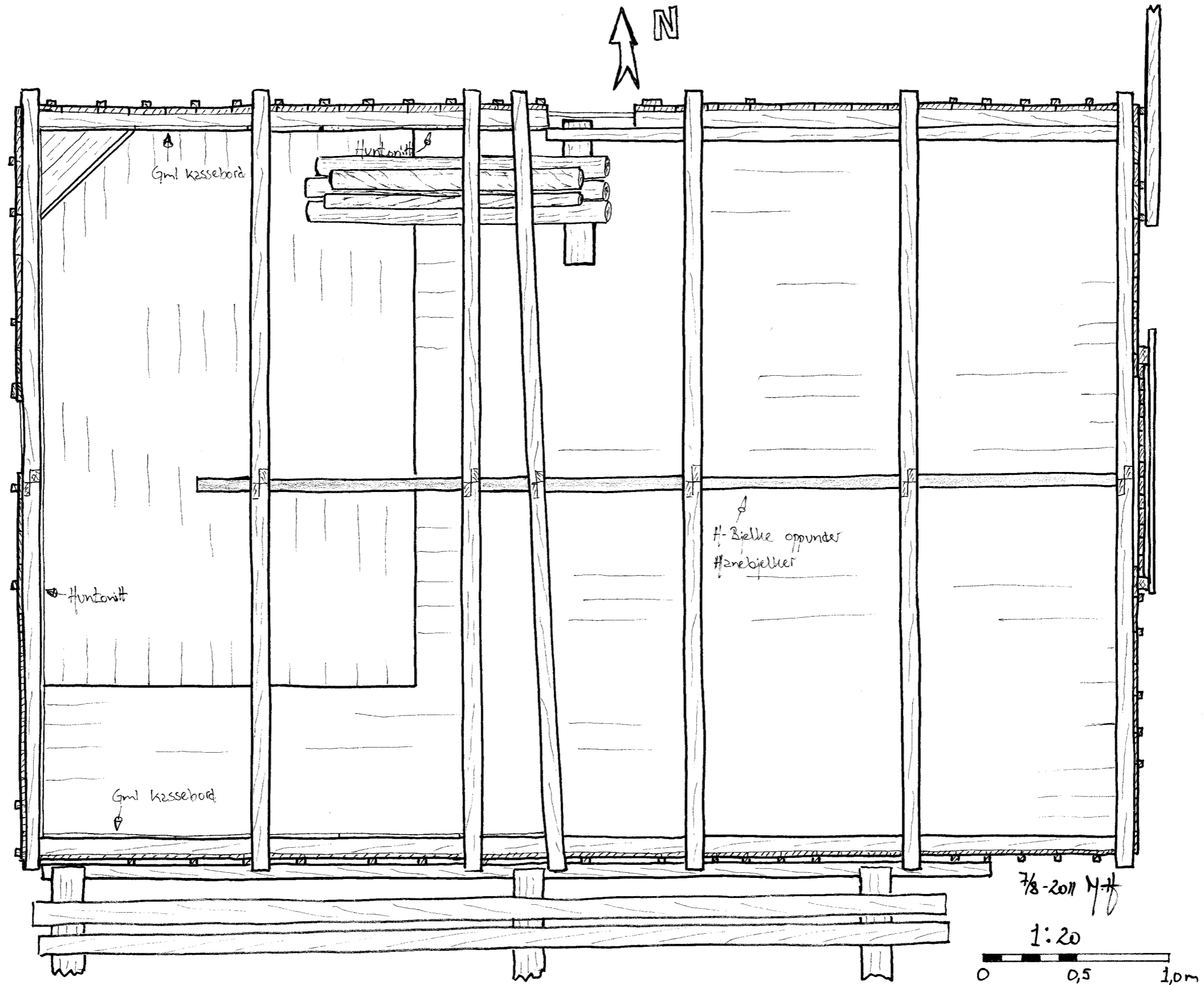
BJÖRNEBORG'S ARBEIDSHUS

FASADE D

Tegnet uten materialheugen foran.

9/8-2011 M.H.

BJØRNEBORG'S ARBEJDSHUS

Båten ved Bjørneborg

(ca. 50 m nordøst for hytten)

Oppmålt 04, 05. og 06. august 2011

Båten ved Bjørneborg

På stranda ved Bjørneborg ligger en ganske intakt robåt av tre. Båten er klinkbygd med spegl, er flatbunnet og smal for sin lengde. Per Johnson meddeler at han har fått opplyst at båten er en dory som har tilhørt Polarinstittet. Den kom til Halvmåneøya i 1966 da Erik Forfang og Arild Strand jobbet for Polarinstittet og ble satt i land med doryen (Per Johnson meddelt muntlig).

Det er ingen tvil om at båten er laget av en som er dreven innenfor båtbyggerfaget. Alle deler i båten, med unntak av stevnen er laget i furu. Stevnen er laget av hardved, men neppe eik. Båtens totale lengde er 559 cm, og største bredde 125 cm.

Bunnplate

Bunnen er laget av 3 stk 35 mm tykke bord. Midtbordet er 10" bredt utvendig og 8" innvendig. Det er nemlig slik at det er falser i bordene slik at de ligger i hverandre, og overlappen er klinket sammen. Sannsynligvis ligger det en sitråd i falsene, men det er ikke til å se.

Under bunnplatens midt ligger en kjøll som er 98 mm bred og 40 mm høy. Under kjøllen ligger et halvrundt kjøljern som er 38 mm bredt.

Stevn

Stevnen er laget av hardved og er lasket inn på bunnplaten. Lasken er 9,5 cm lang, og bunnplate og stevn er klinket sammen. Stevnen er krum i fasongen, og bordgangene er lagt i en 16 mm dyp spinning. Stevnen er forgynt, dvs avsmalnet i lengderetning, til 23 mm. Stevntoppen er 40 mm over esingen, hvor den er saget av parallelt med esingen.

Speilet

Speilet begynner helt nede ved bunnplaten, noe som får båten til å bli spesiell å se til. Speilet er laget av 1" bord, som på samme vis som bunnplaten er falsset sammen av 3 bord. Mot bunnplaten er speilet 50 mm bredt og på det bredeste 695 mm, målt utvendig. Bordgangene er spikret til speilet. Innvendig, som en

forsterkning mellom bunnplate og speil, sitter et kne. Dette er en trekant som er helt bein på innsiden.

Spantene

Båten er bygd med svøyde ribber, og vi må derfor gå ut ifra at den har vært bygd på maler. Ribbene har en avstand c/c på 42 cm. Ribbene støtes i senterlinjen på båten, slik at hvert spant blir to ribber. I overkant av øverste bordgang løper ribbene helt opp, og er således låst mellom bordgangen og esingen som ligger innenfor. Mellom ribbene, bakom esingen, ligger det

fullstykker, slik at det blir en solid pakke. Som et lokk på toppen av denne pakken ligger et bord i hele båtens lengde.

DSC 495: Båten ligger med baugen opp mot land

Bunnstokkene som holder bordene i den flate bunnen sammen, ligger også som et leie for ribbene. Ved første øyekast ser bunnstokkene ut som 55 x 55 mm rette biter som enkelt og greit holder bunnen sammen. Når vi ser nærmere etter legger vi merke til at alle bunnstokkene svinger opp i endene. De svinger så langt opp at de går i null nøyaktig i overkant av den nederste bordgangen. Dermed får ribbene en myk overgang fra side til bunn, i stedet for den skarpe knekken det er mellom bunnen og nederste bordgang. Bordgangene.

Bordgangene

Båten har 5 bordganger. Bordene har en tykkelse som ligger mellom 13 og 16 mm, og ved speglet ligger rettsida ut på alle bordgangene på babord side, og inn på styrbord side med unntak av kjølbordet. Alle bordgangene er skjøtt med 62 mm lange skaringer. Skaringene ligger ikke konsekvent på samme sted fra side til side. Overlappen, sua, er 25 mm. Mellom ribbene, som har en avstand på 42 cm c/c, er det 2 klinker. Det vil si at klinkavstanden i endene av båten blir litt lengre enn på midten.

Esingen, og avslutningen øverst

Esingen er en langskips stiver som ligger som en ring på innsiden av øvre kant av øverste bordgang. Esingen er 50 mm høy, 16 mm bred mot stevnen, 40 mm midtskips og 21 mm mot speglet. Esingen ligger, som tidligere nevnt innenfor ribbene, og er festet til øvre bordgang med 1/2" trenagler. Naglene er satt 2 - 3" fra ribbene.

Ovenpå esingen ligger et 15 mm tykt furubord fra innsiden av esing til utkant av bordgang. Utenpå bordgangen, og opp til kanten av dette bordet er et 12 mm bredt furubord spikret. Bredden på dette ytre bordet er 70 mm ved stevnen, 100 mm midtskips og 90 mm ved speglet.

Det er laget 28 mm huller til tollepinnene i esingen på 3 steder. Det vil si at båten kan ros av 3 mann.

Som en forsterkning i båten er det felt inn jernkne, med armer på 7" mellom spegl og esing. Jernknærne er felt inn i treverket i esinga, og en tverrskips planke som ligger på innsida av speglet. Mot stevnen er det et lite trekne, mellom de to bordgangene, som esingen er støtet mot.

Tofteveger og forsterkning i baugen

170 til 190 mm under esingen er det festet en tofteveger i 16 x 40 mm ask. Den er satt fast med 2 stifter i hver ribbe. Vegeren går ikke i hele båtens lengde, men starter 11 cm aktenfor stevnen, og stopper 38 cm foran speglet. Toftene ser vi ingen tegn

dvs 0,5 m. Oppunder esingen er bredden på forsterkningen 26 cm, mens den ender i en spiss nede. Forsterkningen er laget av 2 bord på hver side. Hullet til tauet er 28 mm i diameter og sitter 20 cm under esingen og 21 cm aktenfor stevnens ytterkant.

På innsiden av speglet er det også en forsterkning, som tidligere nevnt. Denne går tverrskips på innsiden av speglets overkant, og her er det boret 2 hull hvor det er trædd et tau imellom.

DSC 502: Bildet viser godt, hvor rank båten er

Overflatebehandlingen

Innvendig er den gamle malingen mer inntakt enn utenpå. Dette fordi båten ligger opp/ned og således er ganske beskyttet innvendig mot vær og vind. Bunnen innvendig, opp til og med nedre borgang, er hvitmalt. Videre oppover har det først vært rødmalt, og seinest gråmalt. Utvendig er det hvite malingsrester på bordgangene, mens på bunnplaten finnes det ikke maling. Så vidt vi kan se er det alkydoljemaling som er brukt.

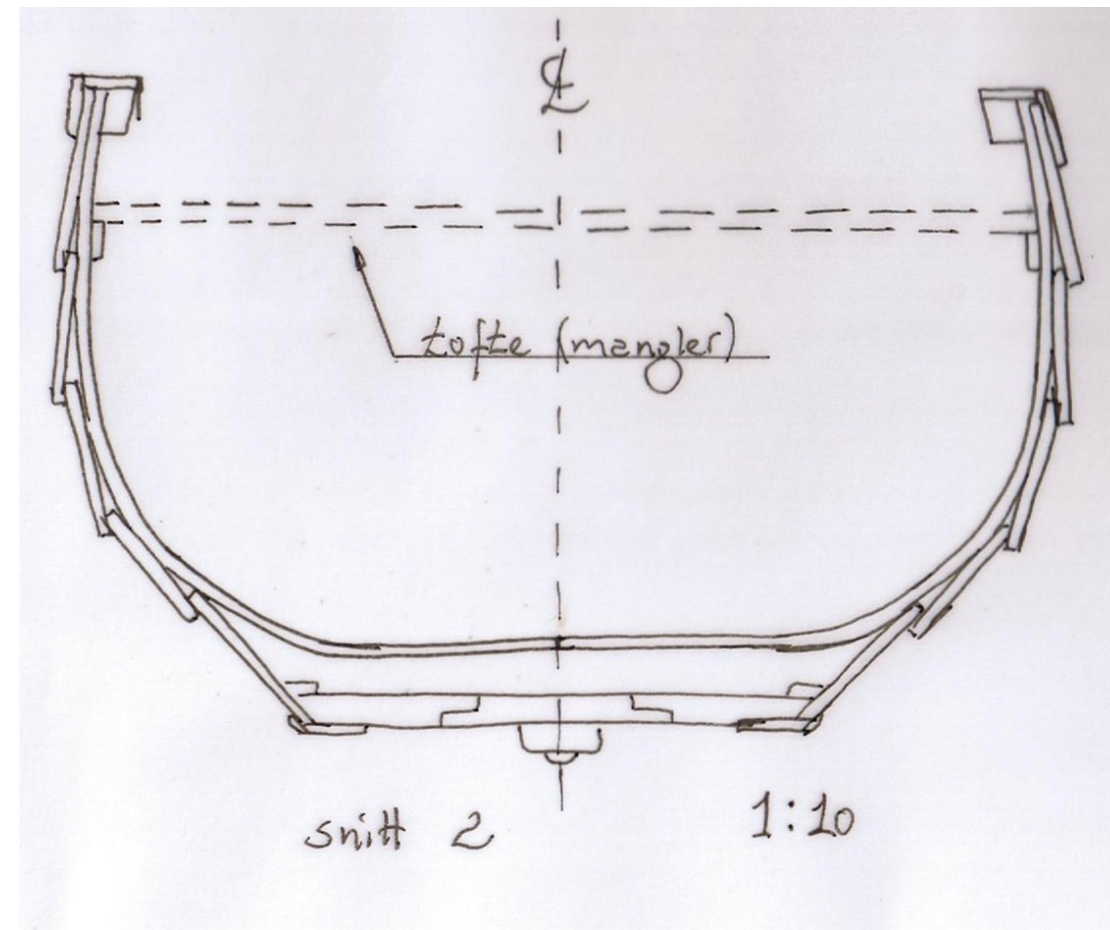
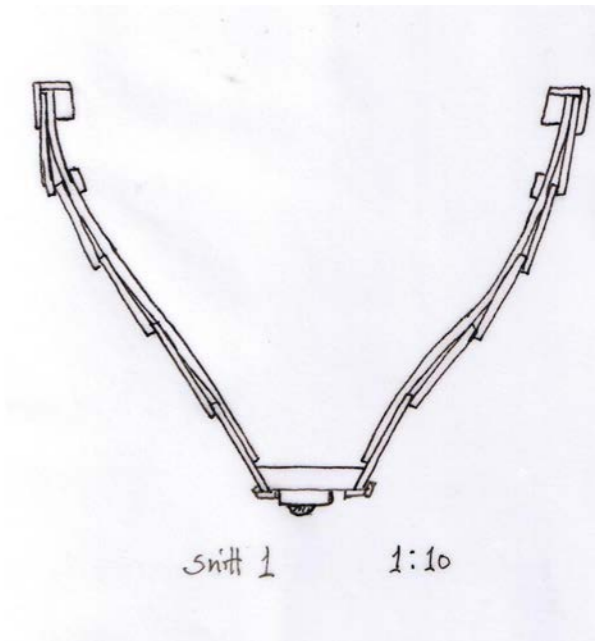
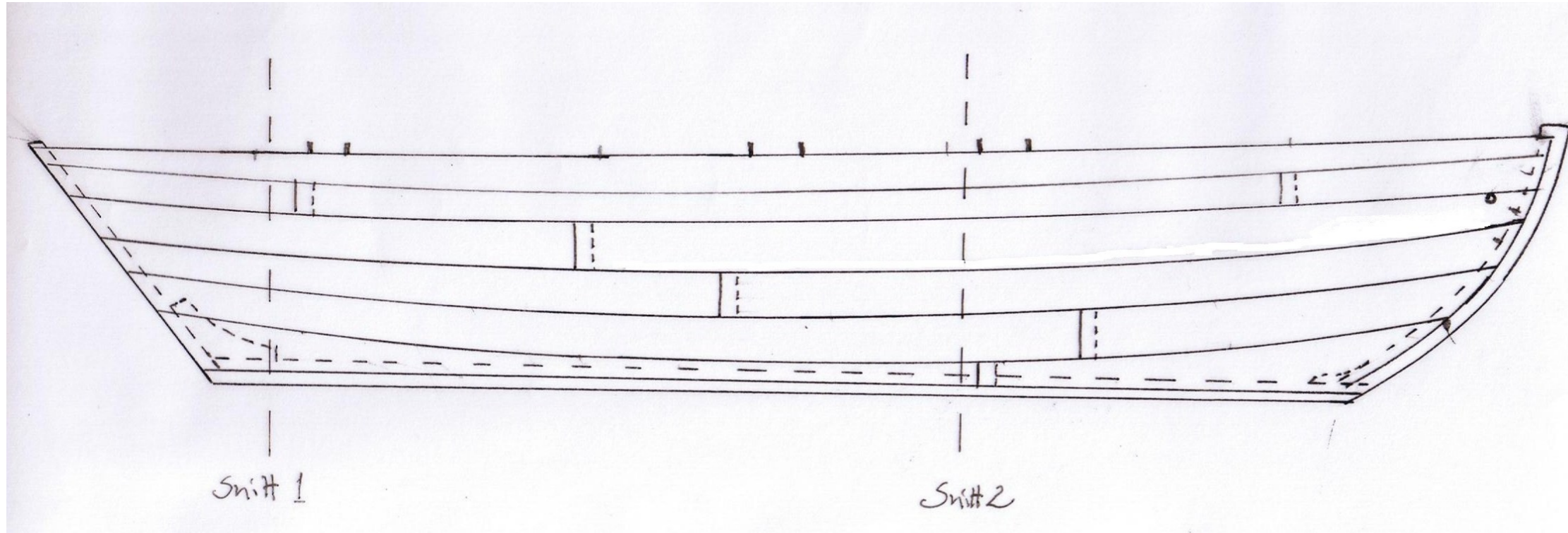
Bildeliste lett båten ved Halvmåneøya

- DSC 0208 sett akterover med kjøll i været; i forgrunnen bunnstokk nr. 5
- DSC 0209 speilet
- DSC 0210 speilet

- DSC 0211 vannløpet i bunnstokkene; styrbordside
- DSC 0212 hvitmaling på bunnen og en underste bordgang; rødmaling på grå på bordgangene ovenfor
- DSC 0213 liste for festingen av fender, sannsynlig av ask
- DSC 0214 baugen med forsterkningsplater av treverk innvendig
- DSC 0215 baugen med forsterkningsstykker innvendig
- DSC 0216 essingen er festet med trenagler og kiler
- DSC 0217 bunnstokkene og bøyde band av ask oppå; to søm mellom hvert bånd som festemiddel mellom bordgangene
- DSC 0219 bandene knakk ved toppen av alle bunnstokker
- DSC 0220 en mastefisk i forkanten av bunnstokk nr. 10?
- DSC 0221 en mastefisk i forkanten av bunnstokk nr. 10?
- DSC 0222 bordgangene har til dels store sprekker; glipp mellom bordgang og bunnstokken
- DSC 0223 speil med kne
- DSC 0225 essingen med listen for festingen av rep innvendig akterover ved babordsiden
- DSC 0226 essingen med listen for festingen av rep innvendig akterover ved styrbordsiden
- DSC 0227 gråmalingen innvendig; synlig er jern som tellingsmaterial for sprekker i bordgangen
- DSC 0229 sett mot baugen
- DSC 0231 sett mot speilet
- DSC 0232 essingen på babordsiden med speilet
- DSV 0233 trenagler i essingen
- DSC 0234 sett mot baugen
- DSC 0235 store sprekker i bordgangene er synlige

Bilder i leserekkefølge: Morten Hesthammer måler opp båten (privat bilde M. Hesthammer); DSC 0234—under båten sett mot baugen; og DSC 0 208—under båten sett mot speilet

Alle tegninger: Morten Hesthammer

Knudåheio

N77° 15,847', E023° 02,358'

oppmålt 30.07. og 31.07.2011

Foto: Svalbard Museum

Historikk

Knut Bjåen fra Setesdal dreiv fangst på Halvmåneøya vinteren 1946/47 sammen med Bjørvik Jacobsen og Odd Lønø. Sesongen deretter, 1947/48, var Knut tilbake sammen med sine brødre Jon og Sjur, samt deres fetter Olav. Det er disse fire karene som satte opp utkikksposten nær den SV-pynten av Halvmåneøya. "Vi har so smått tenkt på å setja opp ein liten utkikkskåk borte på Sydkapp, der kunne me fyra opp og ha det varmt og koseleg medan vi vaktar på bjørnane ute i isen til våren"(Knut Bjåen 21. sept.

1947).

Fangstmenne Bjåen bygger hytten. Foto: Svalbard Museum

Den 22. september 1947 drar de til Sydkapp for å bære sammen rekved til en utkikkshytte de har bestemt seg for bygge. Den 23. sept går Olav og Sjur i gang med å lafte opp hytta. Den 25. er det bare tak, vindu (2 stk) og dør som mangler. De henter flere stokker, da de hadde litt for lite. Veggene ble tettet med mose, det samme med golvet, som de ser det som viktig at er tett og trekkfritt. Olav skriver:

"I dag er me alle sammen ved hytta, manglar nokre stokkar på at den ikkje er høg nok. Knut og Jon kyter at me hev gjort godt arbei. Det bli tekne nokre foto der i frå som me skal ha som minne"(Olav Bjåen, 26. sept. 1947).

27. september blir taket lagt. Denne dagen skriver Jon

Bjåen at de også planlegger å bygge inntil en liten "huk" til gang. Men dette må bli når de får tid. Tilbygget ble det aldri noe av.

I 1968-1969 deltok Thor Larsen på en overvintringsekspedisjon på Svalbard for å studere isbjørnens vandring og atferd i vinterhalvåret. Karene i ekspedisjonen la nytt tak på hytta og brukte Knudåheio som et sted å trekke seg tilbake når man ville være aleine noen dager, skriver Larsen (Larsen 1972; 112).

Våre forhold

Det var vår første dag i oppholdet på Halvmåneøya, og vi var så ivrige etter å komme i gang med dokumentasjonsarbeidet at vi tok med oss snor, syler, vater og laservater. Det var tåke og blåste kaldt fra sør. Etter å ha fått opp snorene gikk vi tilbake til Bjørneborg. Dagen derpå gikk vi tilbake til utkikksposten, hvor vi måler, tegner og fotograferer hytta. Været var tåkete og surt som dagen før.

Plassering

Hytta er plassert på det høyeste høydedraget på sørpynten av Halvmåneøya. Her består grunden av en kraftig steinur, mens det både til øst og vest om denne tettpakke steinrøysen er flater med mose og mer spredt stein eller grus. I nordlig retning er det en bukt ca 200 meter fra hytta. Sørøver går bakken slakt nedover ca 100 meter hvor man ender på kanten av et stup som ender på strandnivå.

Teknisk stand

Hytta, som måler omkring 2 x 2 meter innvendig er laftet av drivtømmer. I og med at hytta er plassert på en steinur har den meget god drenering, og det finnes ikke råteskader i laftekassen. Pr august 2011 er hytta kun en laftekasse med en takbjelke. Taket, vinduer og dører er borte, men rester av dette ligger strødd omkring.

Vegger

Hytta er bygd av både runde stokker og av kantede

planker/stokker. De kantede delene er alle i øvre og søndre halvdel. Stokkene i laftet er ikke meddratt, men ligger mot hverandre slik at det så vidt har vært berøringsflater. Her og der er det hugget en liten flate for å få stokkene til å berøre hverandre i mer eller mindre hele lengden. Over tid har tømmeret tørket og krympet slik at det er opptil 30 mm gliper mellom stokkene. I sprekke er det dyttet med mose, men mange steder er mosen falt ut.

Lafteknutene, som må karakteriseres som sinklaft, ligger i hverandre uten noen skikkelig låsing, og tilpasningene er så som så. Etter hvert som stokkene har blitt lagt på hverandre har de blitt spikret sammen i lafteknuten med 7- 8" trådspiker.

På østsiden, fasade A, er det laftetømmer i den delen som danner vinkelen for pulttaket, mens på motsatt side er det bare spikret et par planker utenpå

tømmeret for å skape denne vinkelen.

I vinteren 1968-1969 reparerer hytten. Foto: Norsk Polarinstittutt

Dører og vinduer

Døra i hytta er plassert på østveggen, og vinduene på sør- og vestveggen. Restene etter døra ligger i steinura. Det er en labankdør som er bygd opp av to lag med 25 x 90 mm pløyde bord. Imellom de to lagene er det lagt

Dørås størrelse har vært 440 mm x 1270 mm.

I august 2011 er det ikke vinduer i hytta, kun åpningene står igjen. Bilder fra 1968/69 viser at det har vært en liggende vindusramme med sprosse mot vest, og et stående vindu mot sør. Bilder fra den perioden viser at Larsen & Co brukte plast i stedet for glass.

Taket

I tillegg til veggene er det kun 1 bjelke midt i rommet som danner bjelkelaget for takbordene. Den liggende 60 x 150 mm bjelken er felt ned i toppsvillene slik at endene stikker ut. Spiker holder bjelken til svillene. Takbordene, som alle ligger strødd omkring og ingen på taket, har vært 15 x 120 mm glattkantede pløyde bord. Ett fotografi fra 1968 viser at Thor Larsen & Co legger nytt tak på hytta under deres ekspedisjon i området 1968/69. Rester av papp finnes på noen av bordene.

Innredning

Når man kommer inn i hytta står en vedovn, av merket Drammens Jernstøberi No5, i venstre hjørne rett på innsiden av døra. Ved siden av vinduet som viser sørover er det satt opp en enkel hylle. En list på veggen holder hylla opp i den ene kanten, mens en kraftig list er kilt inn mellom tømmeret og "sidekarmen" i vinduet for å holde oppe den andre siden. Det vil si at det er en stor glipe mellom tømmer og sidekarm. Bak døra, dvs langs nordveggen er det klosset opp en sengeramme. Overkanten av ramma er 370 mm over golvet, og har målene 620 x 1800 mm.

Materialliste:

Takbjelke	60 x 150 mm
Takbord, pløyde glattkantede bord	15 x 120 mm (byggemål)

Bildeliste Bjørnborg Arbeidshuset

DSC 0331 fasaden mot sør

DSC 0332 fasaden mot sør
DSC 0333 hjørnet C/B
DSC 0334 vinduet i fasade C
DSC 0335 fasade C
DSC 0336 hjørnet av fasade C/B
DSC 0338 hjørnet av fasade D/C
DSC 0339 hjørnet av fasade B/A
DSC 0340 fasade A med inngangen
DSC 0341 fasadehjørnet A/D med stativet
DSC 0342 stativet
DSC 0351 avstandsbilde som viser begge hus; ar beidshuset til høyre, sett fra øst
DSC 0353 avstandsbilde sett fra sørvest
DSC 0355 avstandsbilde sett fra sørvest
DSC 0356 huset sett fra sørvest
DSC 0358 selvsjudd på utsiden
DSC 0359 vinduet i fasade C med rester av papp; stående listverk over kledningen
DSC 0360 gavlen i fasade A
DSC 0361 papprester på fasaden i gavl
DSC 0362 småskade i fasade C; moderne tetnings

material i bruk

*Thor Larsen sitter i hytten (overvintring 1968-1969)
Foto: Norsk Polarinstittutt*

DSC 0363 fasade C, sett fra nordvest
DSC 0364 oljefat, wire osv. som lagrer ved fasade B
DSC 0365 oljefat, wire osv. som lagrer ved fasade B
DSC 0366 sperrebindbjelke stikker ut under taket,

DSC 0367 fasade B
lagringsstativ og oljefat osv. ved fasade B, sett fra nordøst
DSC 0369 navnskilt ved fasade A (Holmbu)
DSC 0370 selvsjudd ved fasadehjørnet B/C
DSC 0371 fasade A med åpent dør
DSC 0372 inne i huset, sett fra inngangsdøren
DSC 0374 inne i huset, sett fra døren med løftet blikk
DSC 0377 blokk på veggen, inne i fasade A
DSC 0378 konstruksjonsdetalj fasade A/B
DSC 0379 vinduet i fasade D, sett fra døren
DSC 0383 vinduet i fasade D, sett fra fasade C, altså vis a vis inngangen
DSC 0385 sett mot inngangsdøren
DSC 0386 margarinkasser som innvendig kledning på B-fasadens østlige del
DSC 0387 detaljbilde av varemerke fra margarin kasser
DSC 0388 detaljbilde av varemerke fra margarin kasser
DSC 0390 skade på fasade A ved siden av døren (mot sør)
DSC 0393 sperrebind med gamle treski
DSC 0394 A-fasade
DSC 0395 fasadehjørnet B/A
DSC 0397 fasade B, takbjelker på rekke, sett fra ut siden
DSC 0399 endeveden av en takbjelke
DSC 0400 utsiden av fasade D
DSC 0402 utsiden av fasade D
DSC 0403 en av mange selvsjudd på utsiden av fasadene
DSC 0501 avstandsbilde, sett fra vest
DSC 0521 fasade D
DSC 0524 hjørnet A/D
DSC 0525 hjørnet A/D, sett fra avstand
DSC 0526 hjørnet A/D
DSC 0527 fasade A i solen
DSC 0528 fasade A i solen, stativen på fasade B er synlig
DSC 0529 i solen; fasade B/A
DSC 0530 fasade B
DSC 0534 fasade C/B
DSC 0536 fasade B i solen

- DSC 0543 transportkasser som innvendig kledning, her ved fasade D, nordvestlig
- DSC 0544 transportkasser som innvendig kledning, her ved fasade D, nordvestlig
- DSC 0545 veggen innvendig, fasade D, nordøstlige del, er satt sammen av store stokker, som avslutter ved vinduet
- DSC 0546 kjøttkvernkniv på veggen
- DSC 0548 del av kjøttkvernet
- DSC 0550 på lagringsbordet, innvendig av fasade C
- DSC 0551 vinduet i fasade C, sett innefra
- DSC 0553 gamle aviser fra 1970
- DSC 0554 gamle aviser fra 1970
- DSC 0555 padleåre, som ligger over sperrebind
- DSC 0556 sperrebind som lagringsplass
- DSC 0557 sperrebind som lagringsplass
- DSC 0558 Morten Hesthammer i arbeidet, sett fra lagringsborde ved fasade C
- DSC 0559 hjørnet D/A, sett fra innsiden
- DSC 0563 sperrebind som lagringsplass
- DSC 0565 overkanten av vinduet i fasade D
- DSC 0566 takbjelker
- DSC 0567 jernkrok under taket
- DSC 0569 jernbjelke som løpekatt
- DSC 0570 gavl i fasade A
- DSC 0571 gavl i fasade A
- DSC 0572 Bjørneborg sett fra arbeidshuset
- DSC 0573 Horten Hesthammer i inngangen av arbeidshuset

Deltager av Thor S. Larsens ekspedisjon i 1968-1969 i hytten. Foto: Norsk Polar Institutt

Knudaheio er et naturlig utsiktpunkt. Kilde: (Hovelsrud ,2008: 18)

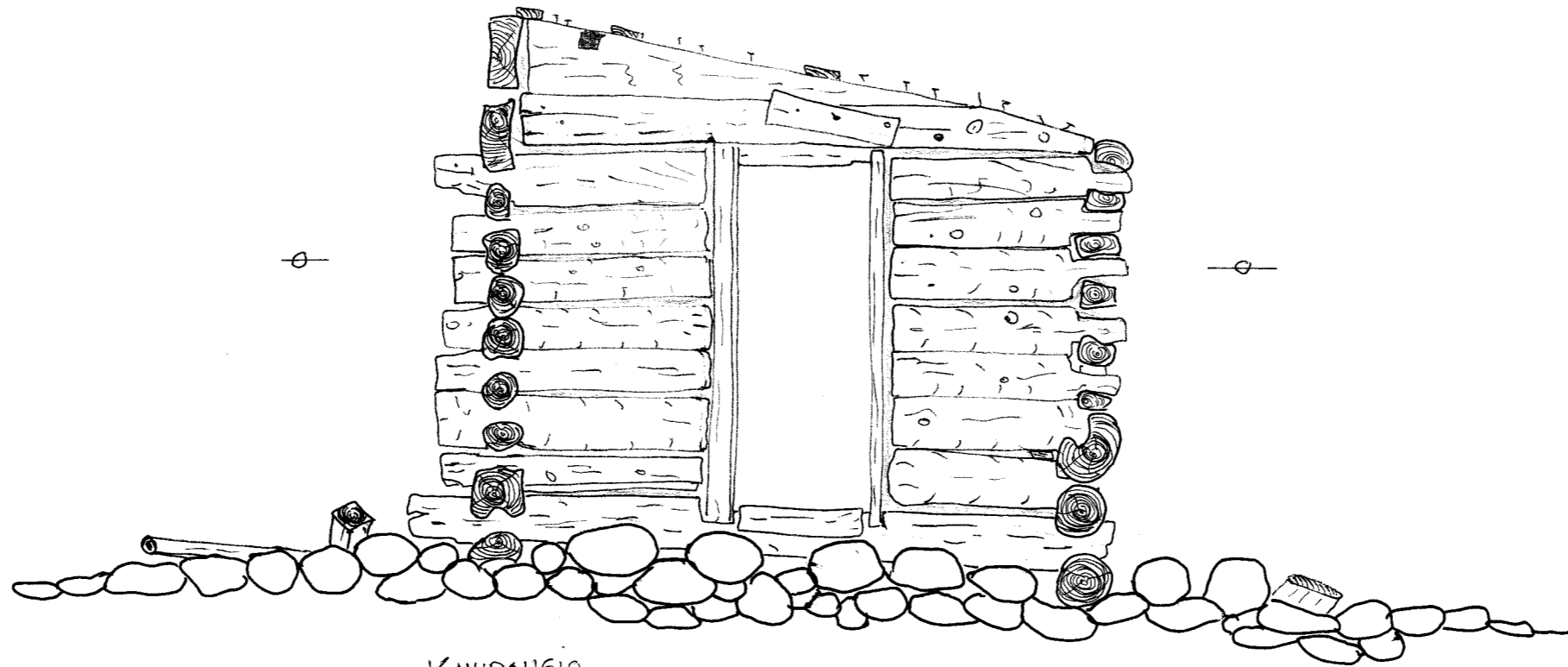
Bildene til høyere i lesserekkefølger: DSC 0082—fasadehjørnet d/C; 0107 som viser fasade A/D og DSC 0084—hytten sovn

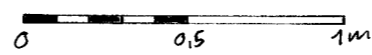

Bilder i leserekkefølgen: DSC 089—rester av sengen; DSC 139— den laftete fasadehjørnet A/B innvendig; DSC 0081—Morten Hesthammer måler opp fasaden, synlig i bildet er fasade C; DSC 087—bildet er tatt gjennom inngangen; DSV 086—hyllen på veggen; DSC 100—vinduskarmen og DSC 131—laftedetalj

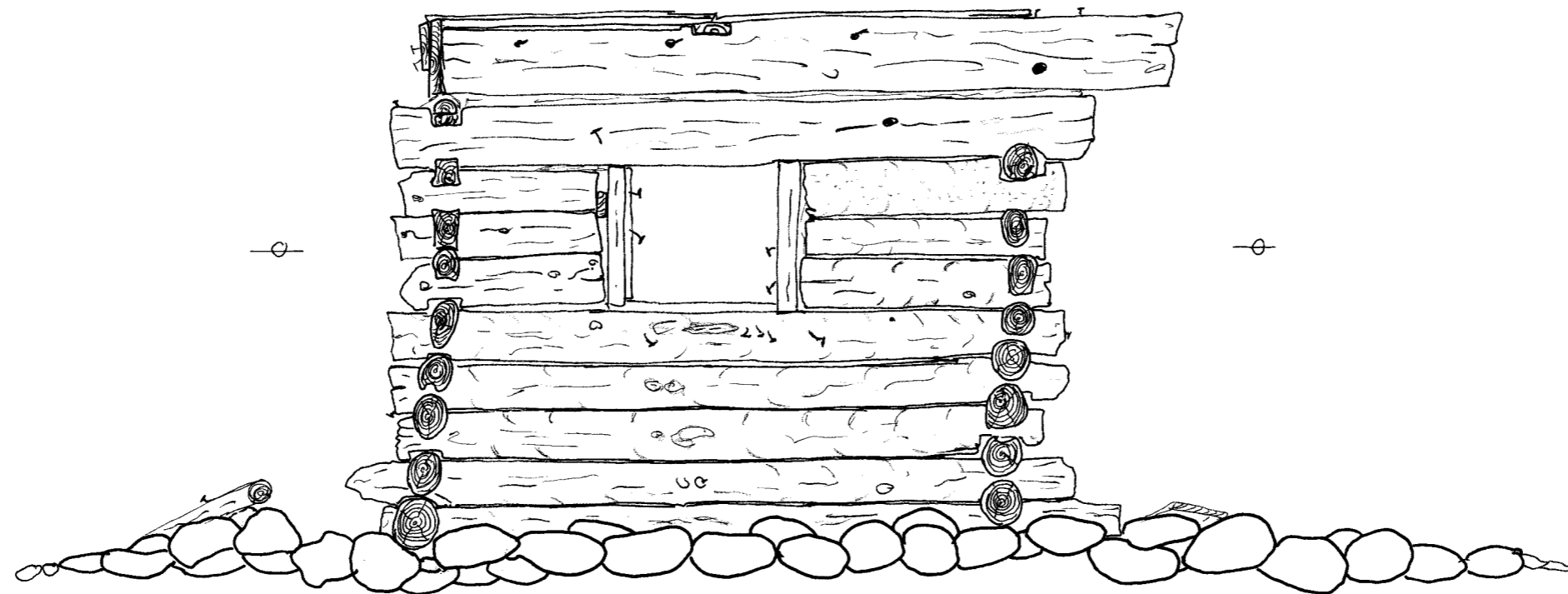

KNUDAHEIO,
FASADE A, vendt vest sør

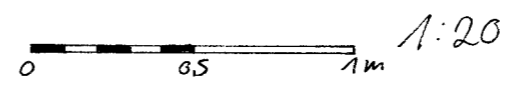

1:20

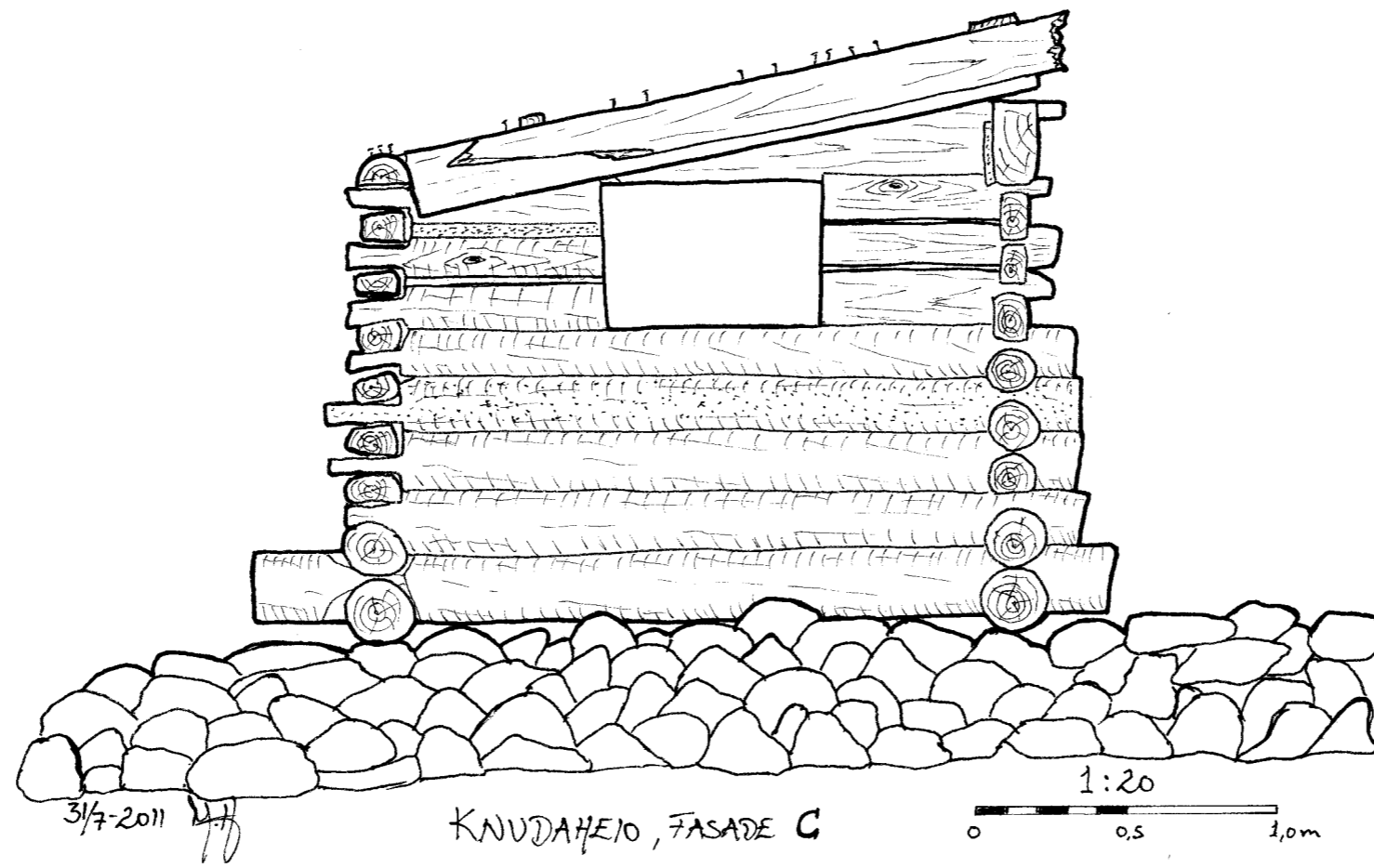
31/07/11 JS

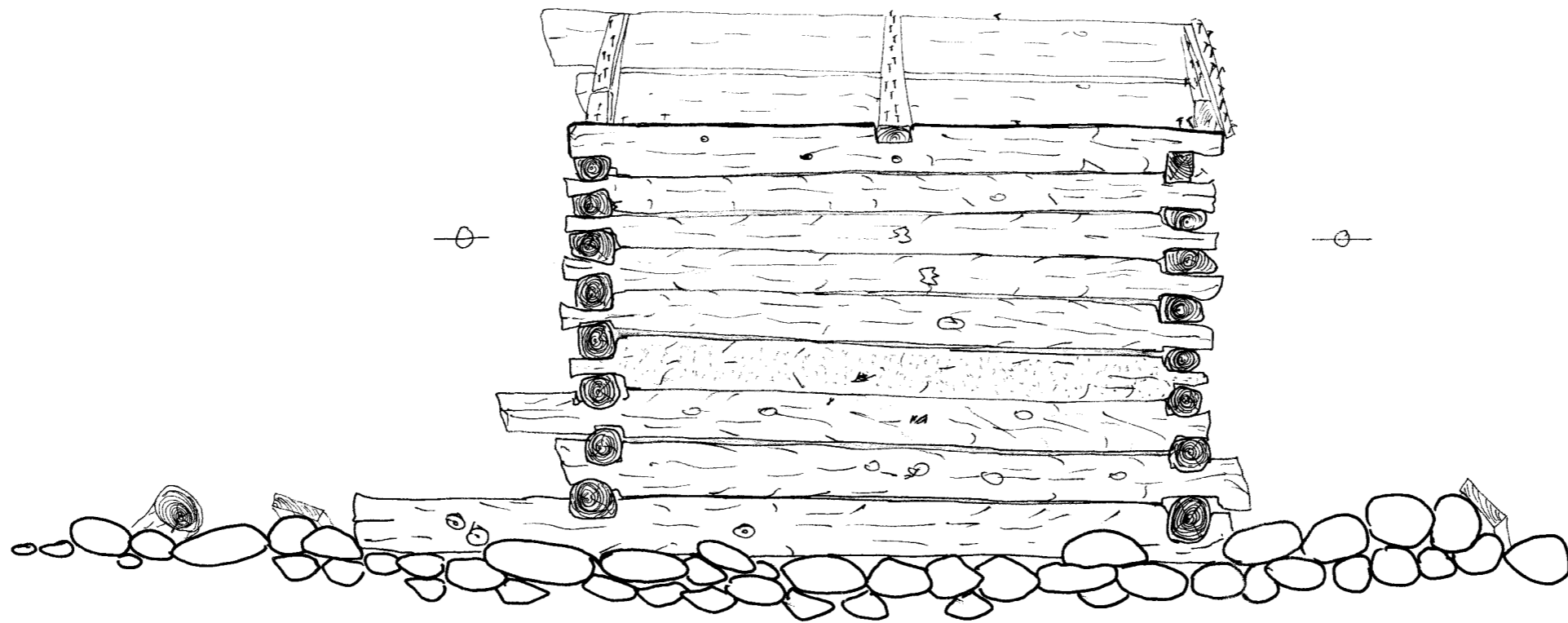

KNUDAHEIO, FASADE B, vestvendt

31/07/11 JS

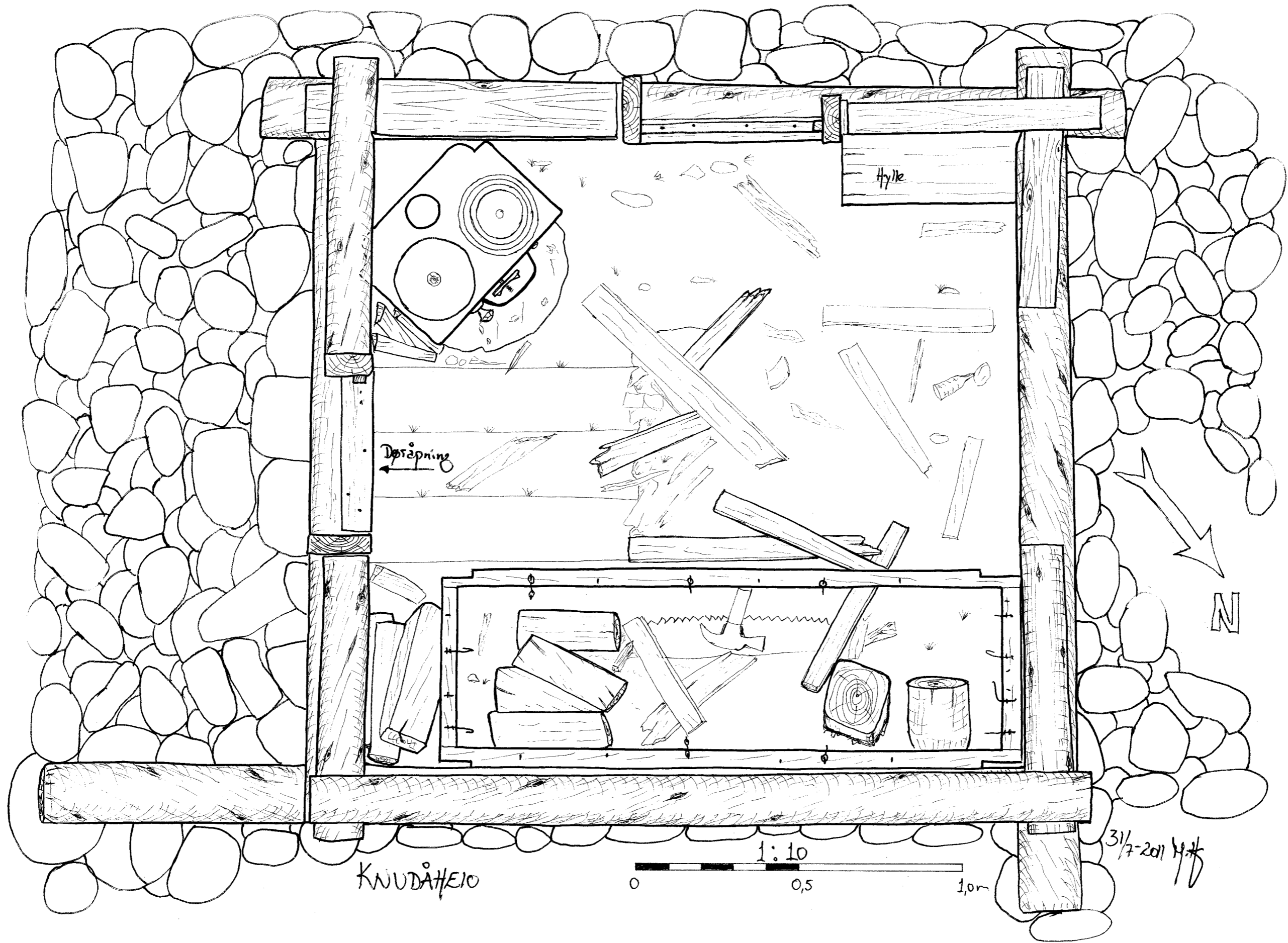

KNUDAHEIO, FASADE D, word-veucht

0 0,5 1m M 1:20

31/07/11 *β*

Halvmåneøya nord

N77° 17,960', E023° 14,485'

Oppmålt 01.08.2011

Foto: Svalbard Museum

Historikk

Det er uklart når denne lille hytta er bygd, men den var originalt satt opp som et lite uthus på Bjørneborg. Fotografier fra 1946 viser at den var på plass den gang da Bjåen-karene overvintret på Halvmåneøya. Etter fotografiet å dømme var den ikke ny på det tidspunkt. Bjåen-karene kalte hytta for fjøset, men det er uklart hva det ble brukt til.

Hytta sto vest for hovedhytta fram til 1970 da Per Johnson, Svein Ytreland og Arild Strand skar den av over bakken, satte den på en hundeslede og kjørte på isen over til Nordpynten. Her laget de et fundament av 3" x 8" materialer de hadde fått med seg fra et firma i Longyearbyen, som brukte slike planker til å legge under beltene på wieslerne. Nytt golv ble lagt på plass, og i stedet for dør i siden ble det nå laget en takluke. Da kunne man sitte på kne på benken, få overkroppen over luka og få god støtte for albuene når man skulle skyte bjørn. Per Johnson brukte hytta noe da han overvintret aleine 1970 - 71, men da det nå var kvote på isbjørn blei sesongen allerede avsluttet i februar 1971, og hytta blei således ikke brukt like mye som tiltenkt. (Per Johnson personlig meddelt).

Våre forhold

Det var en fantastisk fin og solrik dag, 1 august 2011, vi hadde ved vårt opphold ved Halvmåneøya nord. Vi tok oss derfor god tid til å finne ut av hvilke deler som hørte sammen og hvor de hadde stått på hytta.

Plassering i landskapet

Hytta er plassert ca 50 m inn på land. En ca 4 meter høy rand av rullestein ligger som en molo langs stranda i nord. Denne hindrer at sjøvann, tømmer og is bryter helt inn til hytta. Omkring 150 meter vest for hytta ligger en bukt som er åpen i nordlig retning. I sørlig retning var det en åpen slette bortimot 50 meter fram til steinurene som karakteriserer Halvmåneøya begynner. Østover var sletta større, og havet lenger borte.

Hytta ligger på en liten mosegrodd småsteinet slette, som nok ikke er mer enn 1 meter over havflaten. På 2 sider av hytta er det små ferskvann, hvorav det ene var

fullt av vann da vi var der, mens det andre reservoaret var tørket ut.

Fangstmennene Bjåens fjøset—vinteren 1947-1948.

Foto: Svalbard museum

Generell beskrivelse

Hytta har vært ca 2,1 x 2,1 meter målt utvendig, og utrustet med pulttak. På det laveste (østveggen) har høyden vært 1,22 meter innvendig, og på det høyeste 1,75 meter (vestveggen). Som fundament har de tre karene lagt en steinmur 40 - 50 cm utenfor hytteveggene, og fylt imellom med småstein og grus. På grunnen utenfor kan man se at massene er spadd opp i området rundt steinmuren.

Det er kledningen som er det bærende element i hytta. På bakken ligger en treramme, hvor endene på 210 mm i høyde er ca dobbelt så høye som sideveggenes ramme (80 x 100 mm). I enderammens ender er det skåret ned slik at siderammene hviler på enderammene, og høyden på ramma blir lik hele veien rundt. Siderammer er spikret til enderammer.

Kledningsbordene ligger på utsiden av rammen, og er spikret til denne. En 2" x 4" er spikret på innsiden av veggene i den høyde og vinkel man har ønsket, som en ramme for taket, og veggene blitt kappet av rett over dette spikerslaget. Dette øvre ramtre har ikke blitt

sammenføyd på noe vis, så det er kledning og tak som har holdt hytta sammen i toppen.

Golvbordene ligger på tvers, dvs i Nord - sør retning, ovenpå ramma. Golvbordene er ca 80 mm tykke, og breddene varierer fra 120 - 200 mm.

Når pappen har blitt lagt på veggene utvendig har denne gått helt ned under kledningen, slik at endene har blitt holdt tørre. Utenpå det nederste av hytta har man så spadd litt grus og sand.

Teknisk stand

Hytta er i dag en ruin, og ligger på bakken som et flatpakket Ikeaskur. For å få en ide om hyttas utseende fant vi delene i sidene og satte dem opp på "røttene" av kledningsborda som sto igjen i jorda. På den måten fikk vi en god indikasjon på hyttas utseende, men også på hvor ting hørte hjemme inne i selve hytta.

Yttervegger

Veggene er laget av stående 20 x 100 mm glattkantede bord. Utenpå kledningen er det lagt papp med striper av kledningsbord for å holde pappen på plass. På den vestlige vegg er det spor etter en luke midt på veggens sideveis og under midten i høyden. Slik hytta har vært innredd på nåværende plass har denne luka ingen misjon, da den havner under bordplata. Luka minner mest om en luke hvor det dyr kan gå ut og inn (som katten hjemme).

Innervegger

Østveggen innvendig har vært kledd med huntonitt. Det er på denne vegg vi mener senga må ha stått. Om det har vært huntonitt på noen av de andre veggene vet vi ikke.

Dører og vinduer

En vindusramme ligger nedfallent inne på gulvet i ruinen. Siden delene av veggene ligger utenfor kunne vi se at vinduet har stått omtrent midt i den nordre

Vindusrammen har vært brakt med fra land, og har falser for dobbelt sett med glassruter. Lysåpningen er 440 x 460 mm.

Vi famlet en stund rundt for å finne en døråpning, men kom til at der det tidligere har vært dør har man tettet igjen. Som inngang i hytta har man saget hull i taket og laget en luke i taket mot vest. Når man trer inn i luka kan man fote seg på en bordplate, videre ned til vedkassen og deretter golvet. Takluka er laget av pløyde bord som det er spikret labanker i underkant av slik at labankene danner en ramme. Luka har så blitt kledd med papp, som er spikret fast i kantene av lukeborda. Med en kastekrok har man kunnet låse av hytta innenfra.

Hyttens ruin; privat bilde Jörn Bohlmann

Taket

Det har vært en takbjelke på 80 x 80 mm midt på veggene øst-vest. Takbordene, som vi finner rundt om i ruinen, har målene 20 x 100 mm. Taket har vært kledd med papp. For å feste takluka har man spikret labanker oppunder taket rundt lukeåpningen, og laget en karm omkring hullet ovenpå taket. Luka har så blitt hengslet inne på taket, slik at luka slår frå det høyeste på hytta (vest) mot den lavere enden (øst).

Innredning

Inne i hytta står det i dag en stor vedkasse med lokk. Denne er en fast del, og er plassert i det sørvestlige

hjørne. Kassen er nesten dobbelt så lang som den er bred, og går langs sørveggen. Straks ved siden av denne på vestveggen er det en bordplate spikret til veggen, og holdt oppe med skråstøtter. I hjørnet deretter står en liten rund vedovn. Nok en ovn ligger utenfor hytta, men de to ovnene har nok ikke stått i hytta samtidig.

Utenfor hytta ligger det en sengeramme. Denne er 740 mm bred og 1880 mm lang. Vi antar at denne har hørt til inne i hytta, og den må da ha vært plassert på østveggen. Det kan ha vært annen innredning i hytta, men det har vi ikke funnet spor av.

Materialliste:

Bunnsvill	80 x 100 & 80 x 200 mm
Golvbord	80 x 120 - 200 mm
Kledning	20 x 100 mm
Takbjelke	80 x 80 mm
Takbord	20 x 100 mm
Toppramme	2" x 4" (50 x 100)

Bilderliste Ruin Halvmåneøya Nord

- DSC 0144 dagens tilstand i begynnelsen 2011, sett i sørlig retning
DSC 0145 ruinen sett i nordøstlig retning
DSC 0146 ruinen sett fra sørvest
DSC 0148 ruinen sett fra nordvest
DSC 0149 med Negerpynten i bakgrunnen
DSC 0152 en ovn innvendig montert på gulvet, en ovn utenfor hytta
DSC 0154 vegg avstående panel
DSC 0155 et enkelt panelbord som står
DSC 0156 sett i vestlig retning – med luken og gulvplanker
DSC 0158 kraftige gulvplanker med rester av papp
DSC 0160 hyttens ovn i det sørvestlige hjørnet

- DSC 0161 fasaden mot Negerpynten består av stående panel
DSC 0162 fasen mot vest med ovn – stående panel også her
DSC 0163 som bildet før – kortere avstand
DSC 0164 takbjelken med panelbordrester
DSC 0165 fasaderester med påspikret papp
DSC 0167 hytten er omkranset av en steinvoll
DSC 0170 vi reiser den første fasade, her den østlige
DSC 0173 den østlige fasade
DSC 0175 påfallende store bjelker under taket, her rammen av takluken
DSC 0178 vindusrammen
DSC 0182 hyttens fundament er kraftig utført og dels nedgravet
DSC 0183 som bildet før med nærmere avstand
DSC 0186 vi reiser den sørvendte fasade
DSC 0188 to reiste fasader
DSC 0192 to reiste fasader sett fra avstanden
DSC 0193 to reiste fasader som nærbilde
DSC 0199 ovnsrør er satt på plass
DSC 0201 hyttens laveste vegg mot nord er reist – kledd med huntonitt
DSC 0202 tre fasader er reist, vinduet er satt på plass
DSC 0203 størrelsen av hytten blir med dette synlig

DSC 0207 trekassen som provisorisk er gjenreist
Vi "rekonstruerer" hytten; privat bilde Jörn Bohlmann

Bilder i leserekkefølge:

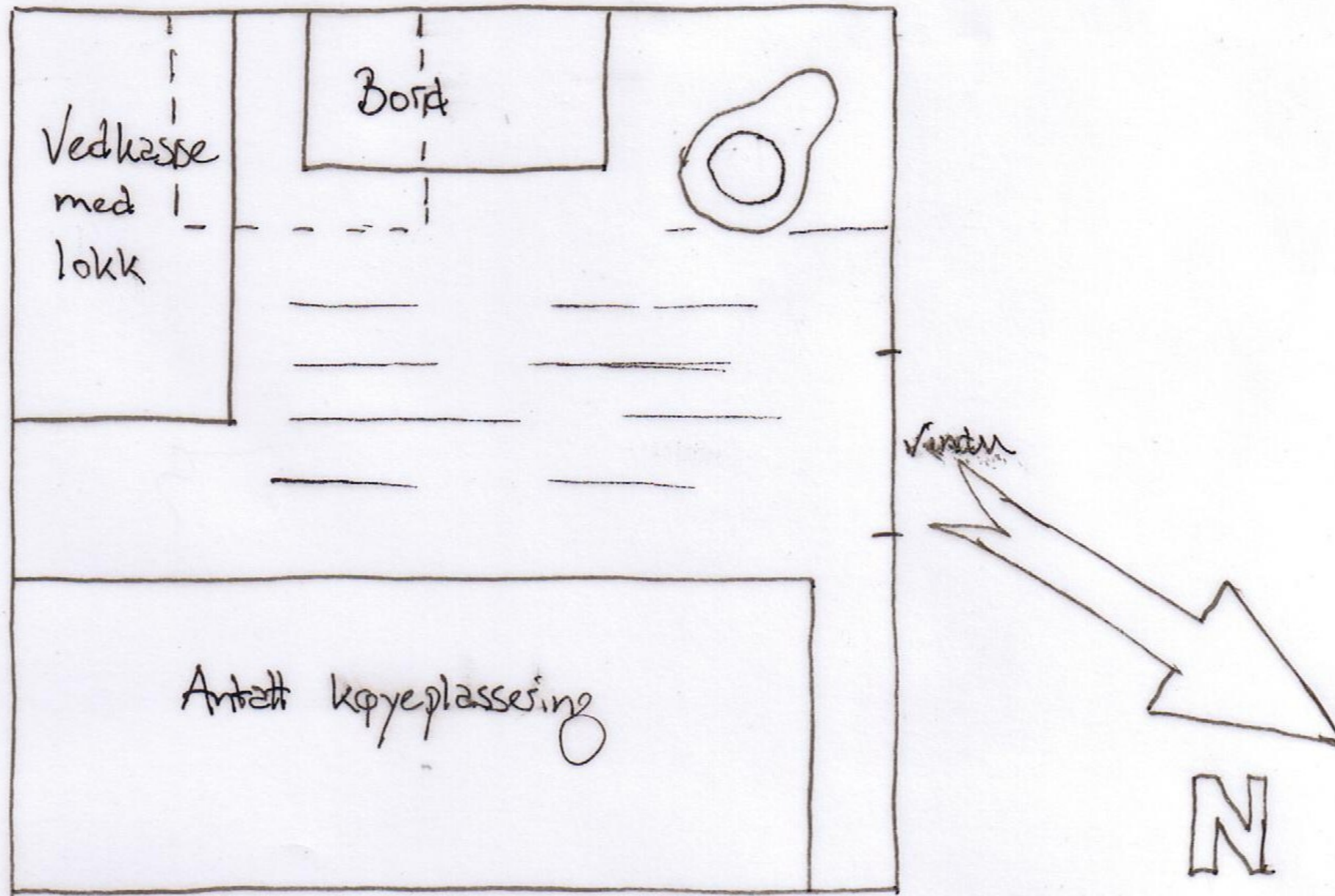
DSC 0145, DSC 0148,

DSC 0153, DSC 0156 (her ser man hytten golv og dens kraftige underfundament) DSC 0163 (stående panel) i veggen

DSC 0178, DSC 0200 (K. Sigvaldsen og M.

Hesthammer reiser hytteveggen opp, DSC 0103 (som viser størrelsen av hytten)

Luke stiptet

1:20

Prinsippskisse av interiøret i hytten;
Tegning: Morten Hesthammer

Mureflåto (Blåsebelgen)

N77° 16,781', E022° 46,567'

oppmålt 10.08.2011

Historikk

1905 Karl Johan Bengtssen bygger hytta

1909 – 1911 Ole Tarraldsen, Bernhard Aspmo, Elias Broderstad, Peder Kjeldmo og Petter Pedersen Kjeldmo fangster her. Peder, Petter og Elias omkommer og blir begravd her (Amundsen 1989;126 – 129).

Mureflåto regnes for å være identisk med hovedstasjon «Villa Negro» ved Negerdalen. Hytta skal være bygd av Karl J. Bengtssen i begynnelsen av september 1905. Hytta skal da ha hatt en 1 meter høy steinmur rundt huset. Benyttet av Bengtssen 1905-06; og av to av Bengtssens folk i 1906-07. Arthur Oxaas, som var med i Bengtssens ekspedisjon i 1905/06, skriver i sin bok at de seilte rundt Negerpynten og losset av en del utstyr utenfor den østre siden av Negerpynten for å bygge en hytte. Bengtssen ombestemte seg i forhold til beliggenhet av en eventuell hytte og alt utstyr, med unntak av noe kull og salt, ble tatt om bord igjen. De seilte så videre østover og bygde en hytte i Dianabukta (Oxaas 1955:22). I følge Oxaas var det altså ikke Bengtssen som bygde Mureflåto i 1905. Kanskje var det gjort av ham seinere? Eller av andre?

Kulldepotet som ble etterlatt da de seilte videre til Dianabukta ble brukt av Oxaas og de andre som bodde på hytta der, men rester etter depotet lå igjen så seint som i 1964/65 kan Per Johnson berette (skriftlig i forhold til korrekturlesning av dette skriv).

Ble reparert av Bengtssen i 1908, men synes ikke å ha vært benyttet om vinteren.

Benyttet av Ole Mortensen 1925-26 fra en ekspedisjon med hovedstasjon ved Ekrollhamna. Reparert og benyttet av Eldor og Einar Svendsen 1929-30

Per Johnson forteller at Mureflåto blei brukt av ham selv og Odd Lønø i 1964. Isbjørn hadde gått gjennom den ene veggen og ut den andre slik at de måtte sette den i stand før de kunne bruke den som bistasjon til Andréetangen (meddelt muntlig).

I 1968-69 bruker Thor Larsen & co hytta som bistasjon for å kunne følge med på isbjørnens liv. Disse karene isolerte den vesle hytta med steinull, kledde den med

huntonittplater innvendig, og bygde et lite bislag til hytta (Larsen 1972; 110).

DSC 0412 - hyttens C-fasade som vender ut mot sjøen

Våre forhold

Vi hadde fine forhold da vi endelig kom fra Halvmåneøya og over til Mureflåto på Edgeøya. I dagevis var vi innesperret på Halvmåneøya p.g.a. drivis og vind, men onsdag 10 august 2011 var vinden løyet og havet flatet ut. Kun dovne dønninger brøyt noen meter frå stranda før de slo mot stranda. Vi pakket våre saker, og stilte dem opp på stranda. Gummibåten ble etterfylt med luft, en renne hakket i isen, og så bar det ut med Ziodiacen. Vi kom så vidt ut i sjøen før sjøen brøyt over båten og trykket den inn mot stranda. Noen få bølgeskavler seinere var båten helt full av vann, og det så håpløst ut en liten stund. Etter hvert fikk vi øst ut en del av vannet slik at den ikke var så tung. Deretter kjørte vi baugen raskt gjennom brenningene og fikk den utenfor disse. Bodygarden Kjetil kjørte så båten rundt og rundt utenfor brenningene slik at vannet tilslutt var lenset ut av båten. Så var det å få mat og utstyr om bord. Vi fulgte med slik at Kjetil kunne kjøre båten inn mot stranda når brenningene var små, og så bakke ut igjen straks vi hadde lempet utstyr om bord. Etter en del ganger fram og tilbake hadde vi alt om bord, og så smatt dokumentatorene, Jørn og Morten, om bord. Endelig kunne vi sette kursen for Edgeøya og Mureflåto.

Utenfor Mureflåto er det langgrunt, og sjølv om det var små brytninger her var de ikke like hissige som utenfor Bjørneborg. Vi dro båten på land, og i stille og fint vær kunne vi gå i gang med dokumentasjonen. Vi hadde ikke laget mange streker på papiret før noen regndråper traff det Det fuktige papiret gjorde det vanskelig både å sette streker og ikke minst å viske

vekk streker. Heldigvis kom det ikke mange dråper i hver "byge", så vi hadde rimelig gode dokumentasjonsforhold.

DSC 438 - inngangen har vært i hyttens smale side; bildet viser altså hjørnet B/A

Plassering

Hytta ligger på kanten av en stor slette av sand og småstein. Sletta er kun hevet litt over havets nivå, og grunnen er gjennomskåret av smeltevann som renner ned frå fjellene omkring, og ikke minst ned gjennom Negerdalen. Hytta er plassert på den sørlige enden av sletta, og ligger tett oppunder foten av fjellet der. Mellom hytta og foten av fjellet går et elveleie. Hytta ligger ganske parallelt med stranda, som ligger omkring 100 meter nedenfor i sørøstlig retning. Inngangen i hytta er på den sørlige veggen, dvs. mot fjellet nærmest hytta.

Det var for få synlige holdepunkter i nærheten til å peile seg inn til rett posisjon. Derfor hendte det flere ganger at da de kom gjennom Negerdalen fra Tjuvfjorden at de gikk forbi hytta og havnet på sjøisen i Halvmånesundet. For å vite hvor langt de var kommet stanset de av og til, gravde hull i snøen og smakte på snøen lengre ned. Smakte det salt var de allerede på havisen, og måtte litt tilbake (Johnson skriftlig meddelt).

DSC 0443: Fasadene A/B

Generell beskrivelse

Hytta, som har en størrelse på 2,4 x 4 meter, er dekket av et saltak. Hytta har en ramme nede på bakken og tilsvarende oppe på toppen av de fire stenderne i hjørnene. Ramma nede har 2 lange sviller i lengderetning, mens de to til tverrveggene er felt ned i disse på en slik måte at de er låst i hyttas lengderetning. Toppramma er felt i hverandre halvt om halvt, og ligger ovenpå stenderne. Topprammes overkant er skrådd slik at takbordene får en god anleggsflate.

Ovenpå topprammes korte sider, det som vil oppleves som hanebjelkene, står taksperrene. Sperrere er trukket noe inn på bjelkene, og er festet til bjelkene med spiker. De to taksperrene er felt i hverandre halvt om halvt i toppen, slik at sperret låses fra å sakse. I krysset over fellingen er det lagt en månesås. Midt på sperret er det felt inn en kraftig taklekte.

Takbordene er lagt fra toppramme til møneås, og er festet til disse samt taklektene. I nedkant er

takbordene kappet jevnt med kledningen, mens de i toppen støter opp mot en list som ligger ovenpå møneåsen. Rester av papp viser at taket har vært heldekket med papp.

Hytta er delt av en skillevegg, slik at det er en ytterrom, som tydeligvis har blitt brukt til bl.a. vedlager. Ytterrommet er i hyttas fulle bredde, og ca 900 mm langt. Her er det satt opp en vegg av stående kledningsbord. Døra midt på denne veggen har en dørterskel som er 330 mm over golvnivå. Dørråpningen er 510 x 1110 mm. Rundt døra er det satt opp stendere, og lagt en bjelke ovenpå. Inne i bodelen av hytta har skilleveggen vært helt kledd med papp. Dette har nok blitt gjort innvendig da det har vært vondt å kle veggen utvendig som har blitt ujevn p.g.a. stendere etc.

Oppholdsrommet i hytta er ca 3 m langt, og selvsagt i full bredde.

På golvet inne i hytta ligger store deler av materialer som har falt ned. Det er kledningsbord, panel, dør etc. Blant delene ligger en kraftig planke med en skyveluke i. I taket på den delen som vender ned mot sjøen er det et firkantet hull i taket. Under dette har tydeligvis denne planken med skyveluken sittet. Det virker litt merkelig at man ikke bare har laget en skyveluke mot takbordene, men det har gjerne sin praktiske forklaring. Per Johnson forteller etter å ha lest igjennom sine dagboknotater fra 1969/70 at han laget en skyveluke i taket for å bli kvitt fuktighet i hytta (personlig meddelt 2011).

Golvet i oppholdsrommet ser ut til å ha blitt hevet etter at hytta ble bygd. Det er kun mot den nordlige veggen vi kan se under golvet, men der ligger det et lavere golv med en kraftig rundstokk ovenpå. Ovenpå rundstokken ligger et nytt lag med golvbord på tvers av hyttas lengderetning.

Teknisk stand

Hytta er i forfall, og både deler av vegger og tak mangler.

Yttervegger

Ytterveggene er satt opp av stående bord. Utenpå

kledningen er det rester av papp. I og med at det manglet bord i kledningen allerede i 1964 spikret Per Johnson en stor dobbel finérplate, han hadde funnet i fjæra, over et av hullene. Finérplaten ble flere år seinere hentet av flymuseet i Bodø da det var snakk om at platen kunne stamme fra Latham-flyet som Roald Amundsen omkom i på søk etter Umberto Nobile. Hvorvidt platen stammer fra dette flyet, eller fra et annet fly har ikke blitt oppklart, men delen havnet på fly- og ballongmuseet til italieneren Stefano Pol i Longyearbyen.

Innervegger

De fire veggene i hytta er helt forskjellige fra hverandre. Som nevnt har sørveggen, dvs skilleveggen, vært kledd med papp. Skilleveggen er laget av tykke faspanelsbord, hvor det er fas på både innside og utside. Østveggen, altså mot sjøen har vært kledd med huntonittplater med glava isolasjonsmatter mellom kledning og huntonitt. Nordveggen er fortsatt kledd

med perlestaffpanel hvor to og to bord er frest ut av samme brede bord, dvs såkalt trønderpanel. Den siste veggen har vært kledd med glattkantede pløyde bord.

DSC 0448: sammenfelling av takbjelker i fasade A

Døra er laget av pløyde glattkantede bord, hvor det er spikret labanker og skråband på innsida av døra. Slik hytta står i dag er det kun mulig å se at det har vært ett vindu i hytta. Dette vinduet er på veggen som ligger mot sjøen, og det står rester av plexiglass igjen utenfor åpningen. Plexiglasset er skrudd på utsiden av kledningen, og vinduet har ingen ramme. Hvordan det har sett ut tidligere vet vi ikke.

Taket

Taket innvendig i hytta er ikke kledd, men det sitter rekker med pappspiker med smårester av papp (kanskje huntonitt) både under møneås og på lektene.

DSC 0463: Hytten innvendig, sett mot fasade A

Innredning

Inne i hytta er det et sådant kaos at det ikke er godt å skille delene fra hverandre. Det vi kunne se med sikkerhet er at det i det sørøstlige hjørne av oppholdsrommet står det et bord satt sammen av 3 stk 70 mm tykke planker. Bordet har en høyde på 780 mm, en bredde på 460 mm og en lengde på 770 mm. På den andre siden av døra står en vedovn med 2 plater. Hvor gammel ovnen er vet vi ikke, men det ligger nok en ovn utenfor hytta.

Midt i rommet, over døra, i oppholdsrommet finnes det en krybbe i tre spikret til veggen. I haugen på golvet ligger en halvrund stokk som passer i krybben, og den er akkurat lang nok til å gå fra vegg til vegg i

lengderetning av hytta. Denne har gjerne vært til å henge klær etc over, men det vet vi ikke sikkert.

Materialliste:

Glattkantet panel på nordlige vegg i oppholdsrom	12 x 115 mm (+ fjær)
Golvbord vedlager	21 x 80 mm (+ fjær)
kledning	
Møneås	50 x 90 mm
Skillevegg	28 x 89 (+ fjær) faspanel.
Sperrer	55 x 105 mm
Stendere	55 x 130 mm
takbord	
Toppramme	55 x 105 mm
Trønderpanel	16 mm x dbl 75 mm perlestaffbord (+ fjær).

Bilderliste Mureflaten

- DSC 0413 sørfasaden
- DSC 0414 fasade hjørnet A/D
- DSC 0415 fasade A, vestfasaden
- DSC 0418 fasade C som vender mot øst
- DSC 0419 hjørnet D/C med fjell i bakgrunnen
- DSC 0420 bordplaten ved fasade C, hyttens stue
- DSC 0421 taket med skilleveggen til forrommet, sett fra fasade C
- DSC 0422 bordplaten – synlig er vindusåpningen i fasade D
- DSC 0423 fasade D med isolering innvendig
- DSC 0424 stablet ved i forrommet ved fasade B
- DSC 0425 Morten Hesthammer tar mål ved B-fasaden
- DSC 0426 inngangen med en stor stokk som stikker ut fra taket
- DSC 0427 ovsrester
- DSC 0428 rester av papp utvendig

- DSC 0429 taket over fasade D
- DSC 0430 vindusåpning i fasade D
- DSC 0431 bord mangler under vinduet i fasade D
- DSC 0432 hjørnet C/B sett fra avstanden
- DSC 0433 hjørnet C/B
- DSC 0434 fasade B med gjennomføring for ovn i taket
- DSC 0435 høykantbilde av fasade B
- DSC 0437 fasadehjørnet B/A
- DSC 0440 A-fasade
- DSC 0442 fasadehjørnet A/D
- DSC 0445 mange panelbord i fasaden mangler (D)
- DSC 0447 rester av trevirke i forrommet
- DSC 0448 sammenføringen av takbjelker i fasade A
- DSC 0449 inn- of utvendig kledning i gavli i A-fasaden
- DSC 0452 dørkarmen i hytten, sett fra stuen
- DSC 0453 dørterskelen er høy
- DSC 0454 hyttens ovn ved B-fasaden
- DSC 0455 manglende panelbord viser hyttens fundamentkonstruksjon
- DSC 0456 som bildet før, sett fra mer avstand
- DSC 0457 sammenføringen av fundamentbjelker i hjørnet C/B
- DSC 0458 som bildet før
- DSC 0460 en del stokker utvendig av fasade D
- DSC 0461 ovn med en asbestplate som brannbeskyttelse ved siden av
- DSC 0462 som bildet før
- DSC 0463 taket i stuen er forsynt med en luftingsåpning i mønet
- DSC 0464 labanksdøren i hytten
- DSC 0465 gjennomføringen av ovn i taket, sett fra innsiden
- DSC 0466 innvendig panel i hjørnet B/C
- DSC 0467 takbjelker er felt sammen
- DSC 0468 luftingsåpning i taket
- DSC 0469 luken som stenger luftingsåpning
- DSC 0470 som bildet før, her er luken åpnet
- DSC 0471 grove spikerslag innvendig i hytten
- DSC 0473 rester av plexiglass i vinduet fasade D
- DSC 0474 hvorfor trestammen står oppreist i hytten er uklart for oss
- DSC 0475 hytten i landskap med østfasaden som er synlig
- DSC 0477 stenderverkkonstruksjonen er synlig

- DSC 0478 bunnsviller er felt inn i hverandre
- DSC 0479 bunnsvillen i fasade B stikker langt ut over hytten – her svillen i A-fasaden Innfelt
- DSC 0481 B-fasadens del ved forrommet mangler komplett
- DSC 0483 rester av et hengsel i skinn
- DSC 0484 fellinger i toppsvillen i begge faser av forrommet
- DSC 0485 stokken som stikker ut gjennom taket – fellingen er synlig rett på siden av skilleveggen til forrommet er lappet sammen – sett fra hyttens varme del
- DSC 0486 bor som redskap bruktes å tape ut trevirke i luftingslukens bjelke
- DSC 0487 et slags gulv utvendig ved A-fasaden

Bilder i leserekkefølge: DSC 0442 (fasadehjørnet A/D); DSC 0440—A-fasaden; DSC 0447—rast vegg i inngangen ved fasade D; DSC0459—inngangsdøren—man ser godt hyttens underfundament; DSC 0450 detalj av mønen over fasade A; DSC 0472—hytten enkelte innredning og DSC 0482—den enkelte konstruksjon mellom vegg og vinduet

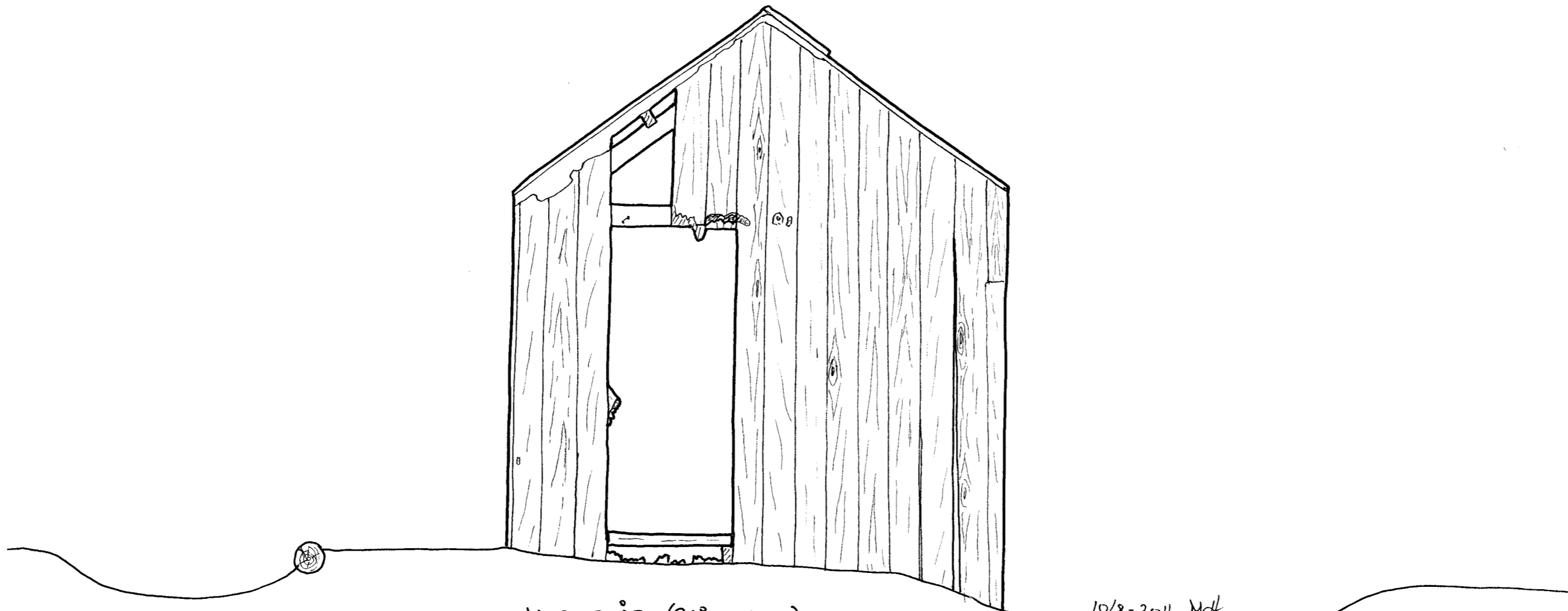

MUREFLATEN,
FASAD D, mot sjöen

M 1:20

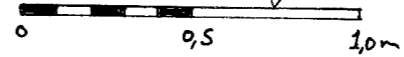
10/08/11 JS

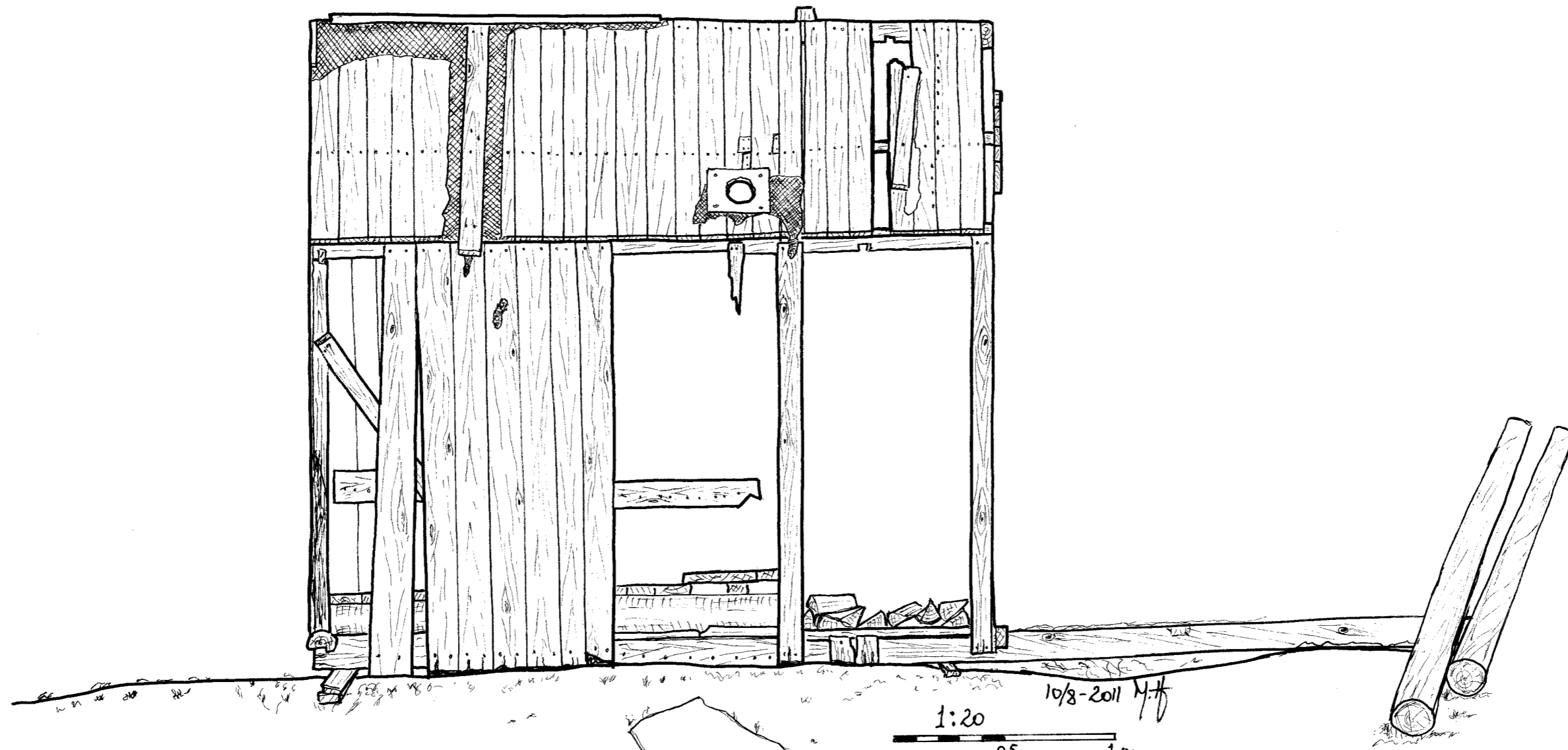
MUREFLÄTO (Bläsebelgen)

FASADE ØST

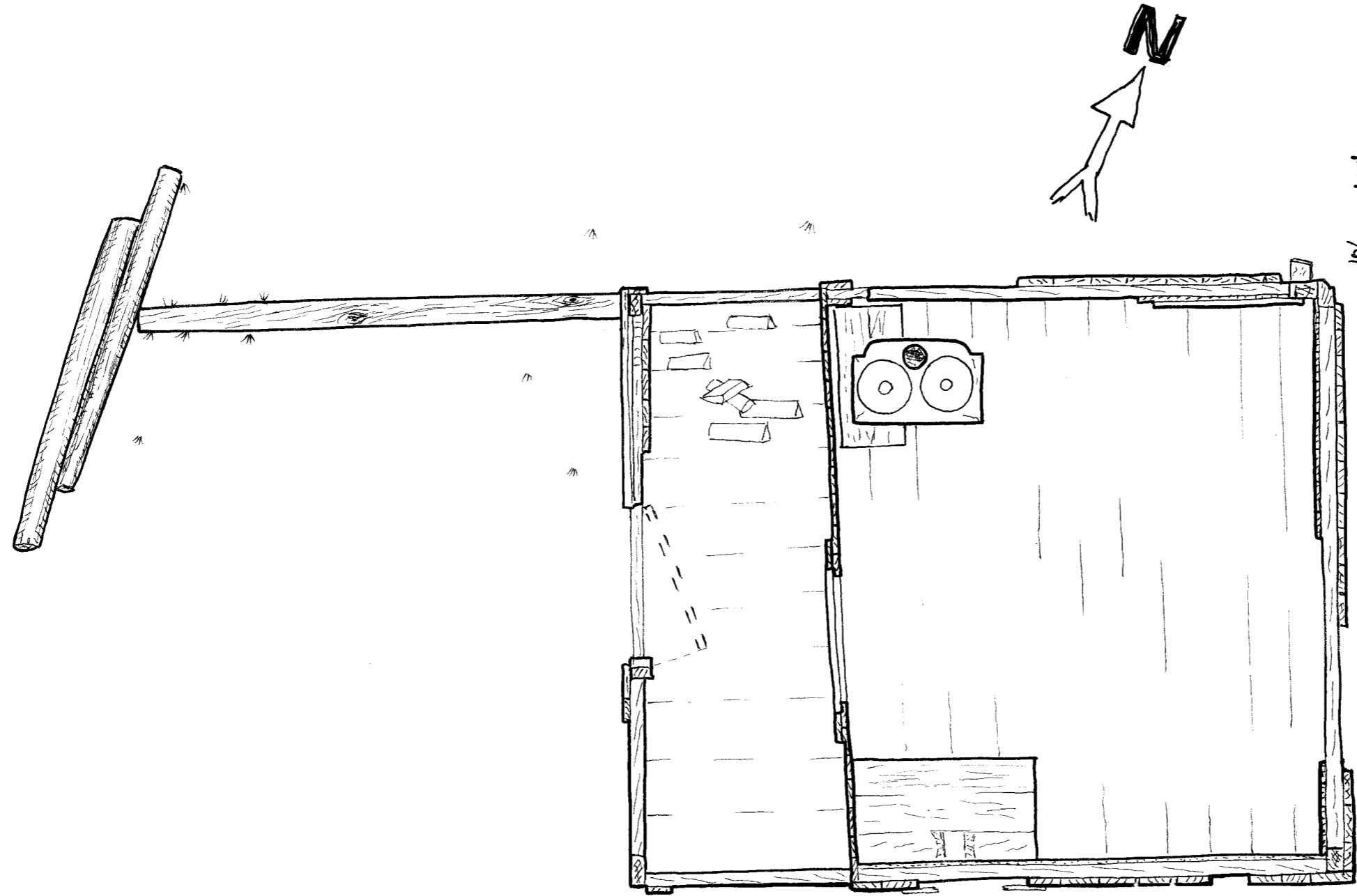
10/8-2011 Mgf

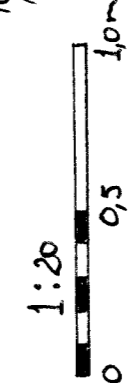
1:20

MUREFLÄTO

10/8-2011 MJK

MUREFLÄTÖ

Tegnet utan "meterislot" inne i hyttan.

Negerdalen

N77° 18,893', E022° 36,498'

Oppmålt 14.08. 2011

Negerdalen i 1968-1969; foto Norsk Polarinstitut

Historikk

Negerdalen bistasjon skal være bygd av Rudi og hans menn samtidig som hovedstasjonen ble bygd på Andréetangen. Odd Lønø og Per Johnson brukte hytta som bistasjon i 1964/65, og i 1992 skriver Odd Lønø at hytta har falt helt sammen.

Negerdalen (billedato ukjent) Kilde: Oddleif Moen

Våre forhold

Dagen vi var ved bistasjonen i Negerdalen bodde vi på hovedstasjonen på Andréetangen. Det er en spasertur langs fjæra på omkring 11 km, og da fjellet løper mer eller mindre ned i sjøen på veien er terrenget til dels ulendt. Dette fordi det stadig raser ut steinmasser når det kommer mye vann som nedbør eller ved snøsmelting at det renner små elver ned fra fjellet. Det gjør at landet blir både furet og værbitt, og vanskelig å gå i.

Plassering

Hyttruinen ligger oppe i skråningen på sørsiden av Negerdalen inn mot Tjuvfjorden. Her er det mye fuktighet i grunnen, og dreneringen under hytta ser ikke ut til å ha vært den beste. Hytta ligger nå helt flat, som Odd Lønø skriver, og mange av delene er overgrodd med mose slik at de nesten går i ett med terrenget omkring.

Generell beskrivelse

Hytta har vært ca 3 meter bred og 4,5 meter lang. Den var todelt med et ytterrom og et oppholdsrom. Lengden på disse er omtrent 2,5 og 2 meter, det kunne vi lese ut av ramma som er halvveis nede i grunnen og i svært dårlig forfatning. Golvbordene som ligger ovenpå ramma i oppholdsrommet er 40 mm tykke og går i hyttas lengderetning.

Hytta er en ruin, hvor vi ikke tok så mange mål eller detaljer. Vi kunne dog se at hytta har hatt saltak, og at den har hatt et vindu mot fjorden, dvs nordvest. Saltaket er bygd opp på same vis som flere andre hytter vi har målt opp; taksperrere er trukket noe inn fra kanten av hytta, og ligger således ovenpå den delen av grimen som oppfattes som hanebjelken. I kledningsbordene i enden av hytta kan vi se at det har vært både møneås og lekter.

Kledningen har vært stående på hytta, men i dag står

det bare noen avbrukne stumper igjen i jorda inntil golvramma.

Negerdalen med Knut Bjåen foran hytten (vinteren 1947-1948). I 1992 falt hytten ned. Bildekilde: Polarboken (2009-2010: 106)

Bilderliste Negerdalen

- DSC 0617 del an fasaden som er inngrodd i bakken
- DSC 0618 en gavl med takbjelker og rester av kledningen
- DSC 0619 vinduet med en kombinasjon av stående og liggende panel
- DSC 0620 vinduet med en kombinasjon av stående og liggende panel
- DSC 0621 en raste fasade av stående panel
- DSC 0622 ruinen sett i nordlig retning
- DSC 0623 ruinen sett i nordlig retning med gavl i forgrunn
- DSC 0624 sammenføring av takbjelker
- DSC 0625 rester av en primus kokeapparat
- DSC 0626 vinduet, sett i vestlig retning
- DSC 0627 rester av stående fasadekledning i bakken
- DSC 0628 oversikt over ruinen
- DSC 0629 to panelbord på bakken
- DSC 0630 jernrester på bakken mellom bunnsviller
- DSC 0632 rester av jernovn på bakken
- DSC 0633 ruinen sett fra vest
- DSC 0635 bords til fasade eller tak
- DSC 0636 ruinen sett i nordlig retning
- DSC 0637 bunnsviller ved et hjørne med rester av stående panelbord
- DSC 0638 papprester som er spikret på et tak- eller fasadebord
- DSC 0639 huggemerker på dørsville
- DSC 0640 rester av stenderkonstruksjonen eller takbjelken
- DSC 0641 bruken er ukjent
- DSC 0642 dør
- DSC 0643 toppsville, takbjelke og kledningsbord av en gavl
- DSC 0644 ruinen sett i nordlig retning
- DSC 0647 innfellingen, antagelig takbjelken som ligger på toppsville
- DSC 0649 råtnet trevirke, her rester av golvbordene

Bilder i leserekkefølge:
Odd Lønø foran hytten (bildekilde Oddleif Moen)
DSC 0622,
DSC 0636, DSC 0637 og DSC 0643,
DSC 0644, DSC 0647 og DSC 0649

Andréetangen (Hvalrossanden)

N77° 23,275', E022° 34,508'

Oppmålt 13. og 15. august 2011

Andréetangen med båten i forgrunnen; Foto: Norsk Polarinstitut

Andréetangen

1946/47 Sigmund Snarby, Henry Rudi, Kristoffer Jacobsen, og Thorleif Kristensen setter opp hytta.

1947/48 Henry Rudi og Leif Johansen driver fangst herifra.

1950/51 Odd og Thor Lønø driver fangst herifra

1954/55 Odd og Thor Lønø driver fangst herifra

1964/65 Odd Lønø og Per Johnsen driver fangst herifra.

1968/69 Thor S. Larsen, Nils Are Øritsland, m.fl. driver bjørnetelling

1969/70 Per Johnson driver fangst herifra.

(Rossnes 1993;165)

Hytten i vinterekspedisjon 1968-1969 som "Permafrostcity"; Foto Norsk Polarinstitutt

Historikk

Hytta på HST Andréetangen er bygd av Henry Rudi sitt fangstlag i juli/august 1946. Det var Sigmund Snarby som betalte for materialene til både Andréetangen og bistasjonen i Negerdalen. Hovedhytta skal ifølge Ulf S Snarby (Sigmunds sønn) ha blitt prefabrikert på brygga i Tromsdalen før den ble pakket sammen og fraktet opp med Sigmund Snarby sitt fartøy "Bøtind", ført av Martin Snarby (Ulf Snarby sine notater i dagboka på Andréetangen, 2009). Fangstlaget på 4 mann delte

seg i 2, hvor det ene laget hadde en sørlig sløyfe, og det andre laget en nordlig sløyfe. HST Andréetangen var basen for alle 4 (Ulf Snarby, personlig meddelt). Fangstlaget var betalt av staten for å utrydde russiske hundeflokker som skulle herje i området, men det ble aldri rapportert om hunder som ble skutt eller sett i området (polarhistorie.no). Derimot gjorde laget en brukbar isbjørnfangst.

Hovedhytta er bygd med saltak, og med et tilbygg i hver ende. Begge tilbyggene har pulttak. Fotografier tatt av Knut Bjåen i 1947 viser at den var slik allerede fra starten av.

Odd Lønø og hans bror Thor overvintret på Andréetangen to ganger på 1950-tallet, og det gikk 10 år før Odd Lønø kom tilbake, denne gang sammen med Per Johnson. Hytta hadde ikke vært i bruk i de mellomliggende årene, og Johnson forteller at alle vinduene var slått ut av isbjørn da de kom høsten 1964. Inne i hytta lå det et lag med is på gulvet som var mellom ½ og 1 hel meter tykt. Det var så stusselig å komme til slike forhold at en av mannskapet fra frakteskuta heiv på land noen spann med gråmaling for å sette litt farge på tilværelsen innvendig. De første dagene det året gikk med til å hakke is og sette hytta i stand. Det var rett og slett trasig forteller Per (personlig meddelt 2011).

I 1968/69 hadde Thor S. Larsen med flere Andréetangen som hovedstasjon da de drev bjørnetelling og registrering i området. I den perioden hadde de med seg en stor ekstra "konteiner" som både fungerte som laboratorium og som oppholdsrom. I tillegg bygde de et lite rødt tilbygg på hyttas proviantrom i retning mot sjøen. Dette tilbygget ble fjernet ved istandsetting i juli 1985, og døra i veggen fjernet og kledd igjen. I samme periode ble det skiftet ovn, lagt ny papp på hytta, skiftet vinduer med karmen og kledd på nytt i den nordre delen av hytta (dagboknotater av Turid Holmen og Paul Valvik).

I 1969/70 overvintret Per Johnson på Andréetangen igjen, og han forteller at hytta ikke var like trivelig som tidligere etter at Larsen & Co hadde gjort en del forandringer på hytta for å gjøre den hensiktsmessig for deres bruk. Veggen mellom hovedhytta og proviantrommet var åpnet slik at oppholdsrommet var

blitt større. Tilbygget ut mot sjøen brukte Per som verksted, noe som selvsagt kom godt med for en som måtte klare å reparere alt selv. I et kreativt øyeblikk tegnet Johnson en isbjørn på innsiden av hoveddøra, og

den pryder fortsatt døra nå som den røde malingen døra har blitt malt med i seinere tid har flasset av.

Per Johnson i verkstedet ved Andréetangen; privat bilde Per Johnson

I dagboknotatene for hytta kan leses at isbjørn har vært inne i tilbygget og spredt isolasjonsmateriale (Gustav Rossnes & Co 1987), og igjen i 1988 (Endre Persen og Halvard Tømte). Uthuset blir året etter beskrevet som topp, og i 1992 som helt fantastisk av de to sistnevnte. Så bærer det nedad igjen og hytta blir rå. Nils Are Øritsland, som var med på Larsen sitt lag i 1968/69 skriver i hyttas dagbok i 1996:

"Taket i sovebislaget er pill råttent. Veggene til bislaget som vi fjernet for overvintringen 1968/69 bør settes på plass igjen hvis hytta skal få tilbake fangstmannspreget fra Odd Lønø sin tid. Den harde huntonitten og bakenforliggende isolasjon bør fjernes, og erstattes med panel. Vi satte opp disse platene for én

1968, bør tas vekk. Vi hadde behov for den plassen som samtlager(?) og barnekammer for hvalpene. Vi var 4 karer på isbjørnforskning og hadde et lemmehus ved siden av. Hytta er høvelig for 2 fangstfolk. 2 køyer i det sentrale rommet. Flytt ny ovn inn på plass i rommet igjen. Steng av bislaget igjen. Bruk solide bord. Da blir hytta slik den var før 1968, og "historisk riktig".

Etter 1996 har hytta blitt reparert når skader har oppstått, og det har etter dagboknotatene stort sett vært i taket, noe som har ført til at den i perioder er svært fuktig og har fått soppskader. Ved vårt opphold i 2011 var hytta ganske bra, da det nå er satt inn lufteventiler i hovedhus og sovebislag.

Brødrene Bjåener på besøk hos fangstmannen Rudi på Andrétangen 1947-1948. Foto: Svalbard Museum

Våre forhold

Vi oppholdt oss på Andrétangen i 5 dager og hadde således god anledning til å studere både detaljer og hytta generelt. Været var fint, og vinden rolig.

Plassering

Hytta ligger omkring 40 meter fra sjøen på en flat halvøy. Hytta ligger parallelt med sjøkanten slik at husets lengderetning er sørøst - nordvest. 40 meter mot vestsørvest ligger et lite grunt ferskvann, hvor det vadet fugler. Bakom vannet ligger en liten fjellkam, som

strekker seg fra ytterst på halvøya og et stykke innover. Mot nordnordøst forsetter sletta innover Edgeøya til den blir brutt av elver som skjærer igjennom landskapet. Ellers er det hav i de andre retningene, om ikke så helt tett på.

Hytta ligger ikke spesielt oppbygd i terrenget slik vi har sett en del andre hytter gjøre, men allikevel nok til at det blir drenert rundt hytta. Fra den nordøstre vegen og mot ferskvannet er det gravd en kanal. Hvilken hensikt kanalen har vet vi ikke.

Generell beskrivelse

Hytta på Andrétangen består av 3 deler. Hovedhuset, som er bygd med saltak, ligger som en kjerne i midten. Til hver ende av huset er huset bygd på med pulttak som skråer ut i lengderetningen av hytta. I fasaden som vender ned mot sjøen er det 2 dører i tilbygget mot sørøst. Døra tett inntil hovedhytta fører inn i en gang, før en ny dør går inn i hovedhytta. Hele veggen til hovedhytta har vært kledd med papp i gangen. Det er i dette rommet Øritsland skriver at de satte opp skillevegger; og en av skilleveggene står fortsatt, mens de andre er fjernet. Skilleveggen virker ganske malplassert slik den står nå.

I forlengelse av gangen fortsetter pulttaket videre i lengderetningen, slik at høyden på det laveste blir rimelig lav. Foto fra 1947 viser at dette taket har blitt bygd samtidig med resten av hytta fra begynnelsen av. Den laveste delen ble brukt som hundehus, i alle fall av Johnson og Lønø, (Johnson personlig meddelt). Hundehuset hadde da en egen utgangsdør, men den er nå pappet igjen og avstengt. Det har vært en vegg av 1" tykke bord mellom hundehuset og gangen, men i dag er det bare rester igjen av skilleveggen da råtesopp og isbjørn har tatt hånd om det meste. I og med at taket har blitt reparert, er dette området nå tørt.

Selve hovedhytta er i underkant av 3 m lang og 2,7 meter bred. Døra slår inn i rommet og man får et spisebord til venstre. At bordet har tilhørt hytta siden Larsen & Co's overvintring kan diverse fotografier bekrefte. Bordet står midt under vinduet på langveggen mot sjøen. Til høyre, og bakom døra står en vedovn.

Dette er ikke en gammel ovn, og den hadde nok ikke fangstmennene vært fornøyd med. Det er en enkel vedovn, men med begrensede koke og bakemuligheter. I forlengelse av ovnen er det en kjøkkenbenk. Dette er en gammel teakdør som er lagt ovenpå lister som er festet til veggene, og et par rustikke bordbein av tre. På skilleveggen ved siden av kjøkkenbenken, mot sovebislaget, er det 3 hyller over hverandre. Hyllene vil være til kjøkkensaker.

Henry Rudi foran hytten 1947-1949. Foto: Svalbard Museum

Som Øritsland beskriver i dagboknotatene er veggen ved benk og ovn kledd med huntonitt. Platene har vært malt brune fra begynnelsen av, og seinere med grått. Malingslagene flasser, og skitt og mugg gjør at "kjøkkenet" pr i dag ikke er et innbydende sted å lage mat.

Taket er kledd med faspanel, slik at det er et loft over oss. På loftet er det tørt og greit, men råteskader i taket viser at det ikke alltid har vært tett tak.

Retten i mot oss når vi kommer inn i hovedhytta ser vi rett inn i sovebislaget. Dette er et tilbygg med pulttak. Her bærer taket preg av vannskader, og av å være svekket. For å støtte opp taket er det lagt inn et par nye bjelker, som blir holdt oppe av rafter, antageligvis drivtømmer.

Å kalle bislaget for sovebislag er naturlig da det kun finnes senger her, nemlig 3 stykker som følger veggene rundt. I 1964/65 var det en hel vegg imellom "sovebislaget" og oppholdsrommet, for det var kun oppholdsrommet som ble oppvarmet. Den delen som vi nå kaller for sovebislag hadde en egen inngang, på samme vegg som de andre dørene står i, og rommet ble brukt til å ha tørrproviant i. I 1964/65 var det mange hyller her for å kunne lagre provianten fornuftig. Larsen & Co fjernet vegg og proviantrommet ble således en del av oppholdsrommet (Johnson, personlig meddelt).

Yttervegger

Ytterveggene er helt dekket av papp, så verken tilstand eller dimensjoner er mulig å se med unntak av i gangen og i vedskjulet.

Dører og vinduer

Det er pr 2011 én utgangsdør i hytta på Andréeetangen. Den står midt på langveggen som vender mot sjøen. Fra utsiden kan vi se at døra har en skyteluke, men fra innsiden er luka kledd igjen med papp. Selve luka mangler, og pappen ligger mellom bordene i døra og labankene. Døra inn til vedskjulet på den samme vegg er nå kledd igjen, og pappet over. I en periode etter 1968 sto det et lite rødt tilbygg inntil sovebislaget. Som beskrevet tidligere ble var det en egen inngangsdør inn til dette rommet helt fram til 1985 da tilbygget ble revet og døra tettet igjen.

På samme langvegg som utgangsdøra er det et vindu, som er plassert midt i oppholdsrommet. Vinduet er 2 fags. Før 1985 var hvert fag delt inn med en loddrett sprosse, slik at det ble fire vinduer. Det gamle listverket utvendig var også mye bredere enn i 2011.

På kortveggen mot nord er det et vindu midt i sovebislaget. I samme rom er det også et vindu på langveggen, og også et vindu vis á vis det nevnte kjøkkenvinduet.

Innredning

I sovebislaget finnes det køyebrisker langs tre vegger. Ellers er det ingen annen innredning her. Oppholdsrommet er innredet som et kjøkken, hvor det i

grunnen ikke er annet enn et spisebord, en kjøkkenbenk, noen åpne hyller og en vedovn. Pr 1964 var det hyller langs veggene i sovebislaget, som da var adskilt fra oppholdsrommet og fungerte som proviantrom. På oppholdsrommets kortvegg (mot proviantrommet) var det en etasjekøye med soveplass for 2 personer.

Materialliste:

Himlingspanel i hovedhytta. Pløyd faspanel	12 x 90 mm (byggemål)
Taksperr og hanebjelker	2" x 6" (50 x 150 mm)
Takbord	30 x 130 mm
Golvbord, pløyd bord	40 x 130 mm & 40 x 65 mm

Andréeetangen i blå lys; Foto: Norsk Polarinstittutt

Bildeliste Andretangen

- DSC 0005 A-fasaden med døren som vender mot strandkanten i nordvestlig retning
- DSC 0006 A-fasaden med døren som vender mot strandkanten i nordvestlig retning, sett fra litt større avstand
- DSC 0007 D-fasade, bislaget med vedlager
- DSC 0008 D-fasaden vender mot sørøst
- DSC 0009 Hjørnet fasade D/C

- DSC 0010 Hjørnet fasade D(C, formatfyllende bilde
- DSC 0012 C-fasade
- DSC 0014 Hjørnet fasade C/B
- DSC 0016 B-fasade
- DSC 0017 fasadehjørnet B/A
- DSC 0018 fasadehjørnet B/A
- DSC 0019 fasade A; inngangsdøren, her ytterdøren
- DSC 0020 ytterdøren, bilde i høykantformat
- DSC 0021 detalj av lås og håndtak ytterdøren
- DSC 0022 ytterdøren er åpnet; synlig er den indre dør
- DSC 0023 ytterdøren er åpnet; synlig er den indre dør, større bildeforamt
- DSC 0024 skyteluken og utvendig lås av den indre dør, sett fra utsiden
- DSC 0025 vindu i A-fasaden med blikkskjold over luftinntaket
- DSC 0026 vindu i A-fasade, hyttens utsikt mot stranden; stuens gode utsiktstvindu
- DSC0027 vindu i B-fasaden med plastikkfolie innvendig
- DSC 0028 den nordlige vindu i C-fasaden ved "soverommet"
- DSC 0029 den nordlige vindu i C-fasaden ved "soverommet"
- DSC 0030 midtvindu i C-fasaden ved dagens "kjøkkenbenk"
- DSC 0031 vinduet mest mot sør i C-fasaden som gir lys i forrommet
- DSC 0032 kvalbein som ligger utenfor C-fasaden
- DSC 0033 C-fasadens del av forrommet, mest mot sør
- DSC 0034 taket med gavil mot sør
- DSC 0035 to stolper er nedgrav noen meter sørøst for hytten
- DSC 0047 avstandsbilde av A-fasaden med båtverket i forgrunnen
- DSC 0055 karikaturtegning i hytten, plassert over stuens gode utsiktstvindu
- DSC 0056 tegning av isbjørn på døren til forrommet; tegningene er synlig i hyttens stue
- DSC 0067 den østlige skillevegg mellom dagens kjøkkenbenk og soverommet
- DSC 0068 det sørøstlige hjørnet av dagens kjøkken med ovn

DSC 0069 kjøkkenvinduet i fasade C, vinduet i midt en av fasaden

DSC 0070 stuehjørnet t.h. av døren i forrommet, dvs. stuens sørvestlige hjørne. Spiker tjener som knagger for ting for oss i dag

DSC 0072 luftinntaket i fasade A; luken er et panel bordstykke med not og fjær

DSC 0073 åpnet luftingsinntak; blikket på utsideren synes

DSC 0074 blikkboks som bestikkholder

DSC 0075 blikkboks som bestikkholder

DSC 0077 gjennomføringen av ovnsrør med taket, som er tilvirket meget grovt

DSC 0078 døren mellom stuen og forrommet, sett fra stuen

DSC 0079 døren mellom stuen og forrommet, sett fra stuen; håndtaket

DSC 0080 dagens ovn, standardmodellen 602

DSC 0081 hyttens stue sett i nordlig retning; Morten Hesthammer ved bordet

DSC 0083 "soverommet" i dagens hytte med utstyret som vi brukte under vår opphold

DSC 0084 skilleveggene til "soverommet" sett i sørlig retning inn mot stuen

DSC 0086 skilleveggene til "soverommet" sett i sørlig retning inn mot stuen

DSC 0087 hyttens "soverom" per i dag

DSC 0088 hyttens soverom per i dag

DSC 0089 kjøkkenbenker per i dag – som dannes av en dør av teak

DSC 0090 som bildet før fotografert i retning sørøst.

DSC 0091 som DSC 0089 og 90; synlig er skilleveggen mot soverommet

DSC 0092 stuens kjøkkenvindu, den i midten av C-fasaden

DSC 0093 luke i himlingen midt i stuen

DSC 0095 stuens gode utsiktsvindu i A-fasaden; bordet er originalt

DSC 0096 stuens gode vindu sett mot sørvest

DSC 0097 stuens gode vindu sett mot nordvest med den halve skillevegg til "soverommet"

DSC 0098 bordet sett mot nordvest

DSC 0099 moderne stoler i den gamle hytte

DSC 0100 gulvet siger med, golvplanker er knekt;

DSC 0101 krakk, kjøkkenbenk og nedsigende stuegulv

DSC 0102 taket over soverommet" innvendig er preget av forråtnelse

DSC 0103 kjøkken og soverommet

DSC 0104 gjennomgang til soverommet

DSC 0105 kjøkkenreoler er satt fast med kraftige metallvinkler

DSC 0106 døren til stuen, sett fra forrommet

DSC 0108 forrommet innvendig; her reolseksjonen til høyre av inngangsdøren

DSC 0109 forrommet, til venstre fra inngangsdøren, sett fra innsiden

DSC 0110 i forrommet; blikket vender mot veggen med ovn rett bak den; veggen kan tas bort, slik at ovn varmer denne delen av forrommet, som for øvrig ikke er avstengt til forrommet ellers

DSC 0111 forrommets vedlager, dvs. hyttens mest sørlige del

DSC 0112 forrommets vedlager, dvs. hyttens mest sørlige del

DSC 0113 Reparasjoner i forrommet som støtter taket

DSC 0114 forrommet sett i sørlige retning

DSC 0115 forrommet sett i sørlige retning

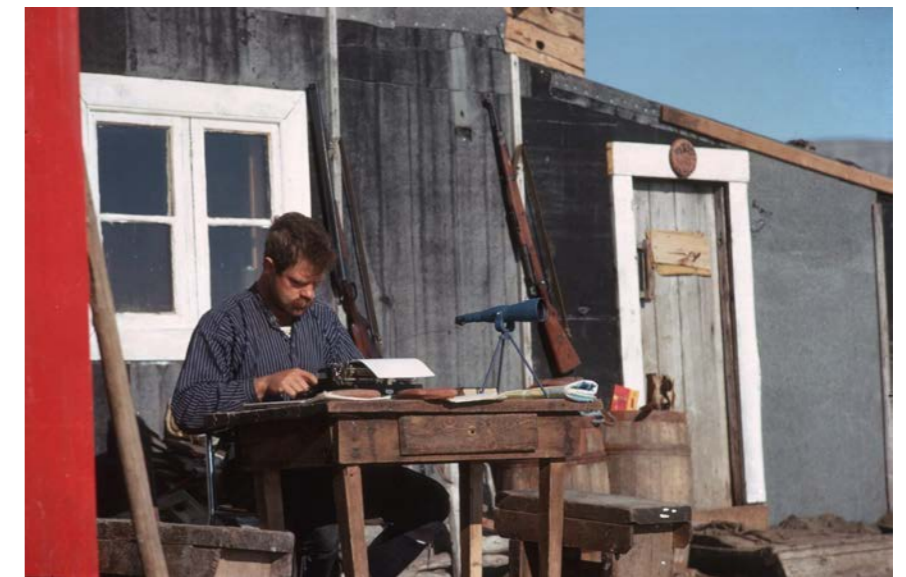
DSC 0116 fra forrommet fotografert i stuen og soverommet

DSC 0117 fra forrommet fotografert i stuen og soverommet

I datafilen "Bildeliste Andréetangen" ligger ved filene "båtvraket ved Andréetangen" og bilder av "Hyttaboken Andréetangen" som gjengir videre informasjon om hytten.

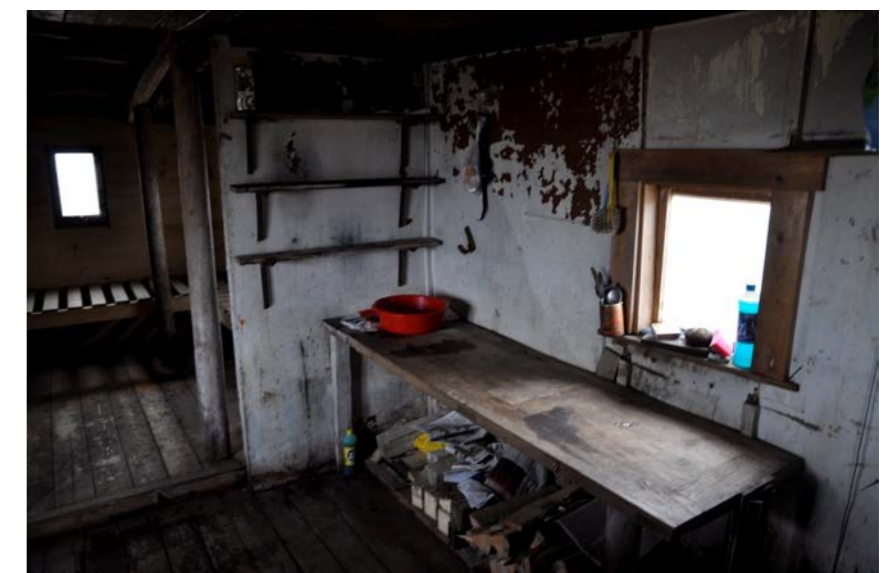
"Permafrostcity" i vinteren 1968-1969; Foto: Norsk Polarinstitutt

Skrivearbeid foran hyttevinduet ved overvintring i 1968-1969. Foto: Norsk Polarinstitutt

Bilder i leserekkefølge:

**Fasade A (privat bilde Jörn Bohlmann) og DSC0005;
DSC 0009, hyttens C-fasade; DSC 0034—taket og DSC
0019 inngangsdøren;
DSC 0087—soverom; DSC 0097—spisebordet og DSC
0091 hytten kjøkkenbenk**

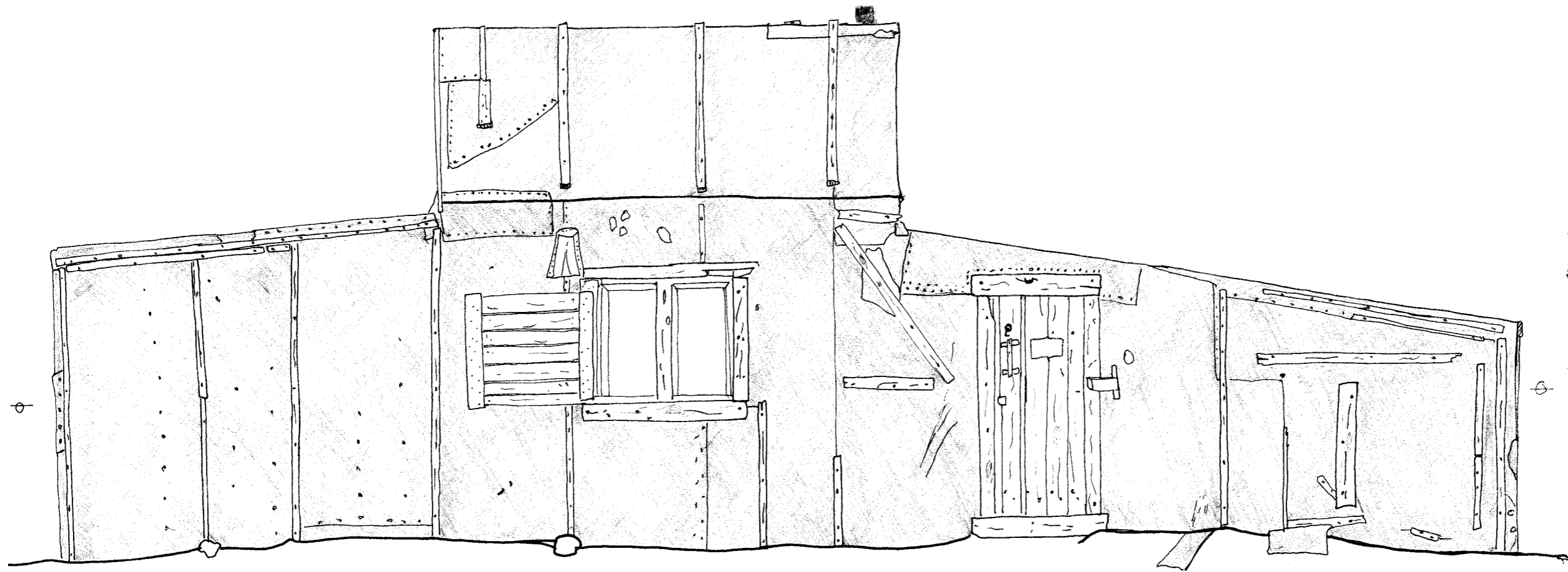
Bilder i leserekkefølgen:

DSC0003— vrakets hekk; DSC 0036—hekken og baugen

DSC 0039—baugseksjonen innvendig; DSC 0041—propeller som blink;

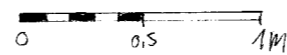
DSC 0123—hekken DSC 043 hekk; DSC 0125—baugen og DSC 0127—jernbeslaget med fortøyningsring på utsiden av framstevn

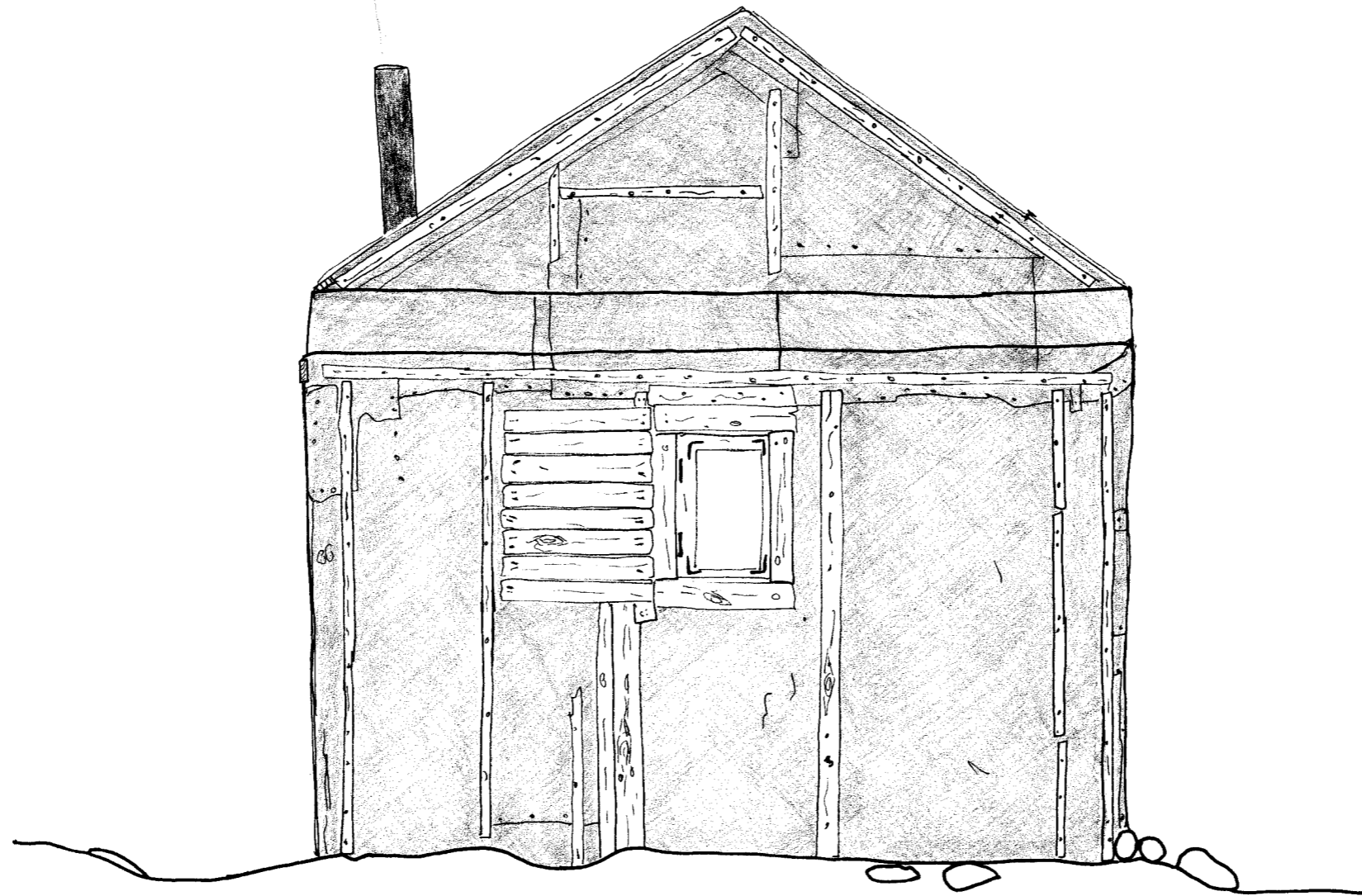

ANDRÉTANGEN

FASADE A. SØRVEST, M 1:25

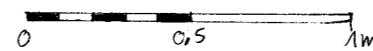

13/08/11 *B*

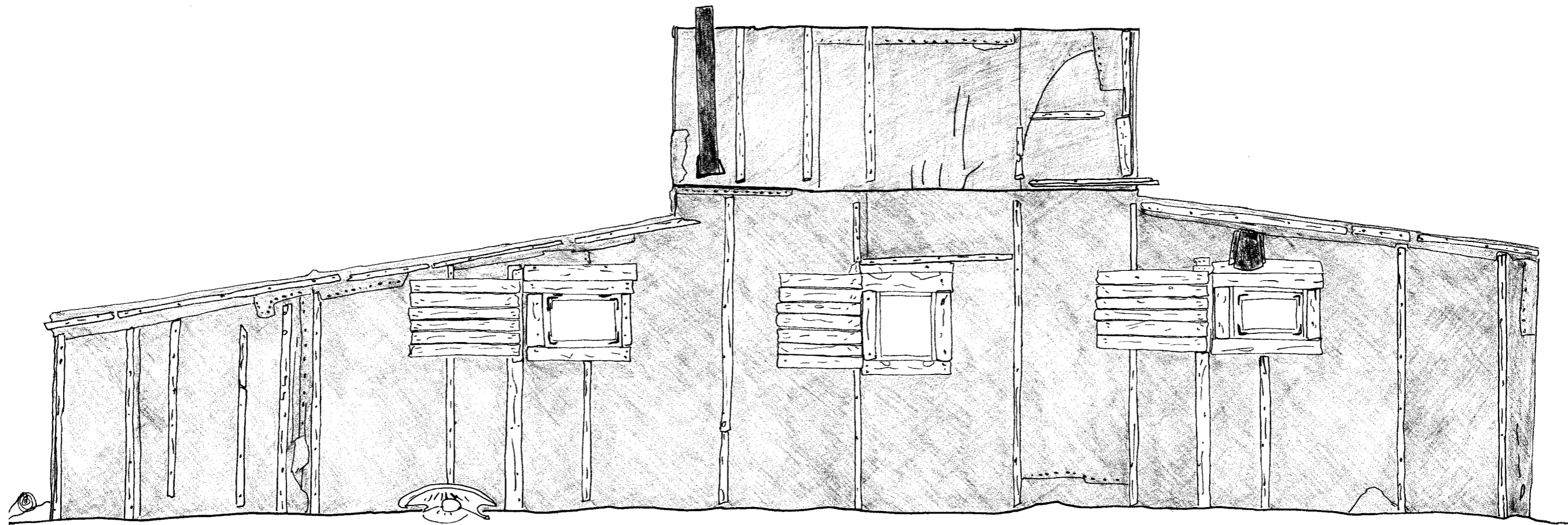

Andričauja,
B-fasada, vordvest-ovodt

1:20

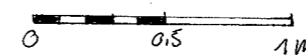

13/08/11 B

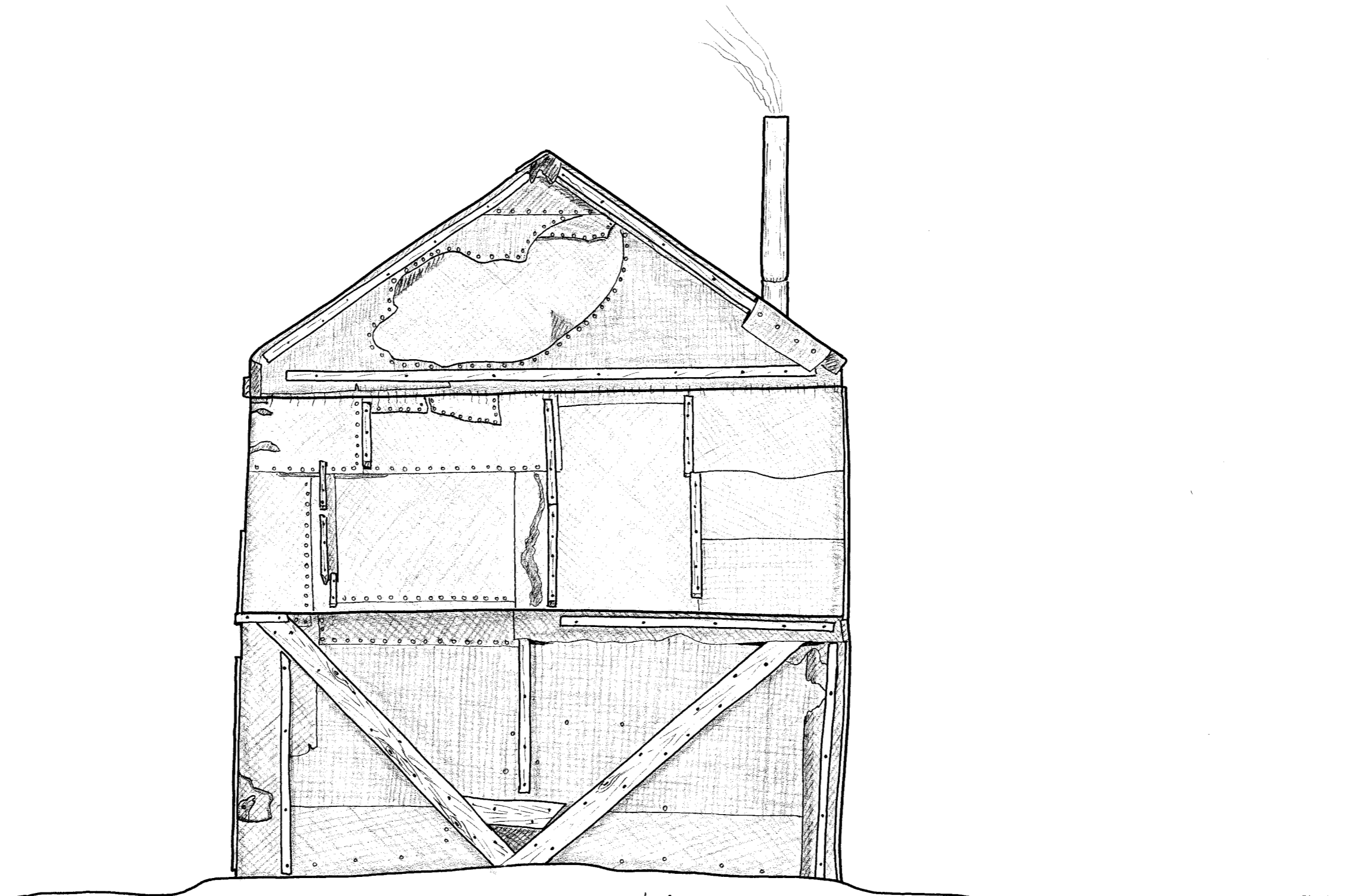

ANDRÉTANGEN, FASADE C,

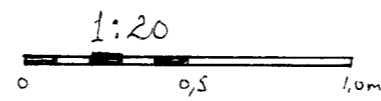
17 1:25

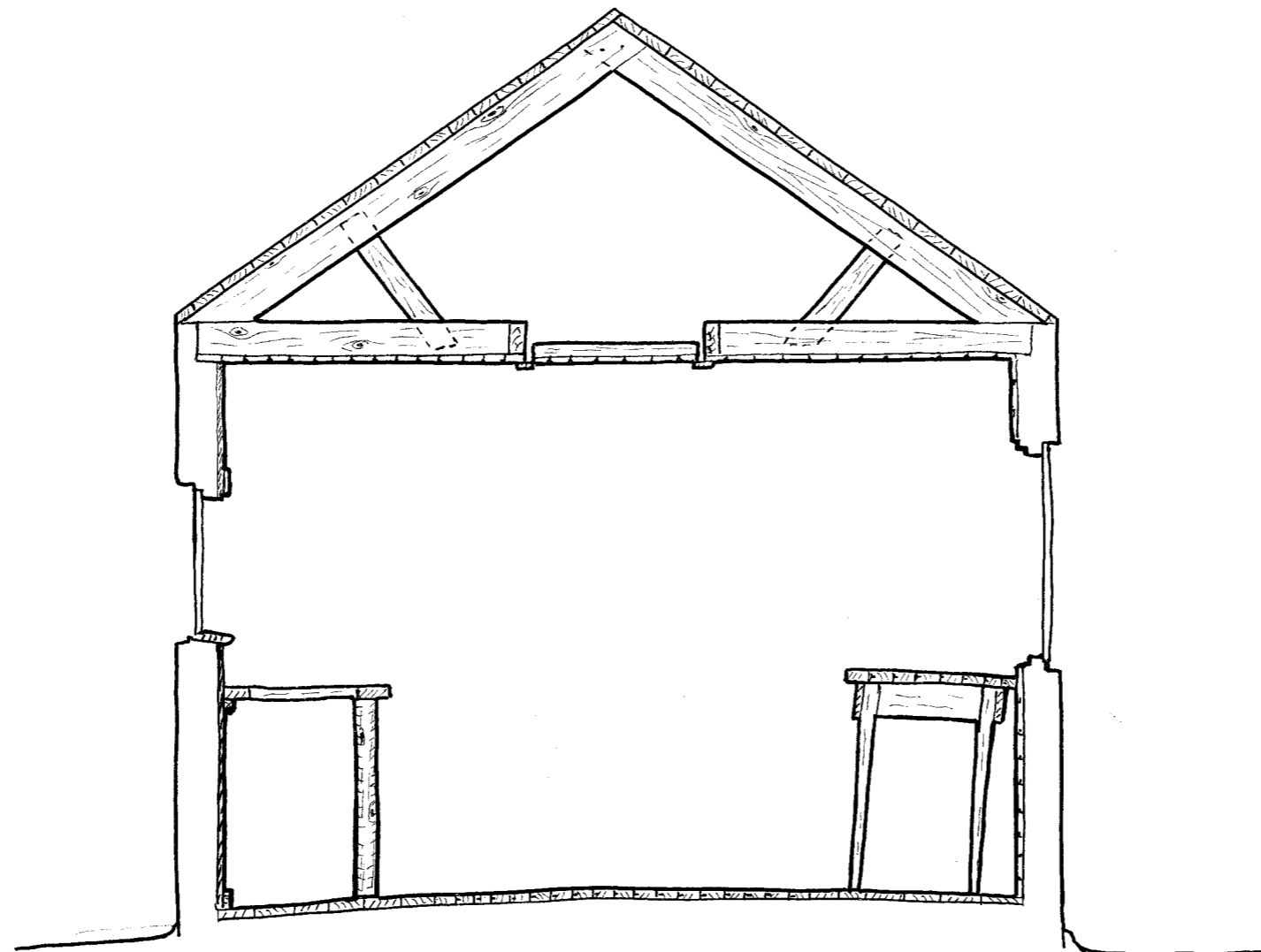
15/08/11 J

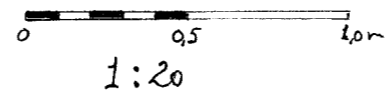
ANDRÉETANGEN
FASADE D

15/8-2011 H.H.

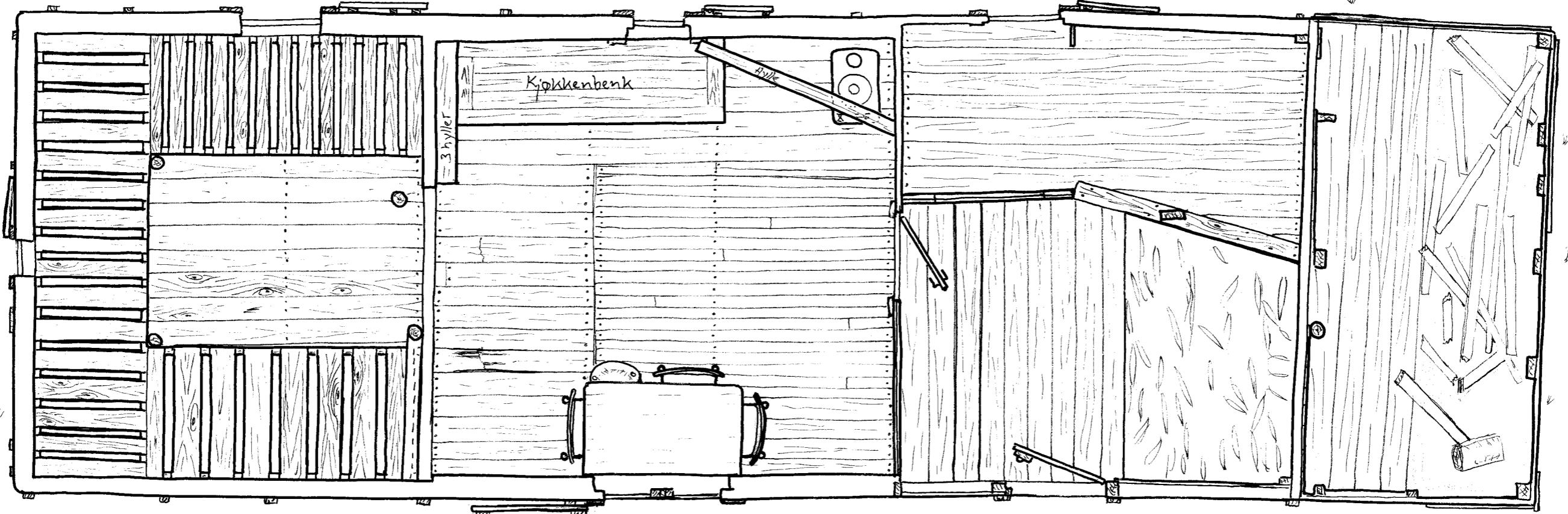
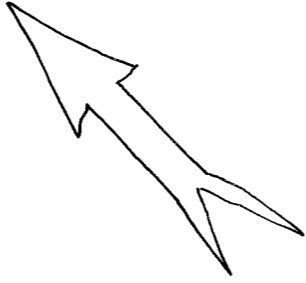

ANDRÆETANGEN
SNITT I BODEL AV HYTTA
SETT MOT NØ

13/8-2011 M.H.

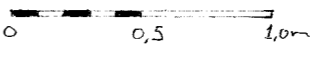
N

3 hyller

Kjøkkenbenk

ANDRÉETANGEN

1:25

13/8-2011 Mf

Litteraturliste:

Bohlmann, J. & Fink, J. (2009): *Dokumentasjon av Fangsthytter på Svalbard—i fangstfelt 23 (Magdalenefjord) og fangstfelt 24 (Fathuken)*; Longyearbyen, Sysselmannen på Svalbard, Miljøvernnavdeling

Bohlmann, J. & Fink, J. (2010): *Dokumentasjon av Fangsthytter på Svalbard—i fangstfelt 4—Calypsofeltet*; Longyearbyen, Sysselmannen på Svalbard, Miljøvernnavdeling

Jacobsen, B. (1983): *Halvmåneøya*: en fangstberetning fra Svalbard, Oslo, Tiden

Hovelsrud (2008): *Isbjørnliv*; Oslo, Orion,

Kulturminneplan for Svalbard; 2000-2010; Longyearbyen, Sysselmannen på Svalbard, rapportserie 2/2000

Magnussen, K. og Lowzow, I. (1977): *Hus—Studiehefte Nr 2*, Institutt for Folkegransking, Universitet Oslo

Moberg, Arvid (1960): *Svalbards sønner*, J.W. Eides forlag, Bergen

Oxaas, A. (1955): *Svalbard var min verden*; Oslo Aschehoug & Co.

Planke, T. Wammen, M.: *Dokumentasjon av fangsthytter På Prins Karls Forland*, Longyearbyen, Sysselmannen på Svalbard, Miljøvernnavdeling

Polarboken (2009-2010): *Polarklubben*, Oslo

Rossnes, G. (1993) : *Norsk overvintringsfangst på Svalbard 1895-1940*; Oslo, Norsk Polarinstitutt Meddelelser nr. 127

Sørensen, L.N: (1958): *Henry –Rudi –Isbjørnkongen*, Oslo, Gyldendal

Tromsø Skipperforening (1929) *Utdrag av Tromsø og omegns sjøfartshistorie*, 50 år jubileum, Dagbladet Tromsø's trykkeri